

CONSUMENTENBELEID

Een institutioneel onderzoek naar het handelen van de rijksoverheid op het beleidsterrein consumentenbescherming en consumentenrecht, voor zover dit thans wordt aangestuurd door het Ministerie van Economische Zaken, over de jaren 1946-1996.

PIVOT-rapport nr. 91

Dit rapport is een gezamenlijke uitgave van
Rijksarchiefdienst PIVOT
&
Ministerie van Economische Zaken

Tekst : dr. J.A.A.Bervoets.
Vormgeving : Rijksarchiefienst PIVOT
Illustraties : W.Küller
Druk : Drukkerij Enroprint b.v.

ISSN :
ISBN :

[Copyright-standaardtekst]

INHOUD

1. LIJST VAN AFKORTINGEN.....	6
2. VERANTWOORDING	8
<i>Terminologische kanttekeningen.....</i>	<i>10</i>
2.1 INLEIDING	13
2.2 EEN INTERNATIONAAL INITIATIEF.....	13
2.3 HET BELEID VAN DE NEDERLANDSE OVERHEID.	15
2.4 ZELFREGULERING NADER BEZIEN	19
2.5 DE AFBAKENING EN DE INHOUD VAN DIT ONDERZOEK	21
3. ALGEMEEN CONSUMENTENBELEID.....	22
3.1 BELEIDSVASTSTELLING	22
3.2 BELEIDSADVIESINSTELLINGEN.....	26
3.3 WETGEVING.	29
3.3.1 <i>Regelgeving in het kader van de Colportagewet.....</i>	<i>33</i>
3.3.2 <i>Regelgeving met betrekking tot het cadeaustelsel.....</i>	<i>37</i>
3.4 ERKENNING VAN ZELFREGULERING EN NORMERING	39
3.5 UITVOERINGSINSTRUMENTEN	42
3.5.1 <i>Toelating van colporteurs.</i>	<i>42</i>
3.5.1.1 De Adviescommissie afbetaling en colportage	44
3.5.1.2 Toezicht op colportagecontracten	45
3.5.1.3 Sancties.....	47
3.5.2 <i>Ontheffingen en vrijstellingen voor cadeaustelsels.....</i>	<i>48</i>
3.5.3 <i>Subsidies</i>	<i>49</i>
4. CONSUMENTENKREDIET.....	52
4.1 INLEIDING OP HET DEELTERREIN	52
4.2 BELEID	56
4.3 BELEIDSADVIESORGANEN.....	58
4.3.1 <i>De commissie van advies en bijstand inzake de geldschieterswet</i>	<i>59</i>
4.3.2 <i>De Centrale Raad voor Consumentenkrediet</i>	<i>61</i>
4.3.3 <i>Commissie Wet op het consumptief geldkrediet.....</i>	<i>63</i>
4.3.4 <i>Adviescommissie consumentenkrediet</i>	<i>64</i>
4.4 WETTELIJK KADER.....	66
4.4.1 <i>Geldschieterswet 1932</i>	<i>66</i>
4.4.2 <i>De afbetalingswetgeving.....</i>	<i>69</i>
4.4.3 <i>Wet op het consumptief geldkrediet 1972</i>	<i>73</i>
4.4.4 <i>Wet op het consumentenkrediet 1990.....</i>	<i>76</i>
4.5 UITVOERINGSREGELINGEN	80
4.5.1 <i>KREDIETVERLENING DOOR HET RIJK.....</i>	<i>80</i>

4.5.1.1	Kaderstelling.....	83
4.5.1.2	Organisatie van het kredietstelsel.....	85
4.5.1.3	Uitvoering.....	88
4.5.1.3.1	Algemeen.....	88
4.5.1.3.2	Toekenning van krediet.....	90
4.5.1.3.3	Afbetaling.....	92
4.5.1.3.3.1	Administratie.....	92
4.5.1.3.3.2	Wijzigingen in het contract.....	93
4.5.1.3.3.3	Vordering van achterstallige betalingen.....	95
4.5.1.3.3.4	Restitutie van teveel betaalde gelden.....	97
4.5.1.3.4	Toezicht op besteding van het krediet.....	98
4.5.1.3.5	Verzilvering van waardebonnen.....	101
4.5.2	<i>KREDIETVERLENING DOOR GEMEENTELIJKE INSTELLINGEN.....</i>	<i>102</i>
4.5.2.1	Gemeentelijke pandhuizen.....	103
4.5.2.2	Gemeentelijke kredietbanken en voorschotbanken.....	104
4.5.3	<i>TOELATING VAN PARTICULIERE CREDIETVERLENERS.....</i>	<i>106</i>
4.5.3.1	Vergunningen.....	106
4.5.3.1.1	Pandhuiswet.....	106
4.5.3.1.2	Geldschieterswet 1932.....	107
4.5.3.1.3	Wet op het consumptief geldkrediet.....	109
4.5.3.1.3.1	Toelating.....	109
4.5.3.1.3.2	Toezicht.....	111
4.5.3.1.4	Wet op het consumentenkrediet.....	114
4.5.3.1.4.1	Toelating.....	114
4.5.3.1.4.2	Toezicht.....	116
4.5.3.1.4.3	Sancties.....	119
4.5.3.2	Toelating van schuldbemiddeling.....	122
4.5.3.3	Vergunningen krachtens de Wet op het afbetalingsbedrijf 1936.....	124
4.5.3.3.1	Afbetalingsleveranciers.....	124
4.5.3.3.2	Afbetalingscolporteurs.....	125
4.5.3.4	Toelating van afbetalingsleveranciers krachtens de wet op het afbetalingsstelsel 1961. 126	
4.5.3.4.1	Registratie.....	128
4.5.3.4.2	Toezicht en sancties.....	129
4.5.3.5	Vergunningen voor afbetalingsfinanciers krachtens de wet op het afbetalingsstelsel 1961	130
4.5.3.6	Vergunningen voor afbetalingscolporteurs krachtens de wet op het afbetalingsstelsel 1961	134
4.5.4	<i>Ontheffingen en vrijstellingen van vergunningsvoorwaarden.....</i>	<i>135</i>
4.5.4.1	Vrijstellingen van bepalingen van de Geldschieterswet.....	136
4.5.4.2	Vrijstellingen van bepalingen van de Wet op het consumptief geldkrediet.....	137
4.5.4.3	Vrijstellingen met betrekking tot de registratie van afbetalingen.....	138

4.5.5	<i>Administratiefrechtelijke bemoeienis met contracten</i>	139
4.5.5.1	Vaststelling van afbetalingsprijzen	139
4.5.5.2	Bijzondere omstandigheden	141
5.	BRONNEN, LITERATUUR EN ACTOREN	143
5.1	ACTOREN VAN HET AFGEBAKENDE BELEIDSTERREIN	143
5.1.1	<i>Ministers</i>	143
5.1.2	<i>Commissies en raden</i>	143
5.1.3	<i>Europese niet-gouvernementele organen</i>	144
5.1.4	<i>Uitvoerings- en handhavingsorganen</i>	144
5.1.5	<i>Particuliere actoren</i>	145
5.2	BRONNEN EN LITERATUUR	148
5.2.1	<i>Europese regelgeving en beleidsstukken:</i>	148
5.2.2	<i>Nederlandse regelgeving en beleidsstukken</i>	149
5.2.2.1	Consumentenkrediet	149
5.2.2.2	Consumentenbeleid.....	150
5.2.2.3	Niet-gouvernementele regelgeving: particuliere codes:.....	150
5.2.2.4	Handelingen Staten-Generaal;	151
5.2.3	<i>Literatuur</i>	153

1. LIJST VAN AFKORTINGEN

AAC	Adviescommissie Afbetaling en Colportage
AMVB	Algemene maatregel van bestuur
ANWB	Koninklijke Nederlandse Toeristenbond
ARA	Algemeen Rijksarchief in Den Haag
AROB	Administratieve rechtspraak openbaar bestuur
AWB	Algemene Wet Bestuursrecht
BEUC	Bureau Européen des Unions de Consommateurs.
BSD	Basisselectiedocument
BW	Burgerlijk Wetboek
CAB	Commissie van Advies en Bijstand
CCA	Commissie Consumentenaangelegenheden van de SER
CEN	Comité Européen de Normalisation
CENELEC	Comite Européen de Normalisation Electrotechnique
COCON	Bestuursadviecommissie voor Consumentenzaken bij het NNI
COMAC	Stichting Coördinatiepunt Massamedia Consumentenvoorlichting
CRM	[Ministerie van] Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk
CUWAS	Commissie Uitvoeringsvoorschriften Wet op het Afbetalingsstelsel van de SER
EC	Europese Commissie
ECD	Economische controledienst
EEG	Europese Economische Gemeenschap
EGKS	Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal
EU	Europese Unie
EZ	[Ministerie van] Economische Zaken
FVN	Nederlandse Vereniging Voor Volkskredietwezen
ICC	Interdepartementale Commissie Consumentenaangelegenheden
KB	Koninklijk Besluit
KER	Konsumptie Effect Rapportage
KvK	Kamer van Koophandel
LNV	[Ministerie van] Landbouw, Natuurbeheer en Visserij
MDW	Marktwerking, deregulering en wetgevingskwaliteit
MvA	Memorie van Antwoord
MvT	Memorie van Toelichting
Mw	Mededingingswet
NEC	Stichting Nederlandse
NIBUD	Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting
Nma	Nederlandse Mededingingsautoriteit

NNI	Nederlands Normalisatie Instituut
NPR	Nederlandse Praktijkrichtlijn.
OC&W	[Ministerie van] Onderwijs, Cultuur en Wetenschapsbeleid
PBO	Publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie
RIO	Rapport Institutioneel Onderzoek
ROTA	Raad voor Orde en Toezicht voor het Advertentiewezen
SBK	Stichting Bureau Kredietregistratie
SER	Sociaal-economische Raad
SEW	<i>Sociaal-economische wetgeving</i> (tijdschrift).
SKK	Stichting Konsumenten Keurmerk
Stb	Staatsblad
Stcr	Staatscourant
SWOKA	Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Konsumentenaangelegenheden
TA	Technische bijstand in het kader van Internationale Technische Hulp
TNO	(Nederlandse organisatie voor) Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek
Trb	Traktatenblad
VROM	[Ministerie van] Volksgezondheid, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
WAB	Wet op het afbetalingsbedrijf
WAS	Wet op het afbetalingsstelsel
WBC	Wet beperking cadeaustelsel
WCGK	Wet op het consumptief geldkrediet
WCK	Wet op het consumentenkrediet
WTC	Wet Toezicht Kredietwezen
WVC	[Ministerie van] Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur
WVS	[Ministerie van] Welzijn, volksgezondheid en sport

2. VERANTWOORDING

De hier onderzochte deelterreinen maken deel uit van een groter beleidsterrein, het economische verkeer, dat tegenwoordig gericht is op de bevordering van de vrije marktwerking. Doel is de regeling van de vereiste goede economische omgangsvormen. Het gehele onderzoek beslaat de volgende deelterreinen:

- Mededingingsbeleid op privaatrechtelijk niveau (garantie van industriële eigendom) en op publiekrechtelijk niveau (regelgeving met betrekking tot economische mededinging).
- De vraag of het rijk zelf mag ingrijpen op het gebied van prijzen en de distributie van goederen ofwel het prijsbeleid van het ministerie.
- Consumentenbescherming, waaronder het consumentenkrediet
- De economische controle.

In de loop van deze eeuw heeft met name de rechterlijke macht een belangrijke rol gespeeld bij de formulering van rechtsregels met betrekking tot het economisch verkeer. Een belangrijke uitspraak is het Cohen-Lindenbaum-arrest van de Hoge Raad van 31 januari 1919 waarbij bepaalde vormen van bedrijfsspionage, ook al wordt daarmee geen wet overtreden, als een onrechtmatige daad dient te worden beschouwd, omdat ze “indruischt [...] tegen de goede zeden [of] tegen de zorgvuldigheid, die in het maatschappelijk verkeer betaamt ten aanzien van een anders persoonlijk goed”¹. Het economisch verkeer behoeft dus niet alleen door het beleid van de rijksoverheid te worden aangestuurd. Normering kan ook worden geregeld door rechterlijke uitspraken, die sedert het Cohen-Lindebaum-arrest zich richten naar afspraken in de samenleving die als algemeen aanvaarde normen van “maatschappelijke betamelijkheid en zedelijkheid” worden beschouwd. Na de Tweede Wereldoorlog zijn tal van formele afspraken van particuliere organen tot stand gekomen in de vorm van standaardcontracten, gedragscodes van beroepsorganisaties en andere vormen van zelfregulering, waarnaar de wetgever in zijn regels verwijst als hij termen “behoorlijk” gebruikt. De totstandkoming van bepaalde afspraken kunnen het gevolg zijn van onderhandelingen tussen overkoepelende vak- of brancheorganisaties met consumenten- en andere klantenorganisaties. Hierbij kunnen publiekrechtelijke bedrijfsorganisaties als bemiddelaar optreden. De rechter pleegt deze regels in zijn uitspraken toe te passen.

De regeling van het economisch verkeer is dus niet alleen een zaak van de wetgever. Met name de Nederlandse rijksoverheid heeft zich in het verleden lange tijd terughoudend

¹ Nederlands Juristenblad 1919, 161

opgesteld bij het stellen van regels ten aanzien van het economisch verkeer. Dat geldt in het bijzonder met betrekking tot het beleidsterrein dat in dit deel onderwerp is van het institutioneel onderzoek.

De overheid overweegt bij de vaststelling van zijn regelgeving een keuze uit de volgende instrumenten:

- * Civielrechtelijke bepalingen, waarbij gerechtelijke uitspraken nader in de wetgeving worden verwerkt of regels worden gewijzigd om misstanden tegen te gaan.
- * Strafrechtelijke bepalingen, waarbij sprake is van verbod of gebod op straffe van boete of gevangenisstraf. Voor de opsporing van de overtredingen van deze bepalingen op publiekrechtelijk terrein worden soms bepaalde organen aangewezen. In deze context is dat :
 - de Economische Controledienst ECD. [De handelingen van de ECD worden in een afzonderlijk hoofdstuk besproken]
 - de Nederlandse Mededingings Autoriteit Nma, die met ingang van 1 januari 1998 de bevoegdheden van de ECD heeft overgenomen.Voor opzettelijke overtredingen op privaatrechtelijk terrein, zoals de Auteurswet kan de strafrechter optreden. Daarnaast kan bij de burgerlijke rechter schadevergoeding worden gevorderd.
- * Administratieve maatregelen, waarbij aan een overheidsinstelling of daartoe aangewezen instelling van openbaar gezag een bevoegdheid wordt toegekend tot
 - het registreren van particuliere gegevens als exclusieve rechten of het beschermen van gecertificeerde titels in de vorm van patenten, octrooien of diploma's.
 - het verlenen van vergunningen dan wel vrijstellingen of ontheffingen van de gestelde ge- of verboden.

Het beleid ten aanzien van het economisch verkeer bestaat uit afwegingen over de wenselijkheid en/of noodzaak en de effectiviteit van deze maatregelen. Deze afwegingen worden mede aangestuurd door internationale verdragen, regelgeving door de Benelux Unie (vanaf 1950) en door de verschillende Europese verdragsgemeenschappen. Met name de Europese Economische Gemeenschap vanaf 1958, die uitgroeide tot de Europese Unie heeft op deze ontwikkelingen grote invloed gehad. De motivaties tot keuze van de diverse beleidsinstrumenten zal in de deelrapporten nader worden uiteengezet. Hierbij speelt Europese regelgeving een belangrijke rol.

De handhaving van behoorlijk economisch verkeer vertoont raakpunten met beleidsterreinen van verschillende ministeries. Handelingen die in strijd zijn met behoorlijk economisch verkeer kunnen als economische misdrijven worden aangemerkt. Een en ander is daadwerkelijk gebeurd in art. 1 van het Besluit berechting economische delicten, Stb 1944, E 135 dat werd vervangen door de Wet op de economische delicten, Stb. 1951, 214. De daarin omschreven handelingen zijn strafbare handelingen van ondernemingen.

De vaststelling van de strafbaarheid geschiedt of is geschied in het kader van beleidsterreinen van verschillende ministeries, zoals:

- Sociale Zaken (handelingen in strijd met de arbeidswetgeving)
- Landbouw (handelingen in strijd met bepalingen op het gebied van landbouwproductie)
- Volksgezondheid (handelingen in strijd met de Warenwet en veiligheidsvoorschriften)
- Milieubeheer (handelingen in strijd met milieuvoorschriften)
- Financiën (handelingen in strijd met de Belastingwet en de Bankwet)
- Justitie (al dan niet met het bovenstaande samen vallende handelingen die voorkomen in het Wetboek van Strafrecht, met name fraude)

Het onderzoek is gebaseerd op desktop-research. Belangrijke bronnen zijn wet- en regelgeving, rijksbegrotingen, beleidsdocumenten, jaarverslagen, brochures, literatuur. Hierbij dient te worden aangetekend dat door diverse ambtenaren in het verleden uitvoerig rechtswetenschappelijk onderzoek is verricht, die mede als uitleg kunnen dienen voor de administratieve processen van hun dienst. Daarnaast werden interviews gehouden met beleidsmedewerkers. Ook is archiefonderzoek verricht in de archieven van het Ministerie van Financiën en de reeds overgedragen bestanden in het Algemeen Rijksarchief.

Terminologische kanttekeningen

Beginnen we met de titel van dit rapport. Het consumentenbeleid wordt in dit onderzoek gezien als de bescherming van de rechten van de consument binnen de economische markt. Deze beleidstaaktaak berust momenteel in hoofdzaak bij het ministerie van Economische Zaken. Het beleid heeft in de loop van de onderzoeksperiode een uitgebreidere doelgroep gekregen: oorspronkelijk werden de consumenten aan de onderkant van de samenleving beschermd, die tevens object waren van het maatschappelijk werk. Later breidde dit beleid zich uit tot de gehele Nederlandse bevolking; thans wordt het gezien als een onderdeel van de markt dat in de gaten moet worden gehouden. Vandaar dat in dit onderzoek ook de handelingen zijn meegenomen van het voormalige ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk. Voor andere beleidsterreinen worden er afzonderlijke onderzoeken verricht waarnaar niet altijd in dit rapport kan worden verwezen. Waar in het taalgebruik van rapporteurs in deze beleidsterreinen sprake is van “consumentenbeleid” gaat het om de rol die consumenten dienen te spelen in het nastreven van de op deze terreinen geformuleerde doelstellingen: zo wordt in het milieubeleid de consument als doelgroep gezien waarop een appel wordt gedaan voor nieuw te formuleren behoorlijk gedrag.

Binnen het Ministerie van Economische Zaken hebben zich in de periode waarover dit rapport gaat terminologische verschuivingen voorgedaan in de definitie van een aantal begrippen. De definities in dit rapport, opgemaakt in overeenstemming met de bestaande regelgeving kunnen daarom afwijken van de oorspronkelijke definities van de wetgevers. Vandaar dat in deze inleiding een aantal definities worden vastgelegd die van belang kunnen zijn voor de uitleg van een aantal begrippen of voor de betekenis van het gegevensbeheer. Bij citaten wordt de oorspronkelijke terminologie gebruikt.

Bedrijf: de gespecificeerde en soms per vergunning toegelaten werkzaamheden van een onderneming. Paradigma: 'Voor de uitoefening van dit bedrijf is een vestigingsvergunning vereist'. Voor het begrip 'bedrijf' als synoniem voor onderneming wordt de term onderneming gebruikt.

Beschikking: In art. 1.3 van de Algemene Wet Bestuursrecht wordt onderscheid gemaakt tussen drie soorten overheidsbeslissingen:

- Besluiten van algemene strekking, in de vorm van wetten, AMVB's en (ministeriele) regelingen, ofwel schriftelijk vastgelegde "publiekrechtelijke rechtshandelingen".
- Beschikkingen ten aanzien van individuele gevallen in afzonderlijke situaties
- Beleidsregels, ofwel een bij besluit vastgestelde algemene regel, niet zijnde een algemeen verbindend voorschrift, omtrent de afweging van belangen, de vaststelling van feiten of de uitleg van wettelijke voorschriften bij de uitoefening van een bevoegdheid. In het jargon spreekt men ook wel eens van "uitvoeringsregels".

Dit terminologische onderscheid is vooral van belang voor het onderscheid tussen beleidsbepaling en uitvoering en kan van nut zijn voor de selectie van het gegevensbeheer. In het overleg met de administratie komt dit terminologisch onderscheid dan ook herhaaldelijk voor.

In de regelgeving van het verleden zijn deze termen niet altijd op dezelfde manier en soms zelfs in omgekeerde zin gehanteerd. Niet zelden treft men in oudere wetteksten de term "beschikking" aan waar feitelijk besluiten van algemene strekking zijn bedoeld. De termen *prijsbeschikking* (=algemene regeling inzake prijzen of prijscalculaties), *prijsbesluit* (=individuele ontheffing voor een bepaalde partij goederen van de regels gesteld in een prijsbeschikking) en *prijsstelling* (dispensatie van een onderneming van prijsvoorschriften), die ook in de correspondentie van de ECD voorkomen, zijn hiervan de meest beruchte voorbeelden: de prijsvoorschriften van 1945 tot 1961 zijn niet zelden een amalgaam van besluiten en beleidsregels geweest.² Van 1961 tot 1993 (de facto: 1985) werden alle vastgestelde prijsregelingen als *prijsbeschikking* in de *Staatscourant* gepubliceerd. In de omschrijving van de handelingen wordt deze verouderde terminologie naar de termen, zoals omschreven in de Algemene Wet Bestuursrecht, herleid. Men vindt

² Zie de uitleg van Z.W. van der Zant, p. ...

dus in de *omschrijving* van handelingen vaak de term regelingen, waar in de aangehaalde stukken sprake is van “beschikking”.

Momenteel, momentele overheidsmotivatie betreft de motivatie van het overheidsbeleid en het overheidshandelen op het moment waarop dit rapport is opgesteld. Als bron voor deze motivatie geldt de openbare voorlichting van de beleidsbepalende instellingen. Deze motivatie kan aanzienlijk verschillen van de motivatie voor beleidsvoering in het verleden.

Normalisatie betreft het proces waarbij regels op vrijwillige basis tot stand komen door overeenstemming van (alle) belanghebbende partijen. Breder toepassen van de instrumenten normalisatie en certificering in het kader van wetgeving is een van de hoofdlijnen uit de ministeriele nota uit 1994: “Normen, certificaten en open grenzen”³Een grotere rol van marktpartijen bij de invulling van globale wettelijke regels biedt voor de overheid het voordeel dat minder gebruik behoeft te worden gemaakt van gedetailleerde wetgeving. Bovendien impliceert die rol meer flexibiliteit en dynamiek van de markt.

Onderneming: De (organisatie van een) inrichting, waarin een of meerdere bedrijven worden uitgeoefend. Het begrip onderneming wordt juridisch onderscheiden van het begrip bedrijf.

Regeling, ministeriële regeling. Ministerieel besluit van algemene strekking met voorschriften ter uitvoering van een bepaald beleidsinstrument, gepubliceerd in de *Staatscourant*.(Strcrt.) Deze term heeft ook betrekking op allerlei in de *Staatscourant* gepubliceerde “beschikkingen” uit de periode 1945-1993, die algemene regelingen omvatten. Regelingen van deze strekking zijn echter geen wetten in formele zin en kunnen dus door belanghebbenden bij de rechter worden aangevochten.

³ Kamerstukken II 1994/95, 21 670, nrs. 7-8.

2.1 INLEIDING

2.2 Een internationaal initiatief

In 1962 richtte president Kennedy een *Special message* aan het congres van de Verenigde Staten, waarin hij opriep tot de handhaving van een aantal “fundamentele rechten” van de consument. Deze opvattingen vonden ook weerklank in Europa. In oktober 1972 hadden de staatshoofden en regeringsleiders op de EEG-topconferentie in Parijs verklaard dat acties tot bescherming van de consument versterkt en gecoördineerd zouden moeten worden. Dit leidde tot een programma dat op 14 april 1975 door de Europese Raad van ministers werd aanvaard en waarin vijf ‘grondrechten’ van de consument werden geformuleerd:

- * het recht op bescherming van zijn gezondheid en zijn veiligheid;
- * het recht op bescherming van zijn economische belangen
- * het recht op schadevergoeding
- * het recht op voorlichting en vorming
- * het recht op vertegenwoordiging (recht om te worden gehoord).

Verderop zullen we zien dat de Nederlandse rijksoverheid op dit programma een voorschot nam. De uitvoering van het programma kreeg een vervolg in de vorm van Europese beleidsnotities of Groenboeken en van diverse richtlijnen van de Raad en de Europese Commissie op het gebied van consumentenbescherming. De bepalingen in deze richtlijnen binden de lidstaten van de EG meestal tot verwerking van de daarin vervatte voorschriften in hun eigen regelgeving. Bij uitblijving van deze overeengekomen regelgeving hebben belanghebbenden soms met succes de Europese rechter verzocht om bestaande praktijken aan deze richtlijnen te toetsen.

Als onderraad van de Europese Commissie functioneert de Consumentenraad, die in overleg met de lidstaten door gaat met het opstellen van programma’s, beleidsnota’s en conceptrichtlijnen.

Naast het optreden van de EG bestaat er ook een multilateraal verdrag waartoe de lidstaten samen met vele anderen zijn toegetreden, het Unieverdrag van Parijs van 1883, dat in hoofdzaak betrekking heeft op de industriële eigendom. Nederland trad in 1948 toe. In dit verdrag verbinden de staten zich onder meer regels op te stellen tegen ongeoorloofde concurrentie (art. 10bis). Hieronder werd blijkens een herziene tekst uit 1958 ook verstaan misleiding van het publiek.”⁴

⁴ “[...] het publiek in verwarring [...] brengen omtrent de aard, wijze van vervaardiging, kenmerken, bruikbaarheid of hoeveelheid der waren”. Drucker en Bodenhausen 1976, p. 205

De minister van Economische Zaken werd op 1 februari 1974 aangewezen als coördinerend bewindsman voor consumentenzaken.⁵ Het ministerie speelt een belangrijke rol bij de betrekkingen tussen Nederland en de Europese autoriteiten in zijn geheel: de rol van het ministerie bij de EG-regelgeving en de implementatie van deze regels in de Nederlandse wordt aangestuurd door een aparte dienst, die met buitenlandse economische betrekkingen is belast. De rol van Nederland met betrekking tot de totstandkoming van de EG-regelgeving inzake het consumentenbeleid wordt dan ook in hoofdzaak beschreven in het PIVOT-rapport inzake de handel met het buitenland (naar verwachting gereed in 2001), en komt hier slechts zijdelings aan de orde.

⁵ *Nederlandsche Staatscourant*, 1974, nr. 45 (19 februari), p. 1

2.3 Het beleid van de Nederlandse overheid.

De EG-resolutie van 1975 kreeg een vervolg in Nederland, toen bij de behandeling van de begroting van het Ministerie van Economische Zaken voor het dienstjaar 1976 de motie-Kolthoff werd aangenomen. Daarin verzocht de Tweede Kamer de minister om een beleidsnota op te stellen ten aanzien van de consumentenbescherming. Dit leidde tot de Nota *Consument en consumptie*, die in 1979 door de minister aan de Staten-Generaal werd aangeboden. Deze nota gaf een nieuwe taak aan de Interdepartementale Commissie Consumentenaangelegenheden, ICC, die al vanaf 1974 werkzaam was. Zij moest nu meerjarenplannen opstellen en daarover verslag uitbrengen. Dit is driemaal gebeurd. De stukken die door de commissie werden gepubliceerd, vatten het kader samen van het gehele beleidsterrein en geeft een indruk van de keuzes die de rijksoverheid maakte van de instrumenten die ter beschikking stonden. Hieruit bleek dat er ook in de Nederlandse samenleving een behoefte bestond aan consumentenbescherming.⁶

Met name in de jaren '70 streefde de minister ernaar om met regelgeving aan deze problemen tegemoet te komen. Het beleid ten aanzien van deze regels bestaat uit afwegingen - en ook:: politieke beraadslagingen - over de wenselijkheid en/of noodzaak en de effectiviteit van deze maatregelen. Tegenwoordig dient dreiging met regels meer als stok achter de deur.

Naast de rijksoverheid waren er namelijk tal van andere - particuliere - instanties actief, die door belangenbehartiging en regulering op dit terrein een vooraanstaande rol hadden gespeeld en zelfs op een of andere manier bindende voorschriften voor het handelsverkeer hadden opgesteld. Als belangenbehartigers van de consumenten mogen worden genoemd de Nederlandse Consumentenbond (opgericht in 1953), de Stichting Konsumenten Kontakt (1962.-1981), het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting NIBUD en zijn voorgangers, de Nederlandse Vereniging voor Huisvrouwen e.d. Over hun optreden, de zelfregulerende rol en het aanvaarde gezag van branche- en reclamecodeorganisaties zal verderop in deze inleiding worden ingegaan.

Een belangrijk adviesorgaan van de ICC was een publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie: de Sociaal-economische Raad SER, die reeds in 1965 een aparte Commissie Consumenten Aangelegenheden had gevormd. Deze bestond uit vertegenwoordigingen van de brancheorganisaties en enkele consumentenvertegenwoordigers. Deze commissie kreeg afzonderlijke adviserende bevoegdheid in 1975. Op elke maatregel van de overheid

⁶ Voor een gedetailleerde beschrijving van problemen die indertijd nog geregeld moesten worden, zie, Th.A. Broek, *Kernpunten van het consumentenrecht*. Groningen, 1975.

bracht zij - onder meer op aanvraag van de ICC, maar ook zelfstandig - advies uit, maar zij speelde ook een rol bij de onderhandelingen tussen consumenten- en producentenorganisaties over gemeenschappelijke regelingen in het belang van de consument (bijv. standaardcontracten van brancheorganisaties). Dat laatste is van belang omdat zij als PBO zodanig betrokken was bij de totstandkoming van documenten dat de rechter bij een eventueel conflict van consumenten daarmee rekening hield. Zowel de SER als de minister gaven onderzoeksopdrachten aan de Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Konsumentenaangelegenheden SWOKA om hun beleid en hun adviezen nader af te stemmen. Deze organisatie was vanaf 1978 werkzaam. De handelingen van de SER zijn volledig beschreven in het PIVOT-rapport 58, *Sociaal-economische Raad* (Den Haag, 1998)

Men kan het instrumentarium, dat de rijksoverheid voor de verwezenlijking van de rechten van de consument vanaf 1975 ter beschikking stond, als volgt samenvatten:

- * Pogingen om bij de regelgeving kaders te stellen, waarbij onder meer wordt gedacht aan “Konsumptie Effect Rapportage” KER.
- * Administratief- en strafrechtelijke regelgeving met betrekking tot de kwaliteit, veiligheid en gezondheid van producten, met als belangrijkste product de Warenwet. Deze wet wordt uitgevoerd door het ministerie, belast met Volksgezondheid. Dit ministerie stelt ook ambtenaren aan, belast met opsporingsbevoegdheid. In 1979 werd de Warenwet herzien en uitgebreid. Als motivatie gold niet alleen de volksgezondheid, maar ook de veiligheid en de bescherming van de consument. De nieuwe Warenwet werd in 1989 ingevoerd. Over de procedures met betrekking tot de totstandkoming en uitvoering van de Warenwet wordt mede in opdracht van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport nader PIVOT-onderzoek gedaan. Het ministerie, belast met milieubeheer, voert op dezelfde manier een vergunningen- en certificatiebeleid met betrekking tot milieuveiligheid en –vriendelijkheid van het product of zijn verpakking; hierover zijn verschillende bepalingen in de Wet Milieubeheer en daaraan voorafgaande wetten opgenomen; soms zijn er ook stoffen expliciet verboden. Tal van bepalingen met betrekking tot de veiligheid van stoffen, producten of waren worden bovendien uitgewisseld in Europees verband of aangestuurd door Europese regelgeving. Een PIVOT-rapport met betrekking tot de regelgeving en uitvoering van het milieubeheer is naar verwachting gereed in 2000.
- * Administratief- en strafrechtelijke regelgeving op basis van bestaande en uitgevaardigde wetten met betrekking tot de prijzen (Warenwet en Prijzenwet). De minister stelt vanaf 1941 regels met betrekking tot de prijsaanduiding om misleiding tegen te gaan. Reeds vanaf die datum wordt de consumentenbescher-

ming als motivatie aangevoerd. In 1974 werd, mede op advies van de SER, de Prijzenwet gewijzigd, waardoor de mogelijkheid werd geopend dat bij AMvB tot een prijsaanduiding per standaardhoeveelheid kon worden verplicht.⁷ [Een apart PIVOT-onderzoek met betrekking tot het prijsbeleid van het Ministerie van Economische Zaken is naar verwachting gereed in 2000.]

- * Administratiefrechtelijke en civielrechtelijke bepalingen met betrekking tot het consumentenkrediet en met betrekking tot de colportage. Particuliere ondernemingen die zich hiermee bezig houden, zijn gebonden aan een inschrijvings- en legitimatieplicht, waaraan voorwaarden verbonden zijn. Hierop zal in dit rapport nader worden ingegaan.
- * Civielrechtelijke regelgeving in de vorm van wijzigingen in het Burgerlijk Wetboek. Bijvoorbeeld door wijzigingen van bepalingen ten gunste van klanten, waarbij kan worden gedacht aan de verplichting tot mededeling van gedeponeerde standaardvoorwaarden van leveranciers aan een klant, vastlegging van productaansprakelijkheid van de leverancier. Deze bepalingen zijn tevens harmonisatieregelingen in overeenstemming met Europese regelgeving. Met name de richtlijnen inzake productaansprakelijkheid (Richtlijn 85/374/EEG, Pb EG 1985 L 210) en oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten (Laatste richtlijn 83/13 EEG, Pb. EG 1993 L 95) zijn in het Burgerlijk Wetboek zijn verwerkt. Andere richtlijnen zijn in de bronnenlijst van dit rapport vermeld. Ook wordt geprobeerd om de gang naar de rechter te vereenvoudigen. Hiervoor is door de Europese commissie in 1993 een groenboek ontworpen dat tot verschillende resoluties heeft geleid.⁸ Ofschoon de herziening van de wetboeken in eerste instantie onder de verantwoordelijkheid van de minister van Justitie valt, worden herzieningen van de wetten inzake koop- en kredietovereenkomsten, faillissement en andere regelingen waarbij consumenten betrokken zijn voornamelijk aangestuurd door het Ministerie van Economische Zaken.
- * Erkenning van klachtencommissies van brancheorganisaties als wettelijk verplichte geschilleninstellingen met bindend adviesrecht. Tot 1977 werden deze klachtencommissies gesubsidieerd door het Ministerie van Economische Zaken, nadien door het Ministerie van Justitie.
- * Subsidiering van organisaties op het gebied van consumentenvoorlichting op organisatiebasis dan wel op projectbasis. Voorbeelden zijn: subsidies aan de Consumentenbond voor de uitgave van leermiddelen op scholen, de Stichting

⁷ SER-CCA, *Van consument en consumptie*, p. 19

⁸ Resoluties van het Europese parlement op 22 april en 6 mei 1994, nadere rapportage van het Economisch en Sociaal Comité op 2 juni 1994.

Konsumenten Keurmerk van de Vereniging voor Huisvrouwen en het project onderzoek naar schuldbemiddeling door het NIBUD. Ook de onderzoeksprojecten van de SWOKA worden onder die categorie gerekend. Vanaf 1995 wordt de consumentenbond nog gesubsidieerd op basis van projecten.

- * Voorlichting en voorlichtingscampagnes. In 1989 hield het ministerie van Economische Zaken een campagne onder de leuze “kopen met ‘t koppie.” Tegenwoordig geschieden onderwijs- en voorlichtingscampagnes door het ministerie van VROM en OCenW.

In 1985 schreef de minister het rapport Dereguleringsinvloeden op het consumentenbeleid.⁹ Hierin werd nagegaan in hoeverre de minister nog zelf maatregelen zou moeten nemen. Hij maakte daarin onderscheid tussen niveaus waarop wetgeving noodzakelijk werd geacht, (het basisniveau), een tweede niveau waarbij zelfregulering gewenst was maar wetgeving als stok achter de deur diende te worden gehanteerd, en een derde niveau dat aan de zelfregulering diende te worden overgelaten. In latere nota's stelde hij vast, dat de zelfregulering de regelgeving van de overheid in toenemende mate overbodig maakte.¹⁰ Het consumentenbeleid werd in toenemende mate geïntegreerd in het “generieke” marktwerkingsbeleid van het kabinet-Kok in het kader van de operatie MDW (Marktwerking, deregulering en wetgevingskwaliteit), waarbij vooral op concurrentiebevordering werd gelet. In het kamerjaar 1995-1996 werd vastgesteld dat de behoefte aan “exclusief consumentenbeleid” was afgenomen.¹¹ Consumentenbelangen werden vooral gediend door:

- het prijsbeleid. De Prijzenwet kent momenteel alleen nog maar geldende regels met betrekking tot de prijsaanduiding.
- het tegengaan van kartels of monopolies, in het bijzonder van eenzijdige prijs- of leveringsafspraken die de consument benadelen of de variëteit van het aanbod aantasten. Deze maatregelen hebben betrekking op het mededingingsbeleid.

Deze onderwerpen worden behandeld in andere beleidsterreinen, met name bij de regulering van het mededingingsbeleid.

⁹ HdTK 1985-1986, 19 342, nr. 1.

¹⁰ “Waar nog regulering nodig is vormt de bevordering tot zelfregulering een goed voorbeeld van de wijze waarop de overheid [...] probeert haar beleid te realiseren”, HdTK 1992-1993, 23 162, nr. 1, p. 4.

¹¹ HdTK 1995-1996 23 162, nr. 4, p. 3.

2.4 Zelfregulering nader bezien

Vanaf het aantreden van kabinet-Van Agt (en te beginnen in 1978) voert de rijksoverheid een dereguleringsbeleid, hetgeen betekent dat er wordt gezocht naar alternatieven voor centrale regelgeving. Met name op consumentengebied waren er al op verschillende terreinen voldoende waarborgen aanwezig geacht. Reeds was in sommige gevallen van Europese regelgeving zelfregulering toegelaten waarmee de rechter rekening dient te houden. In de Richtlijn inzake misleidende reclame wordt “vrijwillig toezicht op misleidende reclame door zelfreguleringscolleges” toegelaten zonder dat daarvoor administratief- of strafrechtelijke regelgeving noodzakelijk is.¹² Terwijl in Frankrijk misleidende reclame strafrechtelijk kan worden vervolgd, maakt Nederland van de boven omschreven clausule gebruik; reden om dit voorbeeld van zelfregulering nader toe te lichten.¹³

Vanaf 1958 hadden namelijk brancheorganisaties op het gebied van de publiciteit een Reclamecodecommissie opgericht, die beoordeelt of reclame toelaatbaar is. De commissie, oorspronkelijk voluit geheten Commissie tot handhaving van de Nederlandse Code voor het Reclamewezen - thans: Stichting Reclame Code -, toetst deze reclame aan de hand van diverse voorschriften die door alle publiciteitsorganisaties worden erkend. Samenwerkende persorganen hebben bovendien een Raad voor Orde en Toezicht voor het Advertentiewezen ROTA opgericht. Misleidende of misprijzend vergelijkende reclame en reclame die in strijd is met de goede smaak wordt door haar geweerd. Haar bevindingen worden overgenomen door de Reclameraad die de reclame toetst die door de radio- en televisieomroepen wordt uitgezonden. De code wordt door de commissie onder invloed van Europese regelgeving aangepast. Tegen misleidende reclame werden overigens in 1980 mede op grond van Europese richtlijnen wettelijke bepalingen in het Burgerlijk Wetboek ingevoerd.¹⁴

Gelijkaardige codes kunnen ook in andere brancheorganisaties worden geformuleerd. Onder invloed van de consumentenorganisaties en geadviseerd door de SER wijzigden verschillende brancheorganisaties hun tevoren eenzijdig opgestelde standaardcontracten voor de levering van hun producten, de waarborgen en hun dienstverlening. In 1974 besloot de SER de onderhandelingen tussen de consumentenbonden en de brancheorganisaties hierover te organiseren. Het succes van dit overleg leidde tot een wijziging in de inzichten met betrekking tot het consumentenrecht, hetgeen zijn weerslag

¹² Art. 5, EEG-richtlijn 1984/450 inzake misleidende reclame

¹³ Zie voor een volledig overzicht A.H.C.M. de Heij, *Reclamerecht*, waaruit blijkt dat het gehele recht zelfgereguleerd is. Achterin dit werk zijn de reclamecodes opgenomen die tot stand zijn gekomen, en waarvan de titels zijn afgeschreven in de literatuurlijst.

¹⁴ Art. 1416 a-c BW, art. 6:194-196 nieuw BW.

heeft in de politieke invloed op de civielrechtelijke wetgeving. Bepalingen in eenzijdig opgestelde contracten kunnen door de rechter als onredelijk worden afgewezen; de regering speelt hierbij geen rol.

Wettelijke voorschriften met betrekking tot de redactie van contracten met consumenten komen momenteel alleen voor op het terrein van het consumentenkrediet; een Europese richtlijn schrijft namelijk voor dat de lidstaten hiervoor wettelijke regelingen dienen op te stellen¹⁵. Dit versterkt inmiddels, ook wanneer de regels nog niet zijn vastgesteld, de positie van de consument voor de civiele rechter. Toen in 1990 het consumentenkrediet volledig zou worden geregeld in een wet, bleken de Nederlandse vereniging van financiële dienstverleners en de Nederlandse Vereniging voor Volkskredietwezen zelf een gedragscode te hebben ontworpen, waarop de wetgever kon inspelen. De wetgever gebiedt namelijk toegelaten kredietverleners zich te gedragen zoals een goed kredietverlener betaamt. In de praktijk houdt dit in dat de minister, die bevoegd is tot het verlenen van vergunningen, het gedrag van een kredietverlener kan toetsen aan de hand van codes van een brancheorganisatie.

Ook op het gebied van geschillenregeling werden consumentvriendelijker procedures gevonden dan de soms omslachtige weg naar de civiele rechter. Geadviseerd door de Commissie Consumentenaangelegenheden van de SER hebben tal van brancheorganisaties op het gebied van de warenverkoop of dienstverlening een geschillen- of klachtencommissie ingesteld, waartoe een klant, die zich door een van de leden benadeelt acht, kan richten. De uitspraak van een dergelijke commissie is niet bindend, maar legt wel gewicht in de schaal als er alsnog een rechterlijke uitspraak wordt gevraagd.

Consumentenorganisaties kunnen namens hun leden naar de rechter stappen. Dit is vooral van belang in zaken waarbij de belangen van de individuele klant niet opwegen tegen de gerechtelijke kosten.

Steunend op deze zelfregulering treedt de minister terughoudend op bij de vertaling van Europese richtlijnen in administratiefrechtelijke maatregelen. Het gevolg hiervan is dat het ministerie van Economische Zaken alleen iets te zeggen heeft - of heeft gehad - over:

- * instellingen die zich bezig houden met het consumentenkrediet (door middel van een vergunningstelsel en het daaraan verbonden toezicht)
- * geschillencommissies (door middel van een erkenningsverklaring)
- consumentenorganisaties (door middel van de subsidiekraan; deze invloed wordt minder rechtstreeks, omdat deze subsidies gepaard gaan met project- of onderzoeksopdrachten en minder het apparaat van de organisatie zelf betreffen)

¹⁵ Art. 7, EEG-richtlijn inzake oneerlijke bedingen in de consumentenovereenkomsten Pb . 1993/13

- adviezen die - vanuit het gezichtspunt van andere beleidsterreinen - door vanwege het ministerie zelf ingestelde adviescolleges (bijvoorbeeld de Raad voor het Midden- en Kleinbedrijf) zijn ingediend.

2.5 De afbakening en de inhoud van dit onderzoek

Het beleid van het ministerie van Economische Zaken is vooral gericht (geweest) op het tegengaan van praktijken waardoor vroeger vooral aan de onderkant van de samenleving consumenten werden gedupeerd.

- de regulering van het consumentenkrediet
- de regelgeving met betrekking tot productvoorlichting en prijsaanduiding door handelaren, in het bijzonder in de vorm van reclame, uitstalling, etikettering (bijdragen aan de Warenwet en regels, voortkomend uit de Prijzenwet).
- de bescherming van de consument tegen agressieve vormen van verkoop (colportage, cadeaustelsel)
- de bevordering van kennis van de consument door onderwijs en voorlichting
- incidentele voorlichtingscampagnes

3. ALGEMEEN CONSUMENTENBELEID.

3.1 Beleidsvaststelling

Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de voorbereiding en vaststelling van het algehele consumentenbeleid vanuit het perspectief van de minister. Hieronder wordt verstaan: de beslissing of de rijksoverheid al dan niet een eigen rol wil spelen en zo ja, welke beleidsinstrumenten zij hierbij wil toepassen. De hier beschreven handelingen beschrijven de processen die leiden tot de keuze van die instrumenten. Regelgeving kan een consequentie van deze keuze zijn, maar ook wordt naar andere wegen van invloed omgezien. Zoals uit het vorige hoofdstuk blijkt, hebben de Europese Gemeenschappen een belangrijke invloed uitgeoefend op de formulering van een algeheel consumentenbeleid, maar dit sluit niet uit dat er reeds vanaf 1945 op grond van andere behoeften consumentenbeleid is geformuleerd. Zo heeft koningin Wilhelmina vlak na de oorlog in een aantal concrete gevallen de minister van Economische Zaken ongevraagd van advies gediend.

Onder het voorbereiden, vaststellen, coördineren en evalueren van beleid wordt verstaan:

- * het voeren van overleg met de andere betrokken actoren, waaronder ook consumentenorganisaties;
- * het voorbereiden van een standpunt ter inbrenging in de Ministerraadsvergaderingen voor beraad en besluitvorming;
- * het voeren van overleg met/het leveren van bijdragen aan het overleg met het Staatshoofd
- * het voorbereiden van de Memorie van toelichting op de Rijksbegroting betreffende het beleidsterrein. (Voor de voorbereiding van de begrotingspost, zie handelingen 5, 177 en 183 van het PIVOT-rapport 15: *Per slot van rijksrekening*);
- * het toetsen, dus ook: het ingaan op klachten en kritiek op de uitvoering van het beleid en de behandeling van conflicten dienaangaande (evaluatie);
- * het leveren van commentaar op de recht- en doelmatigheidscontroles van de Algemene Rekenkamer op het beleidsterrein (zie ook handelingen 295, 357 en 374 van het PIVOT-rapport 15: *Per slot van rijksrekening*);
- * het aan een externe adviescommissie, projectgroep of adviesbureau verzoeken om advies betreffende het beleidsterrein;
- * het informeren (voorlichten) van het Kabinet van de Koningin over ontwikkelingen op het beleidsterrein.

In dit hoofdstuk worden ook handelingen van de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur en zijn voorgangers beschreven met betrekking tot de rol die dit ministerie gespeeld zou kunnen hebben op gebied van Europese verdragen en richtlijnen. Rechtstreeks verantwoordelijk hiervoor zijn de ministeries van Buitenlandse Zaken, Economische Zaken en Justitie. Het Europees beleid van het ministerie van Economische Zaken wordt integraal beschreven in het onderzoek met betrekking tot buitenlandse handel.

Handelingen

1.

Actor : De minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur en zijn voorgangers
Handeling : Het voorbereiden, mede vaststellen coördineren en evalueren van het beleid betreffende consumentenbescherming
Periode : 1945-1984

2.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het voorbereiden, mede vaststellen coördineren en evalueren van het beleid betreffende consumentenbescherming
Periode : 1945-
Product : *Nota consument en consumptie*
Opmerkingen : Vanaf 1 februari 1974 is de minister van EZ coördinator van het consumentenbeleid

3.

Actor : De minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur en zijn voorgangers
Handeling : Het beantwoorden van Kamervragen en het anderszins op verzoek incidenteel informeren van leden van of commissies uit de Kamer der Staten-Generaal betreffende consumentenbescherming en daarmee samenvallende zaken
Periode : 1945-1984

4.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het beantwoorden van Kamervragen en het anderszins op verzoek incidenteel informeren van leden van of commissies uit de Kamer der Staten-Generaal betreffende consumentenbescherming en daarmee samenvallende zaken
Periode : 1975-

- 5.
- Actor : De minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur en zijn voorgangers
- Handeling : Het informeren van de Commissie voor de Verzoekschriften en andere tot onderzoeken van klachten bevoegde commissies uit de Kamer der Staten-Generaal en de Nationale Ombudsman naar aanleiding van klachten over de uitvoering of de gevolgen van het beleid betreffende consumentenbescherming en daarmee samenvallende zaken
- Periode : 1945- 1984
- 6.
- Actor : De minister van Economische Zaken
- Handeling : Het informeren van de Commissie voor de Verzoekschriften en andere tot onderzoeken van klachten bevoegde commissies uit de Kamer der Staten-Generaal en de Nationale Ombudsman naar aanleiding van klachten over de uitvoering of de gevolgen van het beleid betreffende consumentenbescherming en daarmee samenvallende zaken
- Periode : 1946-
- 7.
- Actor : De minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur en zijn voorgangers
- Handeling : Het beantwoorden van vragen van burgers, ondernemingen en andere instellingen betreffende consumentenbescherming en daarmee samenvallende zaken
- Periode : 1945-1984
- 8.
- Actor : De minister van Economische Zaken
- Handeling : Het beantwoorden van vragen van burgers, ondernemingen en instellingen betreffende consumentenbescherming en daarmee samenvallende zaken
- Periode : 1946-
- 9.
- Actor : De minister van Economische Zaken
- Handeling : Het voorbereiden van intern onderzoek en het vaststellen van onderzoeksrapporten betreffende consumentenzaken
- Periode : 1975-
- 10.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het voorbereiden en begeleiden van extern onderzoek betreffende consumentenzaken
Periode : 1975-
Overlegkader : SWOKA,

11.

Actor : De minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur en zijn voorgangers
Handeling : Het leveren van bijdragen de totstandkoming en ratificatie van internationale verdragen op het gebied van consumentenaangelegenheden
Periode : 1945-1984
Overlegkader : Minister van Buitenlandse Zaken, Minister van Justitie, staatscommissies voor internationaal privaatrecht
Opmerking : In 1977 werd een Europees verdrag gesloten over productaansprakelijkheid ingeval van lichamelijk letsel of overlijden. Dit verdrag verloor zijn geldigheid als gevolg van nader vastgestelde Europese richtlijnen.
Bron : MvT bij het wetsvoorstel Aanpassing van het BW aan de richtlijnen van de Raad voor de Europese Gemeenschappen inzake de aansprakelijkheid voor produkten met gebreken, HdTK 1985-1986, 19 636, nr. 3

3.2 Beleidsadviesinstellingen

Dit hoofdstuk beschrijft handelingen met betrekking tot de instelling en het functioneren van door de ministers ingestelde permanente adviescommissies inzake het consumentenbeleid. Daarnaast zijn er ook commissies werkzaam geweest die zijn ingevolge de Geldschieterswet en de Wet op het consumptief geldkrediet een adviserende taak toegewezen hadden gekregen. Deze commissies staan beschreven in de hoofdstukken die over het consumentenkrediet handelen.

In dit hoofdstuk worden dus de werkzaamheden beschreven van de ICC, die in 1974 door de minister van Economische Zaken werd ingesteld.¹⁶ De commissie was samengesteld uit ambtenaren van alle ministeries die met consumentenzaken te maken hadden; zij had tot taak de minister te adviseren over het consumentenbeleid en jaarlijks rapport uit te brengen. In dit rapport werden zowel de bevindingen van het afgelopen jaar beschreven als nieuwe voorstellen gedaan. In 1980 werd het instellingsbesluit herschreven: de commissie kreeg nu een meer coördinerende taak, waarbij zij directer bij de beleidsvoorbereiding werd betrokken: het was mogelijk dat vakministers waarnemers in de commissie aanwezen en bovendien kon de commissie werkgroepen benoemen. Niet in dit hoofdstuk staan beschreven de commissies die uit hoofde van andere belangen de minister van advies dienden. Ook de SER en zijn Commissie voor Consumentenangelegenheden CCA die invloedrijke adviezen uitbrachten, komen in dit hoofdstuk niet voor.¹⁷

12.

Actor	:	De minister van Economische Zaken
Handeling	:	Het instellen van permanente adviescommissies inzake het consumentenbeleid
Periode	:	1946-
Product	:	Instellingsbeschikking Interdepartementale Commissie Consumentenzaken, Stcrt 1974, nr. 35; Instellingsbeschikking Interdepartementale Commissie Consumentenzaken, Stcrt 1980, nr. 156

13.

Actor	:	De minister van Economische Zaken
Handeling	:	Het aanwijzen van de voorzitter van de ICC

¹⁶ Stcrt. 35

¹⁷ Zie PIVOT-rapport 58, p. 42

Periode : 1974-1990
Bron : Art. 5 Instellingsbeschikking

14.

Actor : De minister van Cultuur, recreatie en) Maatschappelijk Werk Handeling
: Het aanwijzen van de vice-voorzitter van de ICC
Periode : 1974-1984
Bron : Art. 5 Instellingsbeschikking

15.

Actor : De minister van (Cultuur, recreatie en) Maatschappelijk Werk
na 1984: De minister van Economische Zaken
Handeling : Het aanwijzen van de secretaris van de ICC
Periode : 1974-1990
Bron : Art. 5 Instellingsbeschikking

16.

Actor : De Interdepartementale Commissie Consumentenzaken
Handeling : Het uitbrengen van adviezen aan de ministers van Economische Zaken
en (Cultuur, recreatie en) Maatschappelijk Werk inzake het
consumentenbeleid
Periode : 1974-1990
Opmerkingen : Deze adviezen kunnen op aanvraag of uit eigener beweging geschieden.
De commissie is bevoegd om uit eigen beweging in overleg te treden
met de Commissie Consumentenzaken van de SER.
Bron : Art. 2 Instellingsbeschikking

17.

Actor : De Interdepartementale Commissie Consumentenzaken
Handeling : Het opstellen van plannen inzake consumentenbescherming
Periode : 1980-1990
Product : In ieder geval: meerjarenplannen
Opmerkingen : De plannen van de commissie worden aangeboden als bijlage bij de
Rijksbegroting.
Bron : Rijksbegrotingsstukken

18.

Actor : De Interdepartementale Commissie Consumentenzaken
Handeling : Het opstellen van jaarlijkse rapporten over het consumentenbeleid
Periode : 1974-1990
Product : *Verslag overheidsbeleid consumentenzaken*
Bron : Art. 3 instellingsbeschikkingen 1974 en 1980

19.

Actor : De Interdepartementale Commissie Consumentenzaken
Handeling : Het instellen van werkgroepen
Periode : 1980-1990
Product : Instelling van de Werkgroep Structuurvoorzieningen
Bron : Art. 3 instellingsbeschikking 1980

3.3 Wetgeving

Inleiding

Wettelijke regelgeving met betrekking tot consumentenbescherming bestaat al vanaf 1910 en heeft in eerste instantie betrekking op kredietstelsels. Over de geschiedenis van deze regelgeving zal in het hoofdstuk over consumentenkrediet nader worden ingegaan. Ook de adviesorganen die daarbij betrokken waren, zijn daar nader beschreven. Een ander onderwerp voor specifieke regelgeving is de colportage, een vorm van huis-aan-huisverkoop, waarbij een verkoper ongevraagd een bezoek brengt om zijn waren aan de man te brengen. De wetten over deze specifieke onderwerpen hebben administratiefrechtelijke consequenties, omdat deze wetten kredietverlening en/of colportage verbieden zonder de daarvoor benodigde legitimatiebewijzen

Consumentenmisleiding werd ook als een vorm van oneerlijke of onordelijke concurrentie gezien. Een en ander kwam ter sprake in het *Rapport Ordelijk economisch verkeer* van 1967 door de Staatscommissie-Zijlstra. Hierbij werd vooral gedacht aan reclameboodschappen, prijsaanduidingen, cadeaustelsels, kortingsstelsels, bijbetalingssystemen en aanbieding van lokartikelen. Dit werd gezien als “misleiding van vragers in zodanig betekende omvang, dat behalve de behoorlijkheid ook de ordelijkheid [sc. van het economisch verkeer] ermede is gemoeid”.

Een en ander heeft geleid tot bijdragen tot wijziging van de Warenwet. Hierbij moet vooral gedacht worden aan omschrijvingen van de waren, de prijsaanduiding, etikettering en andere maatregelen om misleiding te voorkomen. De Warenwet wordt in beginsel aangestuurd door het ministerie, belast met Volksgezondheid, en voorzover het levensmiddelen betreft, door dat van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Niettemin draagt de minister van Economische Zaken ook bij de totstandkoming van de op deze wet gebaseerde AMVB's.¹⁸ Een regeling die in dit onderzoek wel ter sprake komt, is de Wet tot beperking van het cadeaustelsel.

De overige hier beschreven regels zijn vooral civielrechtelijk van aard. Zij doen uitspraken over de geldigheid van koopovereenkomsten en andere verbintenissen en modificeren daarmee de wetsbepalingen die voortkwamen uit rechtsbeginselen die in het begin van de negentiende eeuw als vormen van goed handelsverkeer werden opgevat. In 1982 werd het Burgerlijk Wetboek herzien: hierin werden bepalingen opgenomen die de consument beter beschermt tegen verkopers. Belangrijke ontwikkelingen zijn:

- Het beginsel dat verkoop- en leveringsvoorwaarden eerst geldig zijn als de klant daarvan expliciet kennis heeft kunnen nemen;

¹⁸ Wat heeft Vermande ook alweer?

- Het beginsel dat de producent aansprakelijk is voor dood en lichamelijk letsel als gevolg van zijn product en de verkoper voor de overige schade, berokkend door het door hem verkochte product
- Het beginsel dat belangenorganisaties namens consumenten kunnen optreden in een civielrechtelijke procedure, zodat er ook gerechtelijke uitspraken kunnen worden gedaan over benadeling van klanten voor geringe bedragen.

Wetten en regels worden vaak nader aangepast onder invloed van Europese richtlijnen en verordeningen. Deze richtlijnen hebben soms betrekking op de veiligheid, de gezondheid en het milieu, maar ook op het vrije handelsverkeer. Zo is de Wet op het consumentenkrediet van 1990 herzien onder invloed van een richtlijn op grond waarvan erkende kredietinstellingen in een lidstaat automatisch door andere lidstaten dienen te worden toegelaten. Daarnaast wordt de regelgeving ook aangepast aan allerlei algemene regels van administratieve aard. De belangrijkste zijn:

- De codificatie van het bestuursrecht in de Algemene Wet Bestuursrecht vanaf 1993, waarbij de bezwaar- en beroepsprocedures nader worden geregeld en de administratief-rechtelijke instanties nader worden aangewezen
- De wetgeving ter beperking van de hoeveelheid adviescommissies met betrekking tot de regelgeving of de uitvoering van wetten, ook wel bekend als de z.g. 'woestijnwetten'.

Bij de totstandkoming van dergelijke regelgeving heeft ook de minister van Economische Zaken van advies gediend.

Onder de gegevens met betrekking tot de totstandkoming van regelgeving is ook inbegrepen: het overleg met de belanghebbenden, het advies van de Raad van State, de raadpleging van de Staten-Generaal en - waar nodig - de verplichte notificatie aan de Europese mededingingsautoriteit.

Handelingen

20.

Actor	:	De minister van Binnenlandse Zaken De minister van (Cultuur, Recreatie en) Maatschappelijk Werk De minister van Economische Zaken
Handeling	:	Het (mede) voorbereiden van wettelijke regelingen op het beleidsterrein consumentenbescherming
Periode	:	1946-
Product	:	<i>Algemeen</i> Herziening Burgerlijk Wetboek en Wetboek van Burgerlijke rechtsvordering Herziening Wetboek van koophandel Herziening Faillissementswet, met name met betrekking tot de schuldsanering van natuurlijke personen (voorstellen aanvaard in 1998) Algemene Wet Bestuursrecht, Vastgesteld vanaf 1992-

Herziening Warenwet
 Wet op de economische delicten, Stb. 1951,
 Wet Aanpassing herziening adviesstelsel, Stb. 1997, 63
Civielrechtelijke wetten (specifieke wijzigingen WB en NWB)
 Wet Algemene Voorwaarden, Stb. 1987, 327
 Wet [...] inzake de aansprakelijkheid voor producten met gebreken,
 Stb. 1990, ...
 Wet op de consumentenkoop (titel 7.1 en 3, 5 en 6 NBW)
 Wet op de [...] privaatrechtelijke bescherming tegen misleidende
 reclame, Stb. 1980, 304
 Wet [...] betreffende pakketreizen met inbegrip van vakantiepakketten en
 rondreispakketten (boek 7 BW), Stb. 1992, 689
Op het gebied van consumentenkrediet
 Wet op het consumentenkrediet 1946, Stb. G 184
 Wet houdende opheffing van de particuliere banken van leening, 1946
 Stb. G 295
 Wijziging van de Geldschieterswet 1932, 1948, Stb. I 270, 1965
 Wet op het consumptief geldkrediet, Stb. 1972, 399; 1974, 817; 1977,
 227; 1983, 297
 Wet toezicht kredietwezen, Stb. 1978, 255
 Voorontwerp van wet op het consumentenkrediet 1984
 Wet op het consumentenkrediet, Stb. 1990, 395;
Op het gebied van afbetaling (tot 1990)
 Wet, houdende een tijdelijke regeling betreffende de
 afbetalingsovereenkomst, Stb. 1956, 322)
 Wet tot handhaving van een tijdelijke regeling betreffende de
 afbetalingsovereenkomst, Stb. 1961, 5)
 Wet op het afbetalingsstelsel, Stb. 1961, 213; 1964; 1972, 248; 1976,
 515; 1983, 465, 469, 690
Op het gebied van colportage
 Wet op het afbetalingsstelsel, Stb. 1961, 213;
 Colportagewet 1973, Stb. 438; 1989, Stb. 301;
 Wet houdende wijziging van de Colportagewet in verband met de
 afschaffing van het registratiestelsel, 1992, Stb. 70
Inzake het cadeaustelsel
 Wet houdende regelen tot beperking van de vrijheid voor het aanbieden
 en verstrekken van geschenken in verband met het uitoefenen van een
 bedrijf (Wet beperking cadeaustelsel,) Stb. 1955, 345; 1977, 659
 Overlegkader : SER. Minister van Financiën Minister van Justitie
 Opmerkingen : Zie voor nadere uitwerking van de Wet toezicht kredietwezen PIVOT-
 rapport nr. 40, *Zicht op toezicht*.

21.

Actor : De Commissie van onderzoek inzake het afbetalingswezen (Commissie-Lichtenauer)
Handeling : Het adviseren van de minister inzake wettelijke regelingen op het gebied van afbetaling
Periode : 1950-1954
Product : Rapport
Overlegkader : De minister van Economische Zaken, de Economische Controledienst
Opmerkingen : De commissie werd ingesteld bij beschikking van de Staatssecretaris van economische zaken van 3 juni 1950.
Bron : MvT WAS

22.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het overeenstemmen met de minister die dit aangaat inzake de vaststelling van AMvB's op basis van wetten, die zijn gemotiveerd op andere beleidsterreinen
Periode : 1945-
Overlegkader : Ministerie van Justitie, Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur en zijn voorgangers, SER-CCA
Opmerkingen : Voorbeelden zijn:
Besluiten, ingevolge bepalingen in het BW waarbij de minister wordt gedelegeerd regels te stellen ten aanzien van algemene verkoop- en leveringsvoorwaarden (Art. 6:239 BW);
Warenbesluiten ingevolge de Warenwet;
Prijsaanduidingsbesluiten ingevolge het Prijsaanduidingsbesluit 1941 en de Prijzenwet

3.3.1 Regelgeving in het kader van de Colportagewet

Inleiding

De Wet van 7 september 1973, Stb. 438 bevat “regelen tot het tegengaan van misbruiken bij colportage”. Colportage is het beroepsmatig afsluiten van contracten door middel van persoonlijke bezoeken (thuis of op het werk) of bijeenkomsten, waarbij koopwaar in de vorm van diensten of goederen worden aanbevolen. De koper kan dan tegen contante betaling of via een afbetalingsregeling eigenaar worden van het aanbevolen product. Een bezwaar dat tegen colportage wordt aangevoerd is dat de koper onvoldoende in de gelegenheid is gesteld om de kwaliteit van de aangeboden waar in verhouding tot de prijs te onderzoeken; een ander dat hij bij het sluiten van een afbetalingsregeling niet in staat is geweest om goed na te gaan welke verplichtingen hij is aangegaan. Voor het laatste bestonden reeds regels in de wetten op het afbetalingsstelsel van 1936 en 1961. Verkoop aan de deur door aanprijzing van waren is overigens al zo oud als de handel zelf. De marskramer, de boekverkoper met de kruiwagen en de hannekemaaiër zijn een vertrouwd beeld in de geschiedenis van het platteland. Naarmate de industriële productie toenam en de markt zich meer en meer verplaatste naar de bereikbare winkels, beperkte de verkoop aan de deur zich voornamelijk tot bedrijven die er werk van maakten om nieuwe producten van een bepaald merk aan de man te brengen. Niet zelden werd er hierbij misbruik gemaakt van de overtuigingskracht van de verkoper en de goedgelovigheid van de koper. In de Memorie van Toelichting op de Colportagewet is sprake van “agressiviteit” in de vorm van “misleiding, psychologische druk en overrompeling [...] al dan niet in combinatie toegepast”.

De Colportagewet heeft alleen betrekking op transacties, voortgekomen uit een persoonlijk contact tussen verkoper en klant, waarbij het initiatief van de verkoper uitgaat. Afgesproken bezoek valt daar niet onder. Bovendien valt buiten de reikwijdte van de wet:

- het ongevraagd leveren van goederen in de hoop daaraan een verbintenis te kunnen overhouden (*Inertia selling*);
- telefonische verkoop - waarbij (o.m. onder voorwendsel van een marktonderzoek) van de klant een initiatief in de vorm van een afspraak wordt uitgelokt -;
- verkoop van verzekeringen, effecten en onroerend goed;
- verkoop levensmiddelen aan de huizen van vaste afnemers;
- het optreden van standwerkers op markten en beurzen.

In de Colportagewet van 1973 zijn enkele publiekrechtelijke en privaatrechtelijke bepalingen opgenomen: de publiekrechtelijke bepalingen stellen colportage strafbaar voorzover colporteurs niet zijn ingeschreven bij de Kamers van Koophandel en

Fabrieken; de inschrijving van colporteurs, die zich aan ernstig onbehoorlijk gedrag hebben schuldig, gemaakt, kan worden doorgehaald. Op civielrechtelijk terrein is bepaald dat een colportageovereenkomst binnen een bepaalde termijn - een 'afkoelingsperiode' - kan worden ontbonden. Klachten over colportage kunnen worden ingediend bij de Adviescommissie afbetaling en colportage, die de minister kan adviseren over de te nemen maatregelen. Het colporteren met kredietregelingen is verboden.

De wet trad met ingang van 1 augustus 1975 in werking. Zij werd in 1989 gewijzigd in verband met de EG-richtlijn 85/577 (PB EG: L 372) betreffende de bescherming van de consument bij buiten verkooppunten gesloten overeenkomsten.

Colporteurs met drukwerk en andere goederen waarin gedachten of gevoelens worden uitgedrukt, hoeven zich niet bij een Kamer van Koophandel in te schrijven. Wel gelden voor hen de eisen ten aanzien van de akte en de ontbindingsmogelijkheid.

In 1992 werd de colportagewet ingrijpend vereenvoudigd; de verplichting tot inschrijving in een register van Kamers van Koophandel en Fabrieken werd geschrapt, zodat daarmee ook kwamen te vervallen:

- de bij deze wet behorende sancties op klachten, die een waarschuwing of schrapping uit dit register konden inhouden en.
- de daarmee verbonden werkzaamheden van de Adviescommissie afbetaling en colportage die over deze klachten moest adviseren.

Sancties met betrekking tot kredietcolportage waren inmiddels geregeld in de Wet op het consumentenkrediet van 1990. Deze vereenvoudigingen traden met ingang van 1 januari 1995 in werking. Voortaan functioneerde de Kamers van Koophandel, althans in het kader van de Colportagewet,¹⁹ slechts voor waarmerking van colportagecontracten. Onbehoorlijk colportagegedrag is thans als een strafbaar feit, dat in de Wet op de Economische delicten als zodanig is beschreven in art 7 en 8; het niet voldoen aan de eisen met wetgeving inzake de akte is eveneens een economisch delict, beschreven in art. 6-8 en 24, lid 2 van diezelfde wet.²⁰

Handelingen

23.

Actor	:	De minister van Economische Zaken
Handeling	:	Het voorbereiden van AMVB's op grond van de Colportagewet
Periode	:	1973-
Product	:	Uitvoeringsbesluit colportagewet, Stb. 1975, 394.; Stb. 1983, 653; 1992, 448

¹⁹ Zij had natuurlijk ook andere bevoegdheden, voortvloeiend uit de Vestigingswet of de Wet op het Handelsregister.

²⁰ Wet van 22 januari 1992, Stb. 70, art I onder E en art. II

Aanwijzingsbesluit onbehoorlijk gedrag van colporteurs, Stb. 1973, 438; 1975, 448

Aanwijzingsbesluit contantcolportage, Stb. 1975, 396

Besluit inhoud en dagtekening akten van colportageovereenkomsten, Stb. 1975, 397; 1989, 411; 1992, 448

Overlegkader : SER: AAC

Opmerkingen :

De minister is tot 1997 bevoegd om AMVB's vast te stellen over:

- gedragingen die als onbehoorlijk gedrag voor een colporteur kunnen worden aangemerkt (art. 1, lid 3); in 1992 zijn deze gedragingen in de wet omschreven
- * de aan de KVK te betalen leges voor (schriftelijke) inlichtingen uit het register (art. 8, lid 3), tot 1992;
- * nadere gevallen waarbij colporteurs verplicht zijn ingeschreven te zijn bij een Kamer van Koophandel (art. 9, lid 2), tot 1992;
- * de aan de KVK te betalen leges voor inschrijving (art. 9, lid 1), tot 1992;
- * gevallen waarbij de inschrijving van colporteurs mogelijk is als zij zelfstandig voor rekening van een ander werken of als de eigenaar geen inschrijving of vergunning heeft als afbetalingsleverancier. (art. 10, lid 4), tot 1992;
- * gevallen waarbij de inschrijving van colporteurs niet vervalt wanneer de eigenaar van de betrokken onderneming voor rekening van een ander werkzaam is geworden of de eigenaar niet meer is ingeschreven als afbetalingsleverancier. (art. 18, lid 4), tot 1992;
- * de inhoud van akten en de manier waarop zij moeten worden opgemaakt (art. 24, lid 2 onder b.);
- * het laten vaststellen van afkoelingsperiodes voor colportageovereenkomsten van colporteurs die niet bij de KVK ingeschreven dienen te zijn, (art. 26, lid 2) In 1989 is deze bevoegdheid vervallen omdat ingevolge een wetwijziging de privaatrechtelijke verplichtingen zinn losgekoppeld van de inschrijvingsverplichting;
- * de aan de KVK te betalen leges voor de waarmerking van colportagetransacties (art. 25, lid 3);
- * bedragen waarvoor een afkoeling niet geldt (art. 26, lid 3; na 1992: art. 26, lid 1).

In 1989 werden enkele besluiten gewijzigd als gevolg van de vaststelling van EG-richtlijn 85/577. In 1992 werden twee AMVB's ingetrokken als gevolg van de wetwijziging. In 1992 zijn enkele besluiten ingetrokken als gevolg van herziening van

- de Colportagewet en de opnemng van onbehoorlijk colportagegedrag in de WED.
- Bron : Colportagewet, *passim*
- 24.
- Actor : De minister van Economische Zaken
- Handeling : Het jaarlijks verslag uitbrengen aan de Staten-Generaal over de toepassing van de Colportagewet
- Periode : 1973-1992
- Product : Bijlage bij de rijksbegroting
- Bron : Art. 29, Colportagewet
- 25.
- Actor : De minister van Economische Zaken
- Handeling : Het vaststellen van ministeriële regelingen inzake inschrijving van colporteurs
- Periode : 1973-1992
- Product : Beschikking aanvraaggegevens Colportagewet, Stcrt. 1975, 144
Beschikking model inschrijvingsbewijs colporteurs, Stcrt. 1975, 141
- Opmerkingen : het betreft:
regels inzake de wijze van inschrijving van colporteurs in de registers van Kamers van Koophandel (art. 9, lid 2)
regels inzake het door de Kamer van Koophandel te verstrekken legitimatiebewijs (art. 11, lid 3).
- Bron : Colportagewet, art. 9, lid 2
- 26.
- Actor : De minister van Economische Zaken
- Handeling : Het aanwijzen van ambtenaren, belast met de opsporing van vergrijpen tegen de Colportagewet
- Periode : 1973-
- Product : Beschikking aanwijzing opsporingsambtenaren overtredingen Colportagewet, 1975 Stcrt. 211
- Opmerkingen : Als opsporingsambtenaren werd de ECD aangewezen.
- Bron : Colportagewet 1975, art. 29; Colportagewet 1992, art. 32, WED, art. 1 onder 4 en art. 17, lid 1 sub 2

3.3.2 Regelgeving met betrekking tot het cadeaustelsel

De Wet Beperking Cadeaustelsel (WBC) werd in 1955 vastgesteld om de consument te beschermen en om oneerlijke concurrentie tegen te gaan. Zij keerde zich tegen het toenemend gebruik dat verkopers in de detailhandel hun waren aanprezen door aan klanten bij aankoop willekeurige geschenken of kortingen te beloven.

Bij de totstandkoming van de wet gold de wenselijkheid van een ordelijk economisch verkeer en de integriteit van de brancheverhoudingen in de handel als voornaamste motivatie. Met name diende het schenken van “branchevreemde” goederen te worden tegengegaan.²¹ De wet was voornamelijk gericht op de detailhandel: aan wederverkopers mochten wel cadeaus of kortingen - het gebruikelijke rabat - worden beloofd.

De geldigheidsduur van de wet werd in 1975 en 1977 verlengd. In dat laatste jaar werd de wet herschreven (Stb. 1977, 659), omdat door de vaststelling van een algemene vestigingswet voor de detailhandel werd erkend dat branchevervaging niet te voorkomen was. Wel vond de wetgever dat de consument moest worden beschermd tegen geschenkenregelingen als vorm van prijsversluitende concurrentie. De praktijken, verbonden aan een cadeaustelsel, prijskortingen en andere vormen van reclame door geschenken, werden nader omschreven en toegelaten uitzonderingen nader gepreciseerd. De wet werd in het kader van de deregulering bij KB van 17 april 1977, Stb. 187, met ingang van 7 mei ingetrokken.

27.

Actor	:	De minister van Economische Zaken
Handeling	:	Het bij AMVB vaststellen van nadere regelingen inzake de Wet beperking cadeaustelsel 1955
Periode	:	1955-1977
Overlegkader	:	KVK
Opmerkingen	:	De minister heeft de bevoegdheid om bij AMVB <ul style="list-style-type: none">- groepen vast te stellen die met wederverkopers kunnen worden gelijkgesteld, die geschenken mogen ontvangen;- het vergoedingsbedrag vast te stellen voor de toekenning van een ontheffing.

28.

Actor	:	De minister van Economische Zaken
-------	---	-----------------------------------

²¹ Memorie van Toelichting, Bijlagen HdtK 1953-1954, 3450. Het betreft hier voornamelijk branches die hadden bewerkstelligd dat voor de bedrijfsuitoefening een toelating is vereist in het kader van de vestigingswet bedrijven 1954.

Handeling : Het bij AMVB vaststellen van nadere regelingen inzake de Wet
beperking cadeaustelsel 1977

Periode : 1977-1997

Overlegkader : KVK

Opmerkingen : De minister heeft de bevoegdheid om bij AMVB

- groepen vast te stellen die met wederverkopers kunnen worden gelijkgesteld, die geschenken mogen ontvangen;
- het vergoedingsbedrag vast te stellen voor de toekenning van een ontheffing.

3.4 Erkenning van zelfregulering en normering

In 1975 stelden de ministers van Economische Zaken en Justitie een erkenningsregeling voor klachtencommissies vast, waartoe de consument zich kon wenden als die zich door een verkoper benadeeld voelde. Deze klachtencommissies werden vaak door brancheorganisaties opgericht in overleg met consumentenorganisaties. De minister wilde met deze erkenning bereiken dat er bij elke branche een uniforme klachtenregeling tot stand kwam. Tevens hield erkenning in dat een geschillenregeling aan bepaalde voorwaarden voldeed die waarborgen konden bieden voor onpartijdige uitspraken. De minister kan deze erkenning intrekken als aan de voorwaarden niet werd voldaan. De SER heeft de bevoegdheid om standaardcontracten van brancheorganisaties van een certificaat te voorzien. Zij publiceert regelmatig een lijst van erkende geschillencommissies van brancheorganisaties.

In 1975 was aan deze erkenningsregeling ook een subsidie verbonden. De subsidie was bedoeld als tegemoetkoming in de kosten, die het functioneren van de commissie met zich meebrengt. Voorwaarde was dat de consument door de branche van het bestaan van deze commissie op de hoogte werd gebracht. Een andere voorwaarde was dat de subsidie werd ingetrokken als de erkenning was komen te vervallen. In de regeling van 1980 werd de mogelijkheid tot subsidie ingetrokken.

Andere uniforme vormen van zelfregulering door de brancheorganisatie zijn: het standaardcontract en de gedragscode. Het standaardcontract komt tot stand door onderhandelingen van consumentenorganisaties met brancheorganisaties en is bedoeld om eenzijdige vaststelling van bepalingen in algemene voorwaarden uit te sluiten. De Wet Algemene Voorwaarden, een wijziging van het Burgerlijk Wetboek, verklaart niet aan de consument bekend gemaakte algemene verkoopvoorwaarden nietig. Het gevolg hiervan is dat consumentenorganisaties ook een zekere vorm van controle of inspraak hebben bij de opstelling van algemene verkoop- en leveringsvoorwaarden.

Een bijzondere vorm van zelfregulering inzake de zelfregulering komt voort uit de werkzaamheid van het particuliere Nederlandse Normalisatie Instituut NNI, dat afspraken vastlegt inzake de standaardisatie van producten. Hierbij worden ook overheidsregels en afspraken van de brancheorganisaties betrokken met betrekking tot een technische norm voor de kwaliteit van producten. De geconstateerde behoefte aan een norm wordt vastgesteld door een beleidscommissie van het NNI. Ook consumenten kunnen bij de vaststelling van normen een belang hebben, vooral wanneer het gaat om de veiligheid van producten. Het NNI heeft een Bestuursadviescommissie voor Consumentenzaken (COCON), waarin de consumentenbonden, het Instituut voor Huishoudtechnisch Advies, de ANWB, de KEMA en het VEG-gasinstituut zitting hebben. De consumentenorganisatie worden ook vertegenwoordigd in de normcommissies van het NNI, waarbinnen een voorgedragen ontwerpnorm op veiligheid kan worden getoetst: het ontwerp wordt

“ter kritiek gelegd”, zodat ook de consumentenorganisaties commentaar kunnen leveren. Een door het NNI vastgelegde norm wordt iedere vijf jaar opnieuw beoordeeld. De vastgestelde normen van het NNI worden gepubliceerd als Nederlandse Praktijkrichtlijn NPR. Zij zijn niet bindend.

Normen van het NNI kunnen echter worden voorgesteld aan het Europese Comité Européenne de Normalisation, die wel bindende richtlijnen vaststelt. Bovendien kunnen zij ten grondslag liggen aan regelgeving. Handelaars van producten die niet aan de normen van het NNI voldoen en daardoor onveilig zijn kunnen vanaf 1987 voor de gevolgen daarvan aansprakelijk worden gesteld. Voor elektrische apparaten functioneert de Stichting Nederlands Electronisch Comité als begeleidingscommissie van de NNI. De NNI wordt - als een instelling van belang voor het technologisch innovatiebeleid - gesubsidieerd door het ministerie, dat bovendien vertegenwoordigd is in het dagelijks en algemeen bestuur. De verrekeningsplicht met het ministerie is in het NNI statutair vastgelegd.

29.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het vaststellen van regels voor de erkenning van geschillenregelingen, standaardvoorwaarden en gedragscodes door brancheorganisaties
Periode : 1974-
Product : Erkennings- en subsidieregeling klachtencommissies, Stcrt. 1975, nr. 230
Overlegkader : Erkenningsregeling geschillencommissies, Stcrt 1980, SER-CCA, ICC
Bron: Nota *Consument en consumptie*, Verslagen overheidsbeleid consumentenzaken

30.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het erkennen van klachtencommissies van brancheorganisaties
Product : Beschikking
Periode : 1975-
Overlegkader : SER-CCA, ICC
Bron : Art.1. Erkennings- en subsidieregeling klachtencommissies

31.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het intrekken van de erkenning van klachtencommissies van brancheorganisaties
Periode : 1975-
Product : Beschikking

Overlegkader : SER-CCA, ICC
Bron : Art. 7. Erkennings- en subsidieregeling klachtencommissies

3.5 UITVOERINGSINSTRUMENTEN

3.5.1 Toelating van colporteurs

De hier beschreven handelingen betreffen de uitvoering van de administratiefrechtelijke procedures, zoals die zijn vastgesteld krachtens de Colportagewet 1973, Stb. 438 en die in de colportagewet van 1992 zijn ingetrokken; de laatste was met ingang van 1 januari 1995 van kracht. Reeds eerder bestonden er al regelingen voor colporteurs die aan hun verkoop ook afbetalingsregelingen koppelden: deze waren al gebonden aan regels die waren vastgelegd in de WAS. De uitvoering van de wet leidt vooral tot handelingen van overheden op lokaal niveau.

De Colportagewet maakt onderscheid tussen afbetalingscolporteurs en contantcolporteurs. Voor de eerste categorie bestonden reeds regels in het kader van de Wet op het Afbetalingsstelsel. Ook volgens de colportagewet dienden afbetalingscolporteurs verplicht ingeschreven te zijn bij een Kamer van Koophandel; de tweede dienen dit eveneens te zijn voorzover het om waren gaat die nader bij AMVB zijn omschreven. Dat is daadwerkelijk gebeurd in het Aanwijzingsbesluit contantcolportage. Kredietcolportage is verboden.

De inschrijving bij een KVK maakt melding van de onderneming waarbij de colporteur werkzaam is en geldt voor drie jaar. De colporteur moest, wanneer hij zich aanmeldt, een bewijs van goed gedrag overhandigen. De toegelaten colporteur wordt door de KVK in een openbaar register ingeschreven, waaruit tegen betaling van leges schriftelijke inlichtingen kunnen worden verstrekt. De ingeschrevene krijgt van de KVK een bewijs dat hij tijdens zijn colportagebezoeken bij zich moet hebben en dat hij eventueel op verzoek van de klant kan tonen. De KVK kan inschrijving weigeren op grond van een aantal in de wet vastgelegde redenen; hiertegen is beroep mogelijk bij de College van beroep voor het Bedrijfsleven.

De minister van Economische Zaken heeft de bevoegdheid om inschrijvingen in de registers van de KVK vervallen te laten verklaren en kan ook op andere manieren sancties uitoefenen. Hij kan naar aanleiding van klachten wegens onbehoorlijk gedrag van een colporteur een waarschuwing laten uitgaan. Indien de colporteur zich binnen twee jaar na de waarschuwing opnieuw schuldig maakt aan onbehoorlijk gedrag kan de inschrijving vervallen worden verklaard; dat kan ook gebeuren als de door de colporteur verstrekte gegevens in belangrijke mate onjuist of onvolledig blijken te zijn of wanneer de colporteur zich volstrekt ontoelaatbaar heeft gedragen. Indien de colporteur werkt voor een onderneming, dan geldt die intrekking ook voor de andere colporteurs van die onderneming, tenzij de leiding kan aantonen dat zij het gedrag van de verkoper redelijkerwijs niet had kunnen verhinderen. Een vervallenverklaring is aan een door de minister vastgestelde termijn gebonden, maar maximaal voor vijf jaar; dat geldt niet voor

een colporteur wiens inschrijving vervallen is verklaard omdat zijn onderneming wegens het gedrag van een medecolporteur door die sanctie is getroffen.

Op grond van een schriftelijke klacht of ambtshalve kan de minister de Adviescommissie afbetaling en colportage raadplegen; hij kan de klacht buiten behandeling laten, indien ze naar zijn oordeel niet tot een waarschuwing of vervallenverklaring zou kunnen leiden. Deze beschikking wordt ter kennisgeving gestuurd aan klager, de aangeklaagde colporteur en de betrokken onderneming; hiertegen is beroep mogelijk bij de College van beroep voor het Bedrijfsleven. Als de klacht in behandeling wordt genomen, wordt ook de KVK in kennis gesteld. De klacht wordt aan de adviescommissie voorgelegd, die zowel de aangeklaagde colporteur als de klager hoort; ze kan ook anderen horen. Daarna dient ze de minister van advies, die een beschikking neemt over het gegrond of ongegrond verklaren van de klacht. In het laatste geval wordt aan de colporteur een waarschuwing uitgereikt en indien er sprake is van ernstige misstanden, wordt zijn inschrijving vervallen verklaard.

In 1992 kwam ingevolge een wetswijziging deze procedure te vervallen. De WCK bood voldoende administratieve waarborgen tegen malafide crediteurs en voor contantcolportage was er nog de civielrechtelijke garantie van een afkoelingsperiode krachtens bepalingen in het Burgerlijk Wetboek.

3.5.1.1 De Adviescommissie afbetaling en colportage

De Adviescommissie Afbetaling en Colportage (AAC), omschreven in art. 1,1,9 en 2-4 van de Colportagewet 1973, staat de minister bij de uitoefening van het toezicht in het kader van de Colportagewet. Zij adviseert de minister bij klachten over onbehoorlijk gedrag van colporteurs en colportagebedrijven. In 1995, na de inwerkingtreding van de Colportagewet 1992, waren haar activiteiten overbodig geworden.

32.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het voorbereiden van KB's tot benoeming van leden van de adviescommissie
Periode : 1973-1995
Bron : Art. 2, lid 2, Colportagewet

33.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het stellen van nadere regels voor de adviescommissie
Periode : 1973-1995
Product : Reglement werkwijze AAC, Stcrt. 1975, 176
Bron : Art. 4, Colportagewet

34.

Actor : De Adviescommissie afbetaling en colportage
Handeling : Het instellen van subcommissies
Periode : 1975-1995
Bron : Art. 11, Reglement werkwijze AAC, Stcrt. 1975, 176

35.

Actor : De Adviescommissie afbetaling en colportage
Handeling : Het jaarlijks verslag uitbrengen van hun werkzaamheden aan de minister van Economische Zaken
Periode : 1975-1995
Bron : Art. 12, Reglement werkwijze AAC, Stcrt. 1975, 176

3.5.1.2 Toezicht op colportagecontracten

Inleiding

De Colportagewet stelt regels voor de sluiting van overeenkomsten die voortkomen uit een colportagebezoek. Vooreerst moet verkoop bij colportage van producten en diensten, waarvan de kosten hoger zijn dan een bepaald minimumbedrag altijd resulteren in een schriftelijke overeenkomst, die aan bepaalde voorwaarden moeten voldoen. Bij ministeriele regeling is vastgesteld wat in deze overeenkomsten dient te worden vermeld. Aan een colportagecontract zijn twee bepalingen dwingend voorgeschreven:

- Van een colportageovereenkomst groter dan 75 gulden moet een schriftelijke akte worden ondertekend op straffe van nietigheid;
- Deze akte moet een aantal door de minister vast te stellen gegevens bevatten.

Daarnaast voorziet de wet in een aantal extra mogelijkheden:

- Het contract kan worden gewaarmerkt door een Kamer van Koophandel;
- Het contract kan binnen tien dagen na deze waarmerking worden herroepen door de klant (de z.g. “afkoelingsperiode”) en moet dus van een ontbindingsclausule worden voorzien.

Handelingen

36.

Actor	:	De minister van Economische Zaken
Handeling	:	Het administreren van een centraal register van colporteurs
Periode	:	1975-1995
Opmerkingen	:	Dit register komt tot stand door gegevens, verstrekt door de KVK bij elke inschrijving, wijziging, vervallenverklaring of intrekking van een inschrijving.
Bron	:	Art. 8, lid 4, Colportagewet;

37.

Actor	:	De minister van Economische Zaken
Handeling	:	Het op aanvragen verstrekken van inlichtingen uit het centraal register van colporteurs
Periode	:	1975-1995

38.

Actor	:	De minister van Economische Zaken
Handeling	:	Het bij ministeriele regeling formuleren van de voorgeschreven ontbindingsclausule van een colportagecontract
Periode	:	1975-

Product : Beschikking tot uitvoering van art. 1, onder b, van het Besluit inhoud en dagtekening akten van colportageovereenkomsten, Stcrt. 1975, 144.

Bron : Art. 1b, Besluit inhoud en dagtekening akten van colportageovereenkomsten 1975

3.5.1.3 Sancties

39.

Actor : De Adviescommissie afbetaling en colportage
Handeling : Het adviseren van de minister over klachten wegens onbehoorlijk gedrag van een colporteur of colportageonderneming
Periode : 1975-1995
Overlegkader : de minister
Bron : Art. 2, Colportagewet;

40.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het al dan niet gegrond verklaren van klachten tegen een colporteur wegens onbehoorlijk gedrag
Periode : 1975-1995
Product : Openbare waarschuwingen of beschikkingen tot uitsluiting
Opmerkingen : Een gegrondverklaring houdt tevens een waarschuwing in, als omschreven in art. 13 van de Colportagewet. De klacht kan zowel schriftelijk door een klager zijn ingediend, als wel ambtshalve in behandeling zijn genomen.
Bron : Art. 16, Colportagewet;

41.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het vervallen verklaren van inschrijvingen van colporteurs
Periode : 1975-1995
Bron : Art. 14, Colportagewet;

42.

Actor : Het College van beroep voor het Bedrijfsleven
Handeling : Het beslissen in beroep tegen ministeriele beschikkingen inzake klachten tegen colporteurs (waarschuwingen aan of uitsluitingen van colporteurs)
Periode : 1975-1995
Bron : Art. 17, Colportagewet;

3.5.2 Ontheffingen en vrijstellingen voor cadeaustelsels

De Wet Beperking Cadeaustelsels Stb. 1955, 345, verbiedt handelaren geschenken aan klanten te verstrekken. Dit geldt met name voor het verstrekken van cadeaus door winkeliers in de detailhandel aan consumenten bij de aankoop van goederen; geschenken aan wederverkopers van goederen zijn van het verbod uitgezonderd. Tot 1977 mochten detailhandelaren wel tot op bepaalde hoogte geschenken aanbieden uit het assortiment van hun eigen - toegelaten - branche.

De minister heeft de bevoegdheid om bij regeling aan bepaalde branches vrijstelling te verlenen van het verbod; ook kan hij in bijzondere gevallen ontheffing verlenen. De wet van 1955 voorzag aan een delegatie van de vrijstellingsbevoegdheid aan de SER en van de ontheffingsbevoegdheid aan de Kamers van Koophandel. Omdat geen van beide instellingen van deze mogelijkheid gebruik wenste te maken, is deze bevoegdheid in de wet van 1977 ongedaan gemaakt. Voor de wijziging van 1977 is een dergelijke regeling ook niet vastgesteld. De wet is ingetrokken en heeft met ingang van 7 mei 1997 zijn geldigheid verloren.

43.

Actor	:	De minister van Economische Zaken
Handeling	:	Het bij regeling vaststellen van vrijstellingen aan bepaalde branches van het verbod tot het verstrekken van cadeaus
Periode	:	1979-1997
Product	:	Bijvoorbeeld: Regelingen voor detailhandelaren in de platenbranche in het kader van de platenweek, 1983, Stcrt. 196; 1988, Stcrt. 192
Overlegkader	:	Hoofdbedrijfsgroep detailhandel
Opmerkingen	:	Voor vaststelling van deze regeling moet overleg worden gevoerd met de consumentenorganisaties en de Hoofdbedrijfsgroep Detailhandel.
Bron	:	WBC 1955, art. 4, lid 1; 1977, art. 8, lid 1

44.

Actor	:	De minister van Economische Zaken
Handeling	:	Het wegens bijzondere omstandigheden verlenen van ontheffingen aan winkeliers van het verbod tot het verstrekken van cadeaus
Periode	:	1979-1997
Product	:	beschikking
Opmerkingen	:	Voor verkrijging van deze ontheffing worden door de minister leges geheven die bij AMVB zijn vastgesteld.
Bron	:	WBC 1955, art. 4, lid 1; 1977, art. 8, lid 2

3.5.3 Subsidies

De minister kan subsidies verlenen aan organisaties die zich inzetten voor consumentenbelangen. Dit blijkt o.m. uit de nota *Consument en consumptie* en uit de verslagen van de I.C.C. Door het optreden van de consumentenorganisaties wordt namelijk bewerkstelligd dat de brancheorganisaties normen en regels gaan stellen over de sluiting van overeenkomsten met de consument.

De subsidies worden jaarlijks tijdens de begroting vastgesteld. Tot 1995 werden organisaties gesubsidieerd aan de hand van een afgesproken percentage. Nadien werden de bevoegdheden tot het verlenen van subsidie gedelegeerd naar het Ministerie van Justitie.

45.

Actor	:	De minister van Economische Zaken
Handeling	:	Het voorbereiden en vaststellen van subsidieregelingen
Periode	:	1974-1995
Product	:	Erkennings- en subsidieregeling klachtencommissies, Stcrt. 1975, nr. 230
Opmerking	:	In 1995 werd deze taak gedelegeerd naar het Ministerie van Justitie.
Overlegkader	:	SER-CCA

46.

Actor	:	De minister van Economische Zaken
Handeling	:	Het toekennen van subsidies van erkende klachtencommissies van brancheorganisaties
Periode	:	1974-1995
Overlegkader	:	SER-CCA
Opmerkingen	:	De toekenning van de subsidie geschiedt jaarlijks op aanvraag.; de aanvrager dient hierbij een begroting in om de minister in staat te stellen te beoordelen of hij een subsidie nodig heeft.
Bron	:	Art. 9 Erkennings- en subsidieregeling klachtencommissies

47.

Actor	:	De minister van Economische Zaken De minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk
Handeling	:	Het toekennen van institutionele subsidies aan verenigingen en instellingen ten behoeve van consumentenvoorlichting of het onderwijs
Periode	:	1974-1995
Overlegkader	:	SER-CCA, ICC

Opmerkingen : De minister van (cultuur, recreatie en) Maatschappelijk Werk verleende eveneens subsidie op het gebied van huishoudelijke voorlichting. De SER adviseerde deze minister over het belang voor de consument bij deze subsidies.

Subsidies werden o.m. verleend aan:

Het Nederlands Instituut voor Budgetvoorlichting (NIBUD) en zijn voorgangers voor 24%

De Nederlandse Vereniging voor Volksrediet, 1988-1993

De Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Konsumenten

Aangelegenheden SWOKA

De Consumentenbond

Konsumenten Kontakt

De Nederlandse Vereniging voor Huisvrouwen

Stichting Konsumenten Keurmerk SKK

Stichting Coördinatiepunt Massamedia Consumentenvoorlichting
COMAC

Bron: Nota *Consument en consumptie*, Diverse verslagen
overheidsbeleid *consumentenzaken*, begrotingen van het
Ministerie van Economische Zaken

48.

Actor : De minister van Economische Zaken

De minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk

Handeling : Het uitbetalen van institutionele subsidies aan verenigingen en instellingen ten behoeve van consumentenvoorlichting of het onderwijs

Periode : 1974-1995

Overlegkader : SER-CCA, ICC

49.

Actor : De minister van Economische Zaken

De minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk

Handeling : Het toekennen van subsidies aan verenigingen en instellingen voor een vastgesteld onderzoek of project

Periode : 1974-1992

Product : Bijvoorbeeld: onderzoeksopdrachten aan de Stichting
Wetenschappelijk Onderzoek Consumentenaangelegenheden SWOKA.
De SWOKA gaf een genummerde serie publicaties uit onder de titel
SWOKA-rapporten over verschillende vraagstukken.

Overlegkader : SER-CCA, ICC

Bron : Nota *Consument en consumptie*, Verslagen overheidsbeleid
consumentenaangelegenheden

50.

Actor : De minister van Economische Zaken
De minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk
Handeling : Het jaarlijks uitbetalen van subsidies aan verenigingen en instellingen voor een vastgesteld onderzoek of project
Periode : 1974-1992
Overlegkader : de gesubsidieerde instelling
Bron : Nota *Consument en consumptie*, Verslagen overheidsbeleid consumentenaangelegenheden

51.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het jaarlijks uitbetalen van subsidies aan de Stichting Samenwerking Consumentenbond - Konsumenten Kontakt, later aan de Consumentenbond voor projecten
Periode : 1992-1995
Opmerkingen : In 1992 werd een samenwerkingsverband tussen de twee consumentenorganisaties in stichtingsvorm opgericht, waarin ook de Stuurgroep Zelfregulering, de Consumentencommissie voor Europa en de Stichting Vergelijkend Warenonderzoek waren opgegaan. Deze stichting bundelt alle activiteiten die door de minister worden gesubsidieerd. De minister kent jaarlijks een bedrag van zes miljoen toe aan de stichting, die ze op zijn beurt toekent aan door haar goedgekeurde projecten.
Bron : Nota Van Rooij, HdTK 1992-1993, 23 162, nr. 1, p. 7

52.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het jaarlijks uitbetalen van subsidies aan de Consumentenbond voor een vastgesteld onderzoek of project
Periode : 1995-
Opmerkingen : De subsidie is bestemd voor projecten op het gebied van product-informatie, voorlichting en marktwerking.
Bron : Interview

4. CONSUMENTENKREDIET

4.1 INLEIDING OP HET DEELTERREIN

Wat is consumentenkrediet?

Onder consumentenkrediet worden verschillende vormen van krediet verstaan die door kredietverlenende personen of instellingen worden verleend aan individuele burgers voor de aanschaf van levensbehoeften, goederen of diensten. Kredietverlenende instellingen kunnen zijn:

- Geldschietbanken, voorschotbanken, en andere kredietverschaffende instellingen, tegenwoordig in het normale bankwezen geïntegreerd;
- Pandhuishouders en banken van lening;
- Particulier en gemeentelijke organen tot bestrijding van woeker: Volkskredietbanken en gemeentelijke kredietbanken;
- Spaarzegelkassen. Deze banken werken gedeeltelijk met spaarkasregelingen, waarbij de afbetaling wordt geregeld door middel van het plakken van aangekochte zegels. In 1946 heeft, in verband met bijzondere omstandigheden in de geld- en goederendistributie het rijk zelf als geldschiet gefunctioneerd. Dit leidde tot een kredietstelsel met een uitgebreid bonnen- en zegelverkeer;
- Handelaren met afbetalingsregelingen. Tegenwoordig opereren handelaars vaak als kredietbemiddelaars bij banken;
- Postorderbedrijven met een openstaande permanente kredietregeling;
- Creditcardmaatschappijen.

Er zijn verschillende vormen van krediet, waarvan de meeste varianten dateren uit de laatste dertig jaar:

- Pandlening: de debiteur geeft een goed in onderpand tegen geld en verbeurt het als hij het geld binnen een bepaalde termijn niet terugbetaalt;
- Persoonlijke lening: de debiteur leent een bepaald bedrag voor een afgesproken duur tegen rente en afbetaling in termijnen op basis van een vooropgestelde overeenkomst;
- Koop op afbetaling: een persoonlijke lening waarbij de crediteur het verkochte goed kan invorderen wanneer de debiteur niet voldoet. Een variant is huurkoop: de eigendom wordt pas overgedragen als het verschuldigde geld is afbetaald. Indien het krediet door een derde wordt geleverd, is er sprake van een financieringskrediet;

- Doorlopend geldkrediet: de kredietnemer is niet aan een afbetalingstermijn gebonden, maar is wel rente over het geleende bedrag verschuldigd en moet regelmatig aflossen; een en ander is geregeld in een vast te betalen bedrag;
- Postorderkrediet: de kredietnemer kan via een doorlopend krediet de door de onderneming aangeboden goederen aanschaffen, mits hij aan aflossingen en rente voldoet in de vorm van de geregelde betaling van een bedrag;
- Rood staan: de rekeninghouder van een bank heeft de bevoegdheid om tegen betaling van rente een negatieve bankrekening te hebben;
- Creditcards.

Deze twee laatste vormen zijn onderdeel van het geregeld betalingsverkeer en dienen om bij tijdelijk negatief saldo of het ontbreken van contant geld alsnog tot een financiële transactie te komen.

Geschiedenis van de regelgeving

Tot ca. 1950 werd de debiteur vooral gezien als “een pauper die zich in arren moede tot een woekeraar wendde om zijn acute geldnood te lenigen.” (Huls 5). De Pandhuiswet van 1910, de Geldschieterswet van 1932 en de Wet op het afbetalingsbedrijf 1936 hadden als doel de misstanden die er op dat gebied heerste te bestrijden door de hoogte van de rente te beperken en het voorschotkrediet te binden aan een vergunningstelsel.

Aan de opvatting dat het hebben van schulden een schande was, werd in 1946 afbreuk gedaan toen het rijk een krediet op waardebonnen uitschreef aan personen en gezinnen met het doel zich duurzame goederen te verschaffen. Omdat moest worden beschikt over ‘s Rijks kas, is de uitschrijving van dit krediet eenmalig bij wet vastgesteld. Sedertdien werd het verlenen van consumentenkrediet onder beperking van de reeds bestaande wetten aan de vrije markt overgelaten.

Eerst vanaf 1956 werd opnieuw een behoefte gevoeld tot nadere regelgeving met betrekking tot het krediet. De regering wilde, om de bestedingen te beperken en de inflatie tegen te gaan, het afbetalingsstelsel reguleren en het afsluiten van afbetalingscontracten bemoeilijken. Voor koop op afbetaling moest de klant vanaf 1956 een minimumbedrag voor eerste aanbetaling op zak hebben. De Wet op het Afbetalingsstelsel van 1961 (WAS) voorzag dan ook in de mogelijkheid van ingrepen van de minister van Economische Zaken om conjuncturele redenen: men wilde voorkomen dat een teveel aan leningen tot inflatie leidde. Verder voorzag de wet in een nieuw vergunningstelsel: hierbij kreeg ook het rijk bevoegdheden met betrekking tot het toezicht. Voor nadere regelingen met betrekking tot de WAS moest de minister van Economische Zaken advies inwinnen bij een commissie van de Sociaal-economische Raad SER, die door de wet zelf in het leven was geroepen. In deze Commissie voor het afbetalingsstelsel hadden naast de vakorganisaties ook ambtenaren zitting die - zoals blijkt uit de *Staatsalmanak* - werden aangewezen door de minister, belast met Maatschappelijk Werk.

In 1972 werd het consumptief geldkrediet nader geregeld, omdat de Geldschieterswet als instrument ontoereikend bleek: veel financiële moeilijkheden kwamen voort uit de manier waarop kredieten werden aangesmeerd. Bijvoorbeeld door misleidende voorspiegeling van de

rente- of “vergoedingsverplichtingen”. Niet zelden kwam bij dit soort transacties voor dat boven de maximale rente extra ‘onkosten’ als vergoeding werden berekend. De wet werd voorbereid door het ministerie van Maatschappelijk Werk, dat reeds in 1964 een Bureau Volkskredietwezen in het leven had geroepen; dit bureau werd geleid door mr. W. Schoonderbeek, die reeds in zijn proefschrift van 1957 onvolkomenheden in de Geldschieterswet had vastgesteld en wijzigingen had voorgesteld.

Het aangaan van krediet is tegenwoordig een onderdeel van de normale bezitsvorming van het huisgezin. De regelgeving moet echter wel waarborgen bieden tegen het berekenen van te hoge rente (woeker) of tegen een beleid waarbij de kredietnemer lasten aangaat die hij niet meer kan dragen (overkreditering). De regels zijn vooral gericht op juiste informatie over de verplichtingen die de kredietnemer bij het tekenen van een contract aangaat en op de controle die de kredietverlener verricht op de kredietwaardigheid van de kredietnemer. Bepaalde vormen van transacties als het houden van een pandhuis, schuldbemiddeling en het colporteren met afbetalingsverplichtingen zijn aan particulieren nagenoeg verboden. Over de totstandkoming van dergelijke transacties heeft de Colportagewet nadere regels gesteld.

Daarnaast speelt zelfregulering in de vorm van een door de banken gevormde Stichting Bureau Kredietregistratie SBK een belangrijke rol. Vanaf 1987 hebben brancheorganisaties als de Nederlandse Vereniging van en de Nederlandse Vereniging voor Volkskredietwezen erecodes geformuleerd, die kunnen gelden als gedragsnorm van “een goede kredietverlener in het maatschappelijk verkeer”.

Omdat de Wet op het consumptief geldkrediet (WCGK) naast de WAS bleef voortbestaan werd in 1974 - in afwachting van nadere coördinatie van de regelgeving - de werkingsduur beperkt tot vijf jaar na haar inwerkingtreding; deze termijn moest echter nog tweemaal worden verlengd. Een en ander had als reden dat beide wetten onder twee organisatorische kaders tot stand waren gekomen. De reden hiervan waren

- * dat de uitvoering van deze wet voornamelijk berustte bij de gemeentebesturen, waarmee dit ministerie de meeste bemoeienissen had: er waren immers ook gemeentelijke instellingen als pandhuizen en volkskredietbanken bij betrokken.
- * dat het geldkrediet en het goederenkrediet in ieder geval tot 1960 gescheiden marktsegmenten vormden met verschillende aanbieders

De Wet op het afbetalingsbedrijf, aangestuurd door de minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, is na de oorlog herzien en vervangen door zijn opvolger, de minister van Economische Zaken. Het geldschietersstelsel en de Pandhuiswet waren echter oorspronkelijk geregeld onder aansturing van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, afdeling Armenzorg, vanaf 1948 afdeling Maatschappelijke Zorg.

In 1952 gingen de werkzaamheden van deze afdeling over naar het Ministerie van Maatschappelijk Werk, afdeling Algemene Maatschappelijke Zorg. Na een reorganisatie in 1963 kende dit ministerie een apart bureau Volkskredietwezen. Bij de herziening van de regelgeving liet de minister van Maatschappelijk Werk, vanaf 1965 Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk (CRM) zich bijstaan door adviescolleges die in de wetten werden voorgeschreven; de minister van Economische Zaken liet zich adviseren door de SER en de

door dit orgaan geraadpleegde brancheorganisaties. Opvallend is dat de minister van CRM uitdrukkelijk afzag van advisering door de SER (MVA WCGK Kamerstukken II 1970-1971 9952) Eerst bij Koninklijk Besluit van 27 juni 1984, Stb. 316, werden de werkzaamheden van dat ministerie met betrekking tot het consumptief krediet overgedragen aan het Ministerie van Economische Zaken. Het heeft echter tot 1990 geduurd voordat de wettelijke regelgeving deze samenvoeging heeft gevolgd. De vertraging kan worden toegeschreven aan de noodzaak van allerlei aanpassingen als gevolg van wijzigingen in andere regelgeving:

- * Er bestond binnen de Europese Gemeenschap een behoefte tot harmonisatie van de kredietregeling;
- * Er was een afzonderlijke regelgeving tegen colportage ingevoerd;
- * De leveranciers van het consumentenkrediet bestonden in toenemende mate uit instellingen, die voor een deel ook onder de regels vielen van de Wet Toezicht Kredietwezen en als zodanig waren ingeschreven bij de Nederlandsche Bank;
- * De kredietvormen kregen een steeds grotere variëteit en werden soms in het overige geldverkeer geïntegreerd;
- * Het Burgerlijk Wetboek werd herzien.

Ook in de periode tussen de totstandkoming en de invoering van de Wet op het consumentenkrediet moesten de regels worden aangepast aan nieuwe Europese richtlijnen, die harmonisatie en met name een nadere liberalisering van het vergunningstelsel beoogden. De Europese Commissie stelde richtlijnen op inzake de liberalisatie van het bank- en verzekeringswezen om kartelvorming tegen te gaan en om het mogelijk te maken dat toegelaten kredietbanken in een lidstaat zonder belemmering in andere lidstaten konden opereren.

Na 1990 is de Wet op het consumentenkrediet verschillende malen gewijzigd onder invloed van nadere wettelijke regelgeving in Nederland, waarvan de Algemene Wet Bestuursrecht een van de belangrijkste is. De administratieve rechtspraak werd in 1994 herzien, de adviescommissie die de regering op het gebied van consumentenkrediet had bijgestaan, werd in 1997 afgeschaft. Ook de Faillissementswet wordt ter wille van kleine particuliere debiteuren aangepast door de invoering van een Wet schuldsanering, die momenteel in voorbereiding is en naar verwachting in 1979 van kracht zal zijn.

4.2 BELEID

De eigenlijke vaststelling van het beleid inzake het consumentenkrediet vindt plaats in de Ministerraad, omdat als gevolg van verschillende aansturingen tot 1984 twee ministeries bemoeienis hadden met het consumentenkrediet. Het accent viel tot 1956 vooral op het tegengaan van het maken van schulden, waarbij vooral de volkskredietbanken een belangrijke rol speelden.

Onder beleidsvoorbereiding wordt ook verstaan:

- * het voeren van overleg met de andere betrokken actoren op het beleidsterrein.
- * het voorbereiden van een in te brengen standpunt in de vergaderingen van de Ministerraad voor beraad en besluitvorming betreffende het beleidsterrein
- * het voeren van of het leveren van bijdragen aan het overleg met het Staatshoofd betreffende het beleidsterrein
 - * het voorbereiden van de Memorie van Toelichting op de rijksbegroting
 - * het toetsen van de uitvoering van het beleid (evaluatie)
 - * het leveren van commentaar op de rechts- en doelmatigheidscontrole van de Algemene Rekenkamer op het beleidsterrein; zie hiervoor echter ook PIVOT-rapport nr 15, *Per slot van rijksrekening*, handeling 295, 357 en 374.
 - * het aan een externe adviescommissie verzoeken om advies betreffende het beleidsterrein
 - * het informeren (voorlichten) van het Kabinet van de Koningin over ontwikkelingen op het beleidsterrein
 - * het voorbereiden en vaststellen van het voorlichtingsbeleid

53.

- Actor : De minister van Economische Zaken
De minister van Binnenlandse Zaken, 1946-1952;
De minister van (Cultuur, Recreatie en) Maatschappelijk Werk, 1952-1984
- Handeling : Het voorbereiden, mede vaststellen, coördineren en evalueren van het beleid inzake het consumentenkrediet, het afbetalingsstelsel, de colportage en daarmee in verband staande handelspraktijken
- Periode : 1946-
- Overlegkader : SER, Wettelijke adviescommissies.

54.

Actor : De hoofdgroep Banken (vakgroep Volkskrediet- en geldschietersbanken)
 Handeling : Het formuleren van beleid inzake het consumentenkrediet
 Periode : 1946-1950.
 Product : Interne richtlijnen.
 Overlegkader : Rijksnijverheidsorganisatie
 Opmerkingen : De taak van de vakgroep is na de opheffing van de Woltersomse bedrijfsorganisaties overgenomen door particuliere vakorganisaties.

55.

Actor : De minister van Economische Zaken
 De minister van Binnenlandse Zaken, 1946-1952;
 De minister van (Cultuur, Recreatie en) Maatschappelijk Werk, 1952-1984.
 Handeling : Het beantwoorden van Kamervragen en het anderszins op verzoek incidenteel informeren van leden van of commissies uit de Kamers der Staten-Generaal betreffende het consumentenkrediet, het afbetalingsstelsel, de colportage en daarmee in verband staande handelspraktijken.
 Periode : 1946-

56.

Actor : De minister van (Cultuur, Recreatie en) Maatschappelijk Werk
 Handeling : Het uitwisselen van gegevens met het buitenland inzake het consumentenkrediet
 Overlegkader : Europese Commissie en Nederlandse vertegenwoordiging in de EG.
 Periode : 1952-1984
 Bron : Staatsalmanak voor 1965.

4.3 BELEIDSADVIESORGANEN

In het deelterrein met betrekking tot het consumentenkrediet waren verschillende adviesorganen actief die bij wet waren ingesteld. De hier genoemde organen zijn voor het merendeel adviesorganen die de minister bijstaan bij het treffen van Algemene Maatregelen van Bestuur, van ministeriele regelingen en bij het opstellen van bijzondere beschikkingen bij Koninklijk Besluit. Deze organen dienen de minister ook van advies bij de voorbereiding en verantwoording van zijn beleid. In 1997 werd aan het bestaan van deze organen een eind gemaakt door de afkondiging van de Wet Aanpassing herziening adviesstelsel, dat leidde tot de opheffing van een grote hoeveelheid commissies.

In dit onderzoek zijn geen adviescommissie opgenomen die een onderdeel vormen van de Sociaal-economische Raad, hoewel zij eveneens een wettelijke basis hebben. De Wet op het Afbetalingsstelsel schrijft in art. 3 de oprichting voor van een adviesorgaan, die de minister bijstaat in nadere regelgeving op dat terrein. Dit adviesorgaan van de SER moet, alvorens zijn advies uit te brengen “de bij de aangelegenheid in belangrijke mate betrokken bedrijfsschappen en hoofdbedrijfsschappen” in het overleg betrekken.

4.3.1 De commissie van advies en bijstand inzake de geldschieterswet

Inleiding

De Commissie van Advies en Bijstand (CAB) inzake de Geldschieterswet wordt ingesteld krachtens art. 45, lid 1, van de Geldschieterswet. De minister heeft de bevoegdheid om de leden hiervan, minstens vijf, te benoemen en een daarvan als voorzitter aan te wijzen; tevens kan hij een secretaris aan deze commissie toevoegen. Hij kan een instructie inzake haar werkzaamheden vaststellen. Jaarlijks brengt de commissie aan de kroon verslag uit, die hiervan mededeling doet aan de Staten-Generaal. De werkzaamheden van de commissie werden in 1973 overgenomen door de Commissie Wet op het consumptief geldkrediet.

De commissie bestond kort voor de periode van haar opheffing voor een deel uit leden, afkomstig uit de geldschieterswereld.: een lid was houder van een betaal- en spaarzegelkas, de andere was lid van een gemeentelijke kredietbank Deze situatie werd bij de instelling van zijn rechtsopvolger gelegaliseerd.

Handelingen

57.

Actor : De minister van Binnenlandse Zaken
Vanaf 1952: de minister van (Cultuur, recreatie en) maatschappelijk werk.

Handeling : Het benoemen van leden, de voorzitter en een secretaris van de CAB inzake de geldschieterswet

Periode : 1945-1973.

Bron : Geldschieterswet art. 45, lid 3-5

58.

Actor : De minister van Binnenlandse Zaken
Vanaf 1952: de minister van (Cultuur, recreatie en) maatschappelijk werk.

Handeling : Het vaststellen van instructies voor de CAB inzake de Geldschieterswet

Periode : 1945-1973.

Bron : Geldschieterswet, art. 45, lid 6

59.

Actor : De Commissie van Advies en Bijstand inzake de Geldschieterswet

Handeling : Het jaarlijks informeren van de kroon over de werkzaamheden van de commissie

Periode : 1932-1973.
Product : Jaarverslag.
Bron : Geldschieterswet, art. 45, lid 7

4.3.2 De Centrale Raad voor Consumentenkrediet

Inleiding

De Centrale Raad voor het Consumentenkrediet is ingesteld als bijstandorgaan van de Ministeries van Financiën en Sociale Zaken voor de uitschrijving van een eenmalig uit te keren krediet voor duurzame goederen aan minder vermogende personen of gezinnen. Een en ander is geregeld in de Wet op het consumentenkrediet Stb. 1946, G 184. De leden werden door de minister benoemd. Onder deze raad viel een Centraal Bureau voor het Consumentenkrediet, waarvan de directeur en de secretaris eveneens door de minister werden benoemd. Het bureau trad feitelijk op als het belangrijkste centrale organisatiepunt voor de uitvoering van het krediet. Het werd in zijn dagelijkse leiding bijgestaan door een commissie uit de raad. In de praktijk opereerde de raad als advies en uitiem beslissingsorgaan voor het bureau, dat in 1949 werd opgeheven. De liquidatie werd daarna door het ministerie van Financiën uitgevoerd en duurde voort tot 1958. De Raad bleef tot 1953 in functie.

Als hoofdzakelijk gemeentelijke organen functioneerden de districtsraden, die belast waren met de concrete kredietverlening aan de aanvragers. De omvang van de districten werd echter nader door de minister bepaald en het Centraal Bureau voor het Consumentenkrediet kon aan de districten nadere regels stellen en aanwijzingen geven. Van die bevoegdheid hebben de raad en het bureau uitvoerig gebruik gemaakt.

De handelingen in dit hoofdstuk beperken zich tot het organisatorische kader. Over de werkzaamheden van de raad zal nader worden ingegaan als de kredietverlening volgens de Wet op het consumentenkrediet 1946 zal worden beschreven.²²

Handelingen.

60.

Actor	:	De minister van Financiën. De minister van Sociale Zaken
Handeling	:	Het benoemen van leden en de voorzitter van de Centrale Raad voor consumentenkrediet
Periode	:	1946-1949.
Bron	:	Wet op het consumentenkrediet 1946, art. 5, lid 2

61.

Actor	:	De minister van Financiën
Handeling	:	Het benoemen van een directeur van het bureau van de Centrale Raad voor consumentenkrediet en een bureausecretaris.

²² Zie p. @@ van dit rapport.

- Periode : 1946-1949.
 Bron : Wet op het consumentencrediet 1946, art. 5, lid 3.
- 62.
- Actor : De minister van Financiën
 De minister van Sociale Zaken
 Handeling : Het benoemen van ministeriele afgevaardigden in het bureau van de
 Centrale Raad voor consumentencrediet
 Periode : 1946-1949.
 Bron : Wet op het consumentencrediet 1946, art. 5, lid 3
- 63.
- Actor : De minister van Financiën
 De minister van Sociale Zaken
 Handeling : Het samenvoegen of splitsen van gemeentelijke districten
 Periode : 1946-1949.
 Bron : Wet op het consumentencrediet 1946, art. 6, lid 5.
- 64.
- Actor : De minister van Financiën
 De minister van Sociale Zaken
 Handeling : Het geven van nadere voorschriften over de samenstelling en de taak
 van de districtsraden
 Periode : 1946-1949.
 Bron : Wet op het consumentencrediet 1946, art. 6, lid 7.
- 65.
- Actor : De minister van Financiën
 De minister van Binnenlandse Zaken
 Handeling : Het stellen van nadere regels over de vergoeding van gemeenten voor
 de kosten van de daar ingestelde districtsraden
 Periode : 1946-1949
 Bron : Wet op het consumentencrediet 1946, art. 7, lid 5

4.3.3 Commissie Wet op het consumptief geldkrediet

De Commissie Wet op het consumptief geldkrediet is ingesteld ingevolge de gelijknamige wet. In 1982 werden de werkzaamheden in een AMvB nader geregeld: de commissie kreeg hierbij de bevoegdheid subcommissies te benoemen om voor de uit te brengen adviezen nader onderzoek in te stellen.

66.

Actor : De minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk
Na 1984: de minister van Economische Zaken
Handeling : Het vaststellen van AMvB's inzake de werkzaamheden van de
Commissie Wet op het consumptief geldkrediet
Periode : 1973-1990
Product : Besluit commissie Wet op het consumptief geldkrediet, Stb. 1982, 643.
Bron : Wet op het consumptief geldkrediet, art. 54, lid 12

67.

Actor : De minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk
Na 1984: De minister van Economische Zaken
Handeling : Het voorbereiden van KB's tot benoeming van de voorzitter van de
commissie Wet op het consumptief geldkrediet
Periode : 1973-1990.
Bron : Wet op het consumptief geldkrediet, art. 54, lid 5

68.

Actor : De minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk
Na 1984: de minister van Economische Zaken
Handeling : Het benoemen van leden, adviserende leden en secretarissen van de
commissie Wet op het consumptief geldkrediet
Periode : 1973-1990
Opmerkingen : De commissie bestaat uit zeven leden; drie daarvan zijn
vergunninghouder als kredietverlener. Twee andere leden worden door
representatieve consumentenorganisaties voorgedragen.
Bron : Wet op het consumptief geldkrediet, art. 54, lid 5

4.3.4 Adviescommissie consumentenkrediet

Inleiding

Bij Koninklijk Besluit van 29 maart 1980, Stb. 139 werd een voorlopige Adviescommissie consumentenkrediet ingesteld. Deze instelling liep vooruit op de totstandkoming van de Wet op het consumentenkrediet. Art.50-56 voorzag in de definitieve instelling van deze adviescommissie, waarvoor nadere regels over werkwijze, samenstelling en bevoegdheden werden vastgesteld in Stb. 1991, 651. De commissie is samengesteld uit vertegenwoordigers van kredietgevers, gemeentelijke kredietbanken, kredietbemiddelaars en consumenten. De minister is verplicht haar advies in te winnen bij de opstelling van AMvB's en ministeriele regelingen. Bij wetwijziging van 1997, Stb. 63 werden de wettelijke bepalingen met betrekking tot de adviescommissie ingetrokken.

Handelingen

69.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het bij AMVB instellen van adviesorganen op het gebied van consumentenkrediet
Periode : 1980-1997
Product : Besluit van 29 maart 1980, Stb. 139 houdende instelling van een voorlopige Adviescommissie consumentenkrediet;
Besluit van 7 maart 1990, Stb. 139, houdende instelling van een voorlopige Adviescommissie consumentenkrediet;
Besluit Adviescommissie consumentenkrediet, 25 november 1991, Stb. 651.
Bron : WCK , art. 56

70.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het voorbereiden van een KB tot benoeming voorzitters van de adviescommissie
Periode : 1980-1991
Bron : Besluit voorlopige Adviescommissie consumentenkrediet, art. 4, lid 2;
WCK, art. 51, lid 2

71.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het benoemen van leden, plaatsvervangende leden en secretarissen van de adviescommissie

- Periode : 1980-1997
Bron : WCK, art. 51, lid 3, art. 52; besluit Adviescommissie consumentenkrediet, art. 6
72.
Actor : De Adviescommissie consumentenkrediet
Handeling : Het adviseren van de minister van Economische Zaken op het gebied van consumentenkrediet
Periode : 1980-1997
Product : Verslagen van vergaderingen en besluiten
Opmerkingen : De commissie kan ter voorbereiding van haar adviezen eigen commissies instellen, die op aanvraag schriftelijk advies uitbrengen aan de plenaire commissie.
Bron : WCK, Art. 50, lid 2
73.
Actor : De Adviescommissie consumentenkrediet
Handeling : Het indienen van jaarlijkse begrotingen.
Periode : 1992-1997
Bron : Besluit Adviescommissie consumentenkrediet, art. 20
74.
Actor : De Adviescommissie consumentenkrediet
Handeling : Het periodiek verslag uitbrengen van zijn werkzaamheden aan de minister van Economische Zaken
Periode : 1990-1997
Opmerkingen : Het verslag is minstens tweejaarlijks.
Bron : WCK, art. 55
75.
Actor : De minister van Economische Zaken, de Adviescommissie consumentenkrediet
Handeling : Het evalueren van werkzaamheden van de commissie.
Periode : 1996-1997
Opmerkingen : Telkens binnen een periode van zes jaar stelt de commissie een rapport op van zijn werkzaamheden over de afgelopen tijd, waarna de minister een onderzoek kan doen naar zijn taakvervulling en de gewenste verandering. Het eerste evaluatierapport heeft vermoedelijk tot zijn opheffing geleid.
Bron : Besluit adviescommissie consumentenkrediet, art. 19

4.4 WETTELIJK KADER

Inleiding.

De hier beschreven regels zijn AMvB's en ministeriele regelingen op grond van reeds vastgestelde wetten.

4.4.1 Geldschieterswet 1932

Inleiding

De Geldschieterswet 1932 werd in 1937 fundamenteel gewijzigd. Na de oorlog waren echter steeds kleine aanpassingen noodzakelijk. In de Geldschieterswet 1932 was namelijk opgenomen dat de wet onder geldschieters personen verstaat die "een bedrijf maken van het uitlenen van geldsommen, uitsluitend of voor een overwegend deel vijfhonderd gulden of minder bedragend." Dit is in verband met de geldontwaarding gewijzigd in 1937 en 1948: het maximumbedrag werd na de laatste wijziging 1500,-. De motivatie om een en ander niet aan de opstellers van AMVB's over te laten is ingegeven door de behoefte om de hoogte van de kredieten beperkt te houden.

Voor de opstelling van algemene maatregelen van bestuur en nadere regelingen moet de Commissie van Bijstand en Advies worden gehoord. Uit de verslaglegging van de commissie blijkt dat zij in de praktijk de minister signaleert wanneer er behoefte aan regelgeving is. De voorzitter van de commissie W. Schoonderbeek, tevens hoofd van het Bureau Consumentenkrediet, deed reeds in een 1957 gepubliceerde dissertatie voorstellen tot wijziging van de wet, waarvan sporen terug te vinden zijn in de Wet op het consumptief geldkrediet van 1992.

De wet voorzag in een vergunningstelsel waarvan de uitvoering bij de gemeente berustte. Zij kende aan de gemeente de bevoegdheid toe om bij verordening algemene regels op te stellen, die dan uiteraard als minimale vergunningsvoorwaarde golden. Deze regelgeving moest dan om al te grote ongelijkheden te voorkomen door de provincie worden getoetst. Aan de gemeente werd ingevolge art. 13 de bevoegdheid toegekend om regels vast te stellen over

- * eisen waaraan lokaliteiten van geldschietersbanken moeten voldoen alvorens ze worden toegelaten
- * de registratie van de voorgesloten gelden
- * de verplichte sluitingstijden
- de uitsluiting van bepaalde beroepen of bedrijvigheden voor personeel, werkzaam in een geldschietersbank.

Gedeputeerde Staten moest die regels goedkeuren.

In de praktijk bleek dat met name in de jaren '50 de minister regulerend optrad door met circulaire aanwijzingen te geven aan lagere overheden.

Handelingen

76.

Actor : De minister van Binnenlandse Zaken
Vanaf 1952: De minister belast met Maatschappelijk Werk.

Handeling : Het voorbereiden van AMVB's naar aanleiding van de
Geldschieterswet

Periode : 1946-1972

Product : Besluit, houdende wijziging van de tabellen van maximum interest.,
Stb.1952/637
Besluit houdende nadere wijziging van het KB van 13 januari 1933,
Stb.12 tot uitvoering van de Geldschieterswet, Stb. 1956, 471

Overlegkader : Commissie van Advies en Bijstand inzake de Geldschieterswet

Opmerkingen : De minister heeft de bevoegdheid om bij AMVB

- * tabellen op te stellen die de maximum interest voor een lening door een geldschieder vaststellen;
- * de informatiekosten die de lener bij de sluiting van een transactie in rekening mogen worden gebracht;
- *` gevallen waarin de geldschieder niet verplicht is een kwitantie te verstrekken bij aflossing van een termijn.;
- * krediet verlenende instellingen aan te wijzen die niet onder de geldschieterswet vallen.

Een en ander is voor het eerst geregeld in het Geldschietersbesluit van 13 januari 1933, Stb. 12. In 1937 is geprobeerd om in de wet te regelen dat bij AMVB ook nieuwe voorschriften konden worden opgesteld met betrekking tot de kredietovereenkomst. De wet schreef de namelijk de opstelling van een onderhandse akte voor, wat in het toenemende betalingsverkeer nogal omslachtig leek.

Bron : Geldschieterswet, *passim*

77.

Actor : De Commissie van Advies en Bijstand inzake de Geldschieterswet

Handeling : Het adviseren van de minister bij de opstelling van AMVB's

Periode : 1932-1976

Bron : Geldschieterswet, art. 45, lid 2

78.

Actor : De minister van Binnenlandse Zaken

- Vanaf 1952: de minister van (Cultuur, recreatie en) Maatschappelijk Werk
- Handeling : Het geven van aanwijzingen aan andere overheden met betrekking tot de toepassing van de Geldschieterswet
- Periode : 1932-1973.
- Product : Circulaire aan Gedeputeerde Staten, 1950
- Overlegkader :
- Opmerkingen :
- Bron : Archief van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, afdeling Maatschappelijke Zorg, inventarisnr. 71; Schoonderbeek, *De Geldschieterswet*, p. 149.
- 79.
- Actor : De hoofdgroep Banken (vakgroep Volkskrediet- en geldschietersbanken)
- Handeling : Het vaststellen van verordeningen inzake het consumentenkrediet
- Periode : 1946-1950.
- Product : Circulaires.
- Overlegkader :
- Opmerkingen : De bedrijfsgroepen van de Woltersomse organisatie hebben verordenende bevoegdheden, die in de bezettingstijd vooral van belang waren geweest om de resultaten van het overleg tussen het bedrijfsleven en de bezetter door te kunnen voeren. Na de oorlog beperkten deze bedrijfsgroepen zich tot het nader verspreiden van besluiten en regels van de diverse ministeries.

4.4.2 De afbetalingswetgeving

Het begrip afbetaling bevat meer dan wat omschreven is onder de begrippen koop en verkoop in art. 1576 oud BW en Huurkoop in art. 1576h oud BW. Afbetalingstransacties kunnen geschieden door een leverancier en zijn koper, maar ook door financiers, die een samenstel van overeenkomsten tot stand brengen: de leverancier levert, de financier betaalt de leverancier, de klant betaalt de financier in termijnen met het af te betalen goed als mogelijk onderpand. Onder afbetalingstransacties rekent men ook vormen van huurkoop, in welk geval de eigendom van het te betalen goed tot de afbetaling bij de leverancier blijft berusten. Bij afbetalingsregelingen wordt rente in rekening gebracht als nadere vergoeding voor de transactie.

Een en ander heeft in het verleden tot misbruiken geleid:

- Voor de financiering van afbetalingstransacties werd woekerrente in rekening gebracht
- Van afbetalers, die aan de laatste termijnen niet konden voldoen, werden de goederen afgenomen zonder dat daarvoor een vergoeding tegenover stond
- Aan kopers werd vaak door malafide colportage een afbetalingsregeling aangepraat zonder dat de koper kon nagaan of hij uiteindelijk aan zijn verplichtingen zou kunnen voldoen. Om die reden is er herhaaldelijk gepleit voor het verbieden van afbetalingscolportage. (MvT. bij het wetsontwerp op wet 1961)

In 1936 werden de Wet tot wettelijke regeling van de overeenkomst van koop en verkoop op afbetaling (Stb. 1936, 202) en de Wet op het afbetalingsbedrijf (Stb. 1936, 605) ingevoerd, met het doel om de afbetalingstransacties nader te regelen en een vergunningstelsel in te voeren voor afbetalingsleveranciers. De eerste wet beoogde vervanging van artikelen van het Burgerlijk Wetboek, met name art. 1576, door een nieuwe afdeling "Van koop en verkoop op afbetaling", waarin nadere civielrechtelijke voorschriften over afbetalingstransacties zijn vastgelegd. Hiermee werden misstanden bij terugvordering bij het niet voldoen van termijnen ongedaan gemaakt. De tweede wet verplichtte zowel afbetalingsleveranciers als afbetalingscolporteurs tot het aanvragen van een vergunning bij de Kamers van Koophandel.

In 1956 werd in het kader van de toenmalige bestedingsbeperking een tijdelijke wet aangenomen, waarin aan de minister de bevoegdheid werd toegekend om bij ministeriële regelingen voorschriften vast te stellen over de aanbetalingspercentages en de duur van afbetalingskredieten. Tevoren leek een nadere regeling van afbetalingsprocedures weinig zinvol, omdat het naoorlogse distributiestelsel, dat eerst in het begin van de jaren '50 was afgebouwd, geen koop op afbetaling toeliet.

De Afbetalingswet 1961 houdt een zekere vorm van deregulering in: niet alle opstellers van een afbetalingscontract zijn vergunningplichtig. De wet maakt een onderscheid tussen afbetalingsleveranciers, afbetalingsfinanciers en afbetalingscolporteurs. Voor de leveranciers zijn afbetalingstransacties slechts een facet van hun bedrijfsvoering; zij moeten als zodanig ingeschreven zijn bij een Kamer van Koophandel. De financiers maken van afbetaling hun bedrijf; zij zijn vergunningplichtig. Van 1961 tot 1976 werd deze vergunning door de Kamers van Koophandel verstrekt, na een wetswijziging in 1976 geschiedde dit door de minister zelf. Colporteurs dienden bovendien een extra vergunning te vragen bij de gemeente van hun

standplaats; als voorwaarde gold daarbij dat zij in ieder geval een vergunning hadden als financier. Was de colporteur in dienst van een onderneming, dan moest de onderneming als financier de vergunning aanvragen.

De wettelijke regelingen op het afbetalingsstelsel werd vanaf 1932 aangestuurd door het Ministerie van Waterstaat, Handel en Nijverheid, wiens taak in 1946 werd overgenomen door het Ministerie van Economische Zaken. Vanaf 1950 werd de minister bij zijn regelgeving - zowel bij AMVB als bij nadere ministeriele regeling - geadviseerd door de Sociaal-economische Raad, die een wettelijke bevoegdheid daartoe kreeg. Tot 1984 werd afbetaling gezien als een afzonderlijk deelreïn, omdat EZ het tevens zag als een instrument waarmee de conjunctuur kon worden beïnvloed. De overige zorg voor het consumentenkrediet viel bovendien onder het ministerie, belast met Maatschappelijk Werk. De regeling werd na de overdracht van het consumentenbeleid naar Economische Zaken vanaf 1984 geïntegreerd. Hetgeen in 1990 resulteerde in de Wet op het consumentenkrediet, Stb. 395. Het begrip afbetaling werd daarin gedefinieerd in art. 1, sub a3 als een van de verschillende krediettransacties waarvoor deze wet regels stelt. De bepalingen traden met ingang van 1 januari 1992 in werking, zodat vanaf die datum er geen afzonderlijk beleid voor het afbetalingsstelsel meer bestond.

Handelingen

80.

Actor : De minister
Handeling : Het voorbereiden van AMVB's op grond van de Wet op het afbetalingsstelsel.
Periode : 1961-1990
Product : Uitvoeringsbesluit Wet op het afbetalingsstelsel 1961, Stb. 1963, 547; 1975, 398; 1977, 422.
Overlegkader : SER: Commissie Uitvoeringsvoorschriften Wet op het Afbetalingsstelsel

Opmerkingen :

Een in strijd met de wet gesloten transactie is niet nietig, tenzij het regels met betrekking tot vergoedingen voor die transacties geldt.

De minister is bevoegd om AMVB's vast te stellen over:

- * roerende onlichamelijke zaken en diensten die voor afbetaling in aanmerking komen (art. 1 sub a); hierbij werd in de MvT. o.a. gedacht aan vakantiereizen. Verder werd verwezen naar art. 555 en 559 van het oude BW.
- * afbetalingstransacties die in het algemeen als vormen van misbruik kunnen worden aangemerkt (art. 2 lid 4)
- * categorieën afbetalingsfinanciers en/of leveranciers, die onder bepaalde voorwaarden kunnen worden geheel of gedeeltelijk kunnen worden vrijgesteld van bepalingen van de WAS (art. 3)

- * Huurovereenkomsten die in afwijking van het bepaalde in art. 4, lid 1, als afbetalingstransacties dienen te worden aangemerkt (art. 4, lid 1, sub c). De noodzaak van deze bepaling was gebleken door het bestaan van huursystemen met het oogmerk om verplichte minimaanbetalingen te ontduiken (nota van Toelichting Uitvoeringsbesluit 1963).
- * het minimumbedrag dat afbetalingsleveranciers ter beschikking dienen te hebben (art. 16, lid 1, sub d.)
- * de inlichtingen die afbetalingsleverancier of -financier bij een klant moet inwinnen met betrekking tot zijn kredietwaardigheid (art. 32). Uitgangspunt is dat het niet inwinnen van inlichtingen als een misbruik moet worden aangerekend.
- * de aanbetalingen die er dienen te worden verricht bij een afbetalingstransactie en welke maximumvergoedingen er bij afbetalingen kunnen worden bedongen (art. 33)
- * de vorm en inhoud van akten van overeenkomsten die een afbetalingstransactie vormen (art. 35). Hierin wordt o.m. vastgelegd dat in een huishouden beide echtgenoten dienen te ondertekenen: “de colporteur kan er dus niet mee volstaan, de vrouw te overdonderen in afwezigheid van de man”.
- * de schriftelijke bevestiging die een leverancier aan de afbetaler dient op te stellen (art. 36, lid 2-3)
- * de inschrijving van afbetalingstransacties en de daarvoor vast te stellen leges (art. 38)
- * het verbod van afbetalingstransacties bij nader te bepalen zaken of diensten (art. 39)
- * de waardebewijzen die door afbetalingsfinanciers kunnen worden verstrekt voor de koop van waar van afbetalingsleveranciers (art. 42)
- * de leges die bij aanmeldingen of aanvragen van een vergunning moeten worden betaald en voor inzage in de registers (art. 45)
- * nadere regels in het belang van een goede uitvoering van de wet (art. 48).

In vrijwel alle gevallen hoort de minister een daartoe ingestelde commissie van de Sociaal-economische Raad.

Bron : WAS, *passim*.

81.

Actor : De minister
 Handeling : Het vaststellen van ministeriële regelingen inzake afbetalingsstelsels.
 Periode : 1961-1992
 Product : Uitvoeringsbeschikking Wet op het Afbetalingsstelsel 1961, Stcrt. 1963, 251.
 Beschikking model inschrijvingsbewijs afbetalingsleveranciers Stcrt. 1975, 193
 Overlegkader : SER
 Opmerkingen : het betreft:
 regels inzake de wijze van inschrijving van afbetalingsleveranciers in de registers van kamers van Koophandel en Fabrieken (art. 6, lid 5)

regels inzake de vereiste gegevens voor vergunningsaanvragen voor afbetalingsfinanciers bij de Kamers van Koophandel en -vanaf 1976 - bij de minister van Economische Zaken (art. 15, lid 2).

regels inzake de vereiste gegevens voor vergunningsaanvragen voor afbetalingscolporteurs aan de gemeente (art. 24). Deze regels dienen door de gemeente te worden toegepast.

regels voor de vaststelling van afbetalingsprijzen (art. 30, lid 1).

Hiermee is het totaalbedrag bedoeld dat de schuldenaar bij afbetaling moet betalen.

Bron : WAS; *passim*.

4.4.3 Wet op het consumptief geldkrediet 1972

Inleiding

De wet op het consumptief geldkrediet heeft een verdere reikwijdte dan de Geldschieterswet. Was de laatste slechts van toepassing op kantoren die uitsluitend of hoofdzakelijk handelingen op het gebied van consumentenkrediet verrichtten (geregistreerde kredietverleners volgens art. 1 Wet toezicht kredietwezen waren hiervan uitgesloten), nu kon de wet ook gelden voor hypotheekbanken en handelsbanken die ook persoonlijk krediet verstrekten. De kroon kon namelijk ingrijpen door banken daartoe aan te wijzen.

De Wet op het consumptief geldkrediet is op 1 november 1976 volledig in werking getreden (KB van 31 juli 1976, Stb. 422), met dien verstande dat de bepalingen inzake de Commissie Wet op de consumptief geldkrediet reeds twee jaar eerder zijn werkzaamheden had aangevangen. Omdat er toen reeds stemmen opgingen om de wet aan te passen aan de WAS, werd aan de wet een beperkte geldingsduur toegekend van vijf jaar, welke termijn bij wetswijziging diende te worden verlengd. In feite moest deze verlenging tweemaal plaats vinden en wel in 1981 (Stb. 602) en in 1983 (Stb. 550) Uiteindelijk werd in 1990 de wet vervangen door de Wet op het consumentenkrediet.

De wet onderging de volgende majeure wijzigingen:

Stb. 1974, 817; aanpassing aan de Colportagewet, waarin het verbod van kredietcolportage nader is geregeld

Stb. 1977, 227; verbod van commerciële schuldbemiddeling.

Stb. 1983, 297: wijziging van enkele civielrechtelijke bepalingen.

Handelingen

82.

Actor	:	De minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk Na 1984: De minister van Economische Zaken
Handeling	:	Het voorbereiden van AMVB's naar aanleiding van de Wet op het consumptief geldkrediet
Periode	:	1972-1990
Product	:	Besluit aanwijzing zekerheden, Stb. 1976/420 Besluit kassastorting, Stb. 1976/421
Overlegkader	:	Commissie Wet op het consumptief geldkrediet
Opmerkingen	:	De minister heeft de bevoegdheid om bij AMVB: a: regels te stellen * voor de verkrijging van gegevens over voorschotbanken ten behoeve van de statistiek (art. 5, lid 1)

- * Na 1983: voor de vaststelling van de kredietkosten op overeenkomsten van kredietverlening (art. 27, lid 2 sub b)
- * voor door kredietverleners op te stellen prospectussen en andere aanbiedingen van kredieten (art. 43)
- * voor centrale kredietregistratie (art. 52)
- * Na 1983: voor vergoedingen aan kredietbemiddelaars door kredietverleners (artikel 42, lid 3; het vorderen van kosten aan kredietnemers is strafbaar.)

b: Zekerheden aan te wijzen die voor een kredietverlening als pand mogen worden gesteld (art. 31. lid 1 sub e).

b: Betaalwijzen van afbetalingen aan te wijzen waarvoor geen kwitantie verschuldigd is (art. 36)

c: De maximale vergoedingen voor kredieten vast te stellen in tabellen (art. 45-46). Dit betreft zowel de rente als percentsgewijze berekende “administratiekosten” of “onkosten” e.d. alsmede boeterente of verdragingskosten. Een en ander geldt ook wanneer bij dit krediet een afbetaling betrokken is in de zin van de WAS, waarbij de kassastorting nader kan worden geregeld (art. 51)

d: In verband met de geldsontwaarding de maximumbedragen te wijzigen waarvoor limieten gelden bij bepaalde transacties, in het bijzonder het maximumbedrag waarvoor de wet geldt.

Bron : WCGK, *passim*.

83.

Actor : De commissie Wet op het consumptief geldkrediet

Handeling : Het adviseren van de minister over AMVB's en ministeriele regelingen naar aanleiding van de Wet op het consumptief geldkrediet

Periode : 1973-1990

Product :

Overlegkader : De minister

Opmerkingen : Vanaf 1982 gelden nader omschreven procedures met betrekking tot uitbrengen van het advies. De minister heeft de bevoegdheid om termijnen te stellen voor de afdoening van de adviesaanvraag; het advies wordt uitgebracht overeenkomstig het gevoelen van de meerderheid van de vergadering van de commissie, eventueel voorzien van een minderheidsstandpunt; zij worden schriftelijk door de voorzitter en secretaris ondertekend. De minister stelt de commissie in kennis van zijn standpunt inzake het advies.

Bron : WCGK, art. 54, lid 3.

84.

Actor : De minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk.

- Na 1984: De minister van Economische Zaken
- Handeling : Het voorbereiden van ministeriele regelingen naar aanleiding van de Wet op het consumptief geldkrediet
- Periode : 1972-1990
- Product : Beschikking van 28 juli 1976, Stcrt 158, inzake de berekening van de kredietvergoeding bij vervroegde betaling en verdragingsvergoeding, ingetrokken in Stcrt 1981, 108-114.
Beschikking van 12 sept. 1976, Stcrt. 184, inzake de berekening van de kredietvergoeding
Beschikking inzake prospectussen en overige aanbiedingen, 1976, Stcrt. 158 (ingetrokken in 1983)
Besluit kredietvergoedingen, 1983, Stcrt. 115
Besluit kredietaanbiedingen en akten, 1983, Stcrt. 211.
Beschikkingen, waarbij interest- of vergoedingstabellen worden gewijzigd.
- Overlegkader : Commissie Wet op het consumptief geldkrediet
- Bron : WCGK, *passim*
- 85.
- Actor : De minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk.
- Na 1984: De minister van Economische Zaken
- Handeling : Het in bijzondere gevallen van toepassing verklaren van de Wet op het consumptief geldkrediet op instellingen.
- Periode : 1972-1990
- Opmerkingen : Het betreft hier instellingen die niet voldoen aan de definitie van kredietgevers in de zin der wet (art. 3, lid 1), maar waarvan wordt geconstateerd dat zij feitelijk consumptief geldkrediet verstrekken of daarmee zelfs misbruik plegen. Van dit besluit wordt mededeling gedaan in de *Staatscourant*.
- Bron : WCGK, art. 3, lid 2.

4.4.4 Wet op het consumentenkrediet 1990.

De Wet op het consumentenkrediet 1990 (WCK) trad met ingang van 1 januari 1992 in werking. In deze wet waren tevens de bepalingen van de WAS verwerkt, terwijl ook werd verwezen naar de Wet Toezicht Kredietwezen. Grondslag van de wet was uiteindelijk de EG-richtlijn van 22 december 1986, nr. 87/102 (Pb.EG L42), betreffende de harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der Lidstaten inzake het consumentenkrediet.

De wet onderging een aantal majeure wijzigingen en aanpassingen als gevolg van:

- de invoering van de Algemene Wet Bestuursrecht, die leidde tot wijziging van procedures inzake vergunningaanvraag en administratief bezwaar en beroep;
- de Wet Aanpassing herziening adviesstelsel (de zog. "Woestijnwet"), Stb. 1997, 63, die leidde tot opheffing van commissies
- Europese regelgeving, die leidde tot de vrijstelling van kredietverlenende maatschappijen die reeds in een lidstaat van de EU waren toegelaten (Verdrag van Maastricht)

86.

Actor	:	De minister van Economische Zaken
Handeling	:	Het voorbereiden van AMVB's naar aanleiding van de Wet op het consumentenkrediet.
Periode	:	1990-
Product	:	Besluit aanwijzing diensten WCK, Stb. 1991/515 Besluit provisie kredietbemiddeling, Stb. 1991/516 Besluit kredietaanbiedingen, Stb. 1991/548; 1995/392 Besluit kredietvergoeding, Stb. 1991/549; 1997,/20 Besluit vergunningaanvraag WCK, Stb.1991/550; 1997/201 Wijzigingsbesluiten van in de wet bepaalde maximum- en minimumbedragen
Overlegkader	:	Ministerie van Justitie
Opmerkingen	:	De minister heeft de bevoegdheid om de volgende zaken bij AMVB te regelen: * Nader te bepalen diensten waarop krediet kan worden verleend dan wel een afbetalingsovereenkomst kan worden gesloten (art. 1 sub 2 en 3) * De vergunningaanvraag van een kredietverlener en de daarvoor verschuldigde leges (art. 10)

* De prospectussen en overige bekendmakingen en aanbiedingen van krediettransacties (art. 26). Het gaat hier met name om de effectieve rentepercentages en de werkelijk verschuldigde totaalbedragen.

* .De provisie aan kredietbemiddelaars, zoals die door kredietverleners mogen worden uitgekeerd (Alleen kredietverleners mogen bemiddelaars belonen, art. 27, lid 2).

* De maximale kredietvergoedingen (art. 35)

* De mededelingen over het uitstaande kredietsaldo door kredietverlener aan kredietnemer (art. 39)

* De wijziging van in de wet vastgestelde maximum- en minimumbedragen voor het sluiten van kredietovereenkomsten en het stellen van waarborgen, zulks in verband met de geldsontwaarding.

Bron : WCK, *passim*

87.

Actor : De Adviescommissie consumentenkrediet

Handeling : Het adviseren van de minister van Economische Zaken inzake AMVB's op het gebied van consumentenkrediet

Periode : 1990-1997

Bron : WCK, art. 50, lid 3.

88.

Actor : De minister van Economische Zaken

Handeling : Het bij AMVB wijzigen van in de wet vastgestelde maximum- en minimumbedragen voor het sluiten van consumentenkredieten of het daarbinnen afwijken van voorgeschreven waarborgen

Periode : 1990

Overlegkader : Ministerie van Financiën

Opmerkingen : Deze bepalingen zijn vastgesteld met het oog op de geldontwaarding.

Bron : WCK, art. 3, art. 28, lid 3, art. 32, lid 2, art. 45, lid 4

89.

Actor : De minister van Financiën

Handeling : Het voeren van overleg met de minister van Economische Zaken bij de vaststelling van AMVB's inzake maximum- en minimumbedragen voor het sluiten van consumentenkredieten of het daarbinnen afwijken van voorgeschreven waarborgen

Periode : 1990-

Overlegkader : Ministerie van Economische Zaken

Opmerkingen : Deze bepalingen zijn vastgesteld met het oog op de geldontwaarding.

Bron : Art. 66. WCK

90.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het voorbereiden van ministeriele regelingen naar aanleiding van de Wet op het consumentenkrediet
Periode : 1990-
Product : Regeling effectief kredietvergoedingspercentage, Stcrt. 1991, nr. 220. Regeling toezicht WCK, Stcrt 1992, 189 en 215; Regeling register vergunninghouders WCK; Regeling jaarlijkse opgave WCK; Regeling gegevensverstrekking op grond van art. 14b WCK, Stcrt. 1993, 57.
Overlegkader : Minister van Financiën
Opmerkingen : De minister kan bij regeling bepalen
* Welke gegevens door een kredietverlener bij de aanvraag van een vergunning moeten worden overhandigd
* Welke gegevens een vergunninghouder in de halfjaarlijkse verslaglegging moet toesturen aan de minister
* Hoe het jaarlijks accountantsonderzoek dient te geschieden
Medebepalend voor de opstelling van deze regels zijn de EG-voorschriften tot harmonisatie van de gegevensregistratie, waarbij kredietinstellingen met over de lidstaten verspreide bijkantoren of met grensoverschrijdende transacties slechts één vergunning behoeven. Blijkens Trb 1992, 132 gelden deze voorschriften ook voor leden van de Europese Vrijhandels Associatie.
Bron : Wet op het consumentenkrediet *passim*

91.

Actor : De Adviescommissie consumentenkrediet
Handeling : Het adviseren van de minister van Economische Zaken inzake ministeriele regelingen op het gebied van consumentenkrediet
Periode : 1990-1997
Bron : Art. 50, lid 3, WCK.

92.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het geven van algemene aanwijzingen inzake de toepassing van de wet
Periode : 1992-
Product : Circulaires, bijvoorbeeld: Mededeling van de Hoofdafdeling Financieel Marktbeleid van januari 1993, nr. 80 inzake driepartijhuurkooptransacties
Opmerkingen : Deze circulaires zijn bedoeld als reacties op vragen over de uitleg van de wet of op eventuele klachten over de interpretatie.

- 93.
- Actor : De minister van Economische Zaken
- Handeling : Het op aanvraag van kredietnemers van toepassing verklaren van bepalingen van de Wet op het consumentenkrediet op transacties gesloten met de wettelijke rente.
- Periode : 1992-
- Opmerkingen : Transacties waarvan het effectieve kredietpercentage niet hoger is dan de wettelijke rente hoeven niet te voldoen aan de bepalingen van de wet (art. 4, lid 1 sub a). De minister is echter bevoegd om deze bepalingen alsnog van toepassing te verklaren als de kredietgever malafide blijkt te zijn.
- Bron : Art. 3, WCK.
- 94.
- Actor : De minister van Economische Zaken
- Handeling : Het aanwijzen van ambtenaren, belast met het toezicht op de naleving van de wet
- Periode : 1990-
- Product : Besluit houdende aanwijzing van de Economische Controledienst (ECD) als toezichthoudende ambtenaren, Stcrt. 1992, nr. 7.
- Opmerkingen : De taak van de toezichthoudende ambtenaren bestaat vooral uit het toezicht op leveranciers en kredietbemiddelaars.
- Bron : Art. 57., WCK
- 95.
- Actor : De minister van Economische Zaken
- Handeling : Het aanwijzen van accountants, belast met de controle op de ingekomen jaarrekeningen van kredietverleners
- Periode : 1990-
- Product : Besluit van 16 oktober 1992, Stcrt 205, houdende aanwijzing van toezichthoudende accountants
- Opmerkingen : Als accountants zijn in 1992 aangewezen KPMG Klynveld Accountants te 's-Gravenhage.
- Bron : Art. 62, WCK

4.5 UITVOERINGSREGELINGEN

4.5.1 KREDIETVERLENING DOOR HET RIJK

Inleiding

Een eenmalige kredietregeling

De hier beschreven handelingen betreffen de uitvoering van de Wet op het consumentencrediet 1946 Stb. G 184. Toen werd door het rijk een eenmalig stelsel van kredietverlening in het leven geroepen “ten einde tijdelijk in dringende gevallen door de verleening van consumentencredieten het aankopen van onontbeerlijke duurzame gebruiksgoederen te vergemakkelijken.”²³ Deze wet kende aan de ministers van Financiën en Sociale Zaken de bevoegdheid toe om aan lagere inkomensgroepen een eenmalig voorschot te verlenen voor de aankoop van onontbeerlijke - maar in die tijd schaarse - duurzame gebruiksgoederen. Doel was het inhalen van achterstanden in deze goederen (gedacht werd aan textiel, meubilair, fornuizen e.d.) die tijdens de oorlogsjaren was ontstaan. Het krediet was met name bedoeld om deze schaarse goederen te kunnen distribueren over bredere lagen van de bevolking en niet slechts aan wie het juist op dat moment betalen kon. Dit kredietstelsel vertoont dus raakvlakken met het distributiebeleid.

De wet werd ondersteund door drie uitvoeringsbeschikkingen van de beide ministers, waarin nadere bevoegdheden over de toekenning van het krediet werden toegekend en waarin de wijze van kredietverlening werd voorgeschreven.

Aanvragers met een inkomen beneden een bepaalde grens konden een krediet krijgen voor maximaal 100 gulden; elk gezin kreeg bovendien een extra bedrag van fl 100,--. De afbetaling beliep maximaal 1,-- per week. De credieten werden verstrekt in de vorm van genummerde waardebonnen van 5,-- per stuk, in vellen van 24 bonnen gebundeld in een voorschotboekje. Door middel van ongeldigverklaringen en een verplichting de laatste bonnen bij de verstrekker in te wisselen werden extra waarborgen gesteld voor de betrouwbaarheid van het systeem. De waardebonnen waren dan ook verplichte betaalmiddelen voor de aankoop van duurzame goederen. Tegen bepaalde genummerde bonnen kon men dan de goederen aanschaffen die op dat moment beschikbaar waren. Voor de afbetaling werden regelingen getroffen met de werkgever van de kredietnemer, die de termijnen inhield op het loon en ze door middel van

²³ Aanhef van de wettekst.

zegels bijhield op spaarkaarten. Deze gang van zaken werd door de Raden van Arbeid gecontroleerd. Gelijkaardige systemen bestonden voor personen die geen arbeid verrichtten of anderszins afhankelijk waren van uitkeringen. Het spaarzegelsysteem sloot aan op hetgeen ook bij voorschotbanken gebruikelijk was.

De aanvraagtermijn sloot op 31 december 1946. Omdat toen gebleken was dat de bekendheid van dit krediet onvoldoende was, werd op 13 mei 1947 nog een ronde ingesteld voor “bijzondere gevallen”, aan wie 75% van het oorspronkelijk aangevraagde krediet werd toegekend. Deze inschrijving werd in juli voltooid.

De Centrale Raad voor het Consumentenkrediet en zijn organisaties

Met de uitvoering van de regeling werd de Centrale Raad voor het Consumentenkrediet belast, die bij art. 5 van de wet werd ingesteld. De officiële taak was de ministers van Financiën en Sociale Zaken bij te staan bij de uitvoering van de wet. Deze bijstand bestond uit: Deze bijstand bestond uit:

- het adviseren van de ministers van Financiën en Sociale Zaken bij de opstelling van nadere regels
- het feitelijk (doen) uitvoeren van die regels op basis van door de ministers vastgestelde besluiten over de nadere organisatie van de raad.

Aan de raad werd bovendien toegevoegd:

- een directeur en een secretaris van een bureau, belast met de dagelijkse leiding
- een commissie, bestaande uit leden van de raad, die de directeur in zijn dagelijkse leiding bijstaan.

Op 1 augustus 1946 werden de leden van de Centrale Raad voor het consumentenkrediet en de directeur en de secretaris van het Centraal Bureau voor het consumentenkrediet benoemd, en de leden van de Commissie voor het consumentenkrediet aangewezen. Het Centraal Bureau trad hierna feitelijk op als het instituut dat nadere richtlijnen en instructies uitvaardigde over de verlening van het krediet de Centrale Raad besliste over zaken waarvoor de door het bureau vastgestelde regels moesten worden bijgesteld. .

De toekenning van het krediet geschiedde door districten ingesteld, die onder controle stonden van de Centrale Raad. Tenzij anders aangewezen hadden de districten dezelfde grenzen als een gemeente. (art. 6) Zij hadden elk een districtsraad, waarvan de leden werden benoemd door de gemeentebesturen; elke raad had een districts bureau. De districten hadden de bevoegdheid kredieten toe te zeggen en de afbetalingen nader te regelen.

Het Centraal Bureau was belast met het toezicht op de kredietverlening door de districtsraden: het gaf aanwijzingen aan de raden door middel van circulaires. Het stelde de formulieren vast die noodzakelijk waren voor de communicatie, de te verstrekken gegevens en de controle op het krediet en ontwierp de bonnen, voorschotboekjes en zegels. Het stelde waarborgen vast voor de verzending en beveiliging van de zegels en stelde richtlijnen op tegen fraude; een van die richtlijnen was dat gestolen of verloren boekjes niet werden vergoed. Ook wees het de banken aan die bevoegd waren om de waardebonnen, eenmaal bij de winkeliers ingeleverd, konden worden verzilverd

Omdat het bureau opereerde als centraal kantoor voor alle gegevens en formulieren, kon het meteen het verloop van het krediet bijhouden. Daarnaast stelde het inspecteurs aan, die de gemeenten controleerden onder wie de districtsraden ressorteerden. De beschikking over kredietverlening berustte echter uitsluitend aan de districtsraden, het centraal bureau functioneerde niet als administratieve beroepsinstantie, maar stuurde de districtsraden aan door het geven van aanwijzingen. Van groot belang is hierbij de instructie die het bureau in overleg met de Centrale Raad als richtlijn vaststelde, en de tabellen die hierbij werden opgesteld. Hierin werd aangegeven op welke gronden er al dan geen krediet mocht worden verleend. Voor enkele bijzondere situaties hield het Centraal Bureau de beslissingsbevoegdheid aan zichzelf.

In 1949 werd het Centraal Bureau voor het consumentencrediet opgeheven. De liquidatiewerkzaamheden werden verricht door het Ministerie van Financiën, afdeling Comptabiliteit.

4.5.1.1 Kaderstelling

96.

Actor	:	De minister van Financiën De minister van Sociale Zaken De minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	:	Het gezamenlijk stellen van nadere regels met betrekking tot de kredietverlening voor de aankoop van duurzame gebruiksgoederen
Periode	:	1946-1947
Product	:	Uitvoeringsbeschikking I, II en III, Stcrt. 1946, nr. 89, met wijzigingen
Overlegkader	:	Raad voor het Consumentencrediet
Bron	:	Art. 1, Wet op het consumentencrediet 1946

97.

Actor	:	De Centrale Raad voor Consumentencrediet
Handeling	:	Het uitvaardigen van nadere voorschriften met betrekking tot het krediet
Periode	:	1946-1949
Product	:	Instructie voor de inrichting en administratie van de districtsraden voor het consumentenkrediet; instructies voor de werkgevers, de banken, de leveranciers; Toekennings- en afbetalingstabellen Circulaires.
Overlegkader	:	districtsraden
Bron	:	Toelichting op de Eerste Uitvoeringsbeschikking.

98.

Actor	:	De Centrale Raad voor Consumentencrediet
Handeling	:	Het nader ingaan op vraagstukken met betrekking tot de uitvoering van de wet op het consumentenkrediet
Periode	:	1946-1953
Opmerkingen	:	Het betreft hier vooral beraadslagingen van de Centrale Raad. en de Commissie

99.

Actor	:	De Centrale Raad voor het Consumentencrediet
Handeling	:	Het uitschrijven van nieuwe kredietronden aan bijzondere gevallen.
Periode	:	1947
Product	:	Instructie met betrekking tot de tweede ronde
Bron	:	Art. 1, lid 2a, Wet op het consumentencrediet 1946

100.

Actor : De minister van Financiën
de minister van Sociale Zaken
De Centrale raad voor het Consumentencrediet

Handeling : Het nader evalueren van de uitvoering van de Wet op het
consumentencrediet

Periode : 1946-1953

Product : Rapport betreffende de inrichting van het consumentencrediet,
samengesteld door de Centrale Accountantsdienst van het ministerie
van Financiën 31 december 1946;
Rapport inzake een enquête over de beweegredenen voor aanvragers
van het krediet in tweede termijn. 1947
Verzamelde staten van aanvragen.

101.

Actor : De Centrale Raad voor Consumentencrediet

Handeling : Het geven van voorlichting over het uit te schrijven krediet

Periode : 1946-1947

Product : Affiches, pers- en radioberichten.

Overlegkader : Districtsraden

102.

Actor : De Centrale Raad voor Consumentencrediet

Handeling : Het ontwerpen van modelformulieren voor de uitvoering van het krediet

Periode : 1946-1947

Product : Aanvraag- en aanmeldingsformulieren, waardebonnen,
voorschotboekjes, spaarkaarten, zegels, geleideformulieren e.d.

Overlegkader : Districtsraden

Bron : Instructie aan de districtsraden, circulaires.

4.5.1.2 Organisatie van het kredietstelsel.

103.

Actor	:	De minister van Financiën de minister van Sociale Zaken
Handeling	:	Het instellen van centrale organen en organisaties, belast met de uitvoering van de Wet op het consumentenkrediet
Periode	:	1946-1953
Product	:	Instellingsbeschikking van de Raad voor het Consumentenkrediet, het Bureau Consumentenkrediet en de Commissie Consumentenkrediet, 1 augustus 1946, nr. 179; opheffingsbeschikking van het bureau van 22 december 1949, nr. 222; opheffingsbeschikking van de raad van 12 oktober 1953, nr. F 161.
Bron	:	Art. 5, Wet op het consumentenkrediet 1946

104.

Actor	:	De minister van Financiën de minister van Sociale Zaken
Handeling	:	Het benoemen van leden van de Centrale Raad voor het Consumentenkrediet en zijn organisaties
Periode	:	1946-1953
Opmerkingen	:	De eerste leden werden benoemd bij de instellingsbeschikking van het orgaan en zijn organisaties.
Bron	:	Art. 5, Wet op het consumentenkrediet 1946

105.

Actor	:	De minister van Financiën de minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	:	Het nader vaststellen van districten voor de uitvoering van de Wet het Consumentenkrediet en van zijn organisaties
Periode	:	1946.
Opmerkingen	:	De districten bestaan in beginsel uit gemeentegrenzen; de wet kent aan de minister de bevoegdheid toe om hiervan af te wijzen. De minister wijst hierbij het gemeentebestuur aan dat tot benoeming van leden van de districtsraad bevoegd is.
Bron	:	Art. 6, lid 3, Wet op het consumentenkrediet 1946

106.

Actor	:	De Centrale Raad voor Consumentenkrediet
-------	---	--

Handeling : Het machtigen van districtraden tot de benoeming van meer dan zeven leden.
Periode : 1946-1947
Overlegkader : Districtsraden
Bron : Art 2 en 6, Tweede Uitvoeringsbeschikking.

107.

Actor : De Centrale Raad voor Consumentencrediet
Handeling : Het toetsen van benoemingen van leden van districtsraden
Periode : 1946-1947
Overlegkader : Districtsraden
Opmerkingen : De raad heeft ook de bevoegdheid om aan Burgemeester en Wethouders voor te stellen om, na bevindingen van de inspecteur, leden van een districtsraad te ontslaan. (art. 5, lid 4, Tweede Uitvoeringsbeschikking)
Van deze bevoegdheid heeft zij echter nimmer gebruik gemaakt.

108.

Actor : De Centrale Raad voor Consumentencrediet
Handeling : Het machtigen van commissies van districtsraden tot het verlenen van krediet
Periode : 1946-1947
Overlegkader : Districtsraden
Opmerkingen : Deze machtiging kan worden verleend aan districtsraden in gemeenten met meer dan 20.000 inwoners.
Bron : Art. 6, lid 2, Tweede Uitvoeringsbeschikking.

109.

Actor : De Centrale Raad voor Consumentencrediet
Handeling : Het periodiek informeren van de minister over het verloop van het consumentenkrediet
Periode : 1946-1947
Overlegkader : Districtsraden
Opmerkingen : Hiervoor zijn statistische gegevens verzameld en rapporten ingewonnen van de districtsraden.

110.

Actor : De Centrale Raad voor het Consumentencrediet
Handeling : Het aanwijzen van ambtenaren, belast met de opsporing van strafbare feiten tegen de Wet op het consumentencrediet
Periode : 1946-1949.
Overlegkader : De minister van Financiën

Opmerkingen : De Centrale Raad benoemde inspecteurs, die volgens de minister aan de gestelde eisen voldeden. Dit antwoord kreeg de directeur van het Centraal Bureau toen hij vroeg om een aanstelling van zijn inspecteurs tot rijksveldwachter.

Bron : Art. 10, Wet op het consumentencrediet 1946

111.

Actor : De minister

Handeling : Het toekennen van bijzondere vergoedingen aan districtsraden

Periode : 1946-1947

Product : Missive van 21 januari 1948, houdende toekenning van vergoedingen voor de aanvraag en toezegging van kredieten

Overlegkader : Raden van Arbeid, banken, PTT en districtsraden.

Bron : Art. 7, Wet op het consumentencrediet

112.

Actor : De Centrale Raad voor Consumentencrediet

Handeling : Het betalen van gedeclareerde vergoedingen voor bijzondere werkzaamheden door instellingen betrokken bij de uitvoering van het krediet

Periode : 1947-1949

Overlegkader : Districtsraden, Raden van Arbeid, banken en de PTT.

Bron : Tweede Uitvoeringsbeschikking.

4.5.1.3 Uitvoering

4.5.1.3.1 Algemeen

113.

Actor	:	De Centrale Raad voor Consumentencrediet
Handeling	:	Het vervaardigen, administreren en doen distribueren van gegevensformulieren, waardebewijzen, instructies en geleideformulieren in verband met het consumentencrediet
Periode	:	1946-1947
Product	:	Administratiegegevens en daarmee gepaard gaande correspondentie.
Overlegkader	:	Districtsraden
Opmerkingen	:	Bij de distributie zijn in de instructies uitvoerige voorschriften vastgesteld. Eén daarvan is dat de zending van de formulieren en waardebewijzen op een speciale wijze door de posterijen worden bezorgd. Voor de waardebewijzen worden in verschillende fasen bewijzen van ontvangst bewaard en geregistreerd.
Bron	:	Instructie aan de raden, <i>passim</i> .

114.

Actor	:	De Centrale Raad voor Consumentencrediet
Handeling	:	Het doen uitoefenen van toezicht op de werkzaamheden van de gemeentebesturen en districtsraden
Periode	:	1946-1949
Overlegkader	:	districtsraden
Opmerkingen	:	Het toezicht wordt uitgeoefend door twaalf Inspecteurs voor het Consumentencrediet, die hierover periodiek verslag aflegden aan de Raad.
Bron	:	Art. 5, Tweede Uitvoeringsbeschikking.

115.

Actor	:	De Centrale Raad voor Consumentencrediet
Handeling	:	Het op aanvraag verstrekken van inlichtingen over de uitvoering van het krediet
Periode	:	1946-1949
Opmerkingen	:	Hierbij is inbegrepen het corresponderen over klachten aan de directeur van het Centraal Bureau inzake het niet toekennen van krediet, die uitsluitend tot de uitleg van de bestaande regels heeft geleid; de directeur had geen administratierechtelijke bevoegdheid om op bezwaren te beschikken. Vragen die werden doorgespeeld aan de

Centrale Raad leidde tot de opstelling van circulaires met nadere aanwijzingen.

4.5.1.3.2 Toekenning van krediet

116.

Actor : De districtsraden
Handeling : Het toekennen van kredieten aan aanvragers.
Periode : 1946-1949
Bron : Art. 1-3, Wet op het consumentenkrediet 1946

117.

Actor : De Centrale Raad voor Consumentenkrediet
Handeling : Het machtigen van districtsraden tot het uitreiken van voorschotboekjes aan andere personen dan de krediethouder.
Periode : 1946-1949
Overlegkader : districtsraden
Opmerkingen : Het betreft gevallen waarbij de krediethouder onder curatele of om andere redenen onder toezicht staat; hieronder werden ook “asocialen” gerekend.

118.

Actor : De Centrale Raad voor Consumentenkrediet
Handeling : Het verlenen van toestemming aan districtsraden om bij de toekenning van een krediet rekening te houden met extra lasten bij de bepaling van een inkomen.
Periode : 1946-1949
Overlegkader : districtsraden
Bron : Art. 6, lid 2, Eerste Uitvoeringsbeschikking.

119.

Actor : De Centrale Raad voor Consumentenkrediet
Handeling : Het plaatsen van personen, behorend bij een specifieke bevolkingsgroep, in een andere klasse dan de gemeente van hun woonplaats.
Periode : 1946-1949
Overlegkader : de minister van Financiën de minister van Sociale Zaken
Opmerkingen : Het gaat hier om bevolkingsgroepen, waarvoor afzonderlijke districtsraden zijn vastgesteld.
Bron : Art. 5, lid 2, Eerste uitvoeringsbeschikking.

120.

Actor : De Centrale Raad voor Consumentencrediet
Handeling : Het bemiddelen bij de deblokkering van tegoeden van aanvragers van een krediet
Periode : 1946-1947
Overlegkader : districtsraden, Nederlands Beheersinstituut., de minister
Opmerkingen : Het betreft hier aanvragers, wier tegoeden om redenen van geldzuivering of vanwege de vijandigheid van het vermogen zijn geblokkeerd; deze aanvragers zouden niet in aanmerking komen wanneer zij de beschikking hadden over hun tegoeden.
Bron : Inventarisnummer 113.

121.

Actor : De Centrale Raad voor Consumentencrediet
Handeling : Het goedkeuren van de vervanging van bij brand verloren geraakte of beschadigde voorschotboekjes door de districtsraden
Periode : 1947-1949
Overlegkader : districtsraden
Opmerkingen : Indien een voorschotboekje door brand of anderszins werd beschadigd of vernietigd, kon de districtsraad een nieuw voorschotboekje overhandigen; de Centrale Raad moest dan wel hebben vastgesteld dat er geen fraude in het spel was.
Bron : Instructie aan de Districtsraden VIII H

122.

Actor : De Centrale Raad voor Consumentencrediet
Handeling : Het blokkeren van als vermist of gestolen aangegeven voorschotboekjes,.
Periode : 1947-1949
Product : Lijsten van geblokkeerde voorschotboekjes.
Overlegkader : districtsraden
Opmerkingen : Gestolen of vermiste voorschotboekjes werden niet vergoed; het krediet moest echter wel worden afbetaald. De laatste vijftien termijnen werden echter kwijtgescholden toen de laatste drie waardebonnen op 24 juli 1848 bij Circulaire C 141 niet geldig werden verklaard.
Bron : Instructie aan de Districtsraden VIII H

4.5.1.3.3 Afbetaling

4.5.1.3.3.1 Administratie

123.

Actor : De Centrale Raad voor Consumentencrediet
Handeling : Het centraal administreren van het verstrekte krediet
Periode : 1946-1949
Overlegkader : Ministerie van Financiën gemeenten
Opmerkingen : Bij deze administratie behoort de ontvangst van gegevens van de districten over finale kwijting van afbetalingen.
Bron : Art. 5, Wet op het consumentencrediet 1946

124.

Actor : De minister van Financiën
Handeling : Het mede administreren van het verstrekte krediet
Periode : 1949-1958
Bron : Opheffingsbeschikking Centraal Bureau voor het consumentencrediet, 22 december 1949, nr. 222.

125.

Actor : De Centrale Raad voor Consumentencrediet
Handeling : Het verlenen van ontheffing aan werknemers voor het bijhouden van spaarkarten van werknemers die deelnemen aan het consumentenkrediet
Periode : 1946-1947
Overlegkader : Districtsraden
Opmerkingen : Het betreft hier grote werkgevers met werknemers in vaste dienst
Bron : Art. 23, Eerste uitvoeringsbeschikking.

4.5.1.3.3.2 Wijzigingen in het contract

De Centrale Raad kan bij circulaire wijzigingen aanbrengen in de afbetalingsregelingen van de verleende kredieten, o.a. bij werknemers die onder een loonregeling vallen. De afbetaling kan namelijk worden versneld als tengevolge van het overheidsbeleid de koopkracht wordt verhoogd. Dit is herhaaldelijk gebeurd en in verschillende circulaire's aangekondigd. Ook kunnen districtsraden besluiten tot wijziging van de afbetalingsregelingen als zij vaststellen dat de inkomensituatie van een kredietnemer door veranderingen in de werkomstandigheden is gewijzigd. In bijzondere gevallen kunnen zij het krediet ook tussentijds laten beëindigen

126.

Actor	:	De Centrale Raad voor Consumentenkrediet
Handeling	:	Het dechargeren van de districtsraden voor tussentijds beëindigde kredieten
Periode	:	1947-1949
Overlegkader	:	Districtsraden
Opmerkingen	:	Kredieten moeten tussentijds beëindigd worden als de kredietnemer wordt begunstigd door een erfenis, als hij overlijdt of als hij naar het buitenland vertrekt.
Bron	:	Art. 32, Eerste Uitvoeringsbeschikking.

127.

Actor	:	De Centrale Raad voor Consumentenkrediet
Handeling	:	Het kwijtschelden van verschuldigde bedragen voor door de districtsraden ingetrokken kredieten.
Periode	:	1947-1949
Overlegkader	:	Districtsraden
Opmerkingen	:	Het betreft hier kredieten die zijn toegekend aan kredietnemers die gedurende de aflooptijd willen emigreren. In deze gevallen worden de kredieten door de Districtsraden ingetrokken en worden de aldan nog verschuldigde gelden aan de kredietnemer nagevorderd. Als de kredietnemer kennelijk niet in staat is het geld te betalen, kan de districtsraad de centrale raad verzoeken het bedrag kwijt te schelden.
Bron	:	Instructie aan de districtsraden, XC

128.

Actor	:	De Centrale Raad voor Consumentenkrediet
Handeling	:	Het beschikken op verzoeken van districtsraden om herbeoordeling van het afbetalingskrediet van "harde gevallen", die onevenredig getroffen worden door verhoging van het afbetalingsbedrag.

Periode : 1948-1949
Overlegkader : Districtsraden
Bron : Circulaire C 129; 9 februari 1948.

4.5.1.3.3.3 *Vordering van achterstallige betalingen.*

Tijdens het verloop van het consumentenkrediet waren door allerlei redenen achterstanden in betalingen ontstaan. De oorzaken konden niet altijd aan de kredietnemer verweten worden. Uit verschillende circulaires van het Centraal Bureau blijkt dat betalingen niet tijdig konden geschieden omdat de kredietnemer te laat zijn waardepapieren had ontvangen. Het Centraal Bureau kondigde hiervoor regelingen af.

De hier beschreven handelingen betreffen maatregelen die door het Centraal Bureau openlijk zijn afgekondigd om achterstallige betalingen alsnog te regelen. Voor een gedeelte betreft het uitoefening van zijn bevoegdheden die reeds in de Uitvoeringsbesluiten waren vastgesteld, voor een ander deel betreft het regelingen die per circulaire zijn aangekondigd. Na de liquidatie van het Centraal Bureau zijn de vorderingen nog voortgezet door het ministerie van Financiën die eerst in 1958 besloot de alsdan nog niet afgedane vorderingen als oninbaar af te schrijven.

129.

Actor	:	De Centrale Raad voor Consumentenkrediet
Handeling	:	Het treffen van individuele regelingen bij achterstallige betalingen
Periode	:	1946-1949
Overlegkader	:	Districtsraden
Opmerkingen	:	Achterstallige betalingen kunnen ontstaan doordat de kredietnemer te laat zijn waardepapieren, zoals voorschotboekjes, heeft ontvangen.
Bron	:	Circulaire C 108, 5 augustus 1947.

130.

Actor	:	De Centrale Raad voor Consumentenkrediet
Handeling	:	Het nader regelen van de inning van achterstallige afbetalingsbedragen van insolvente kredietnemers door de districtsraden
Periode	:	1946-1948
Product	:	
Overlegkader	:	Districtsraden
Opmerkingen	:	De raad kan besluiten tot <ul style="list-style-type: none">- incasso van achterstallige vorderingen- nakoming van overeengekomen inhoudingen op het arbeidsloon van kredietnemers- verhaal op gezinsleden
Bron	:	Art. 31,lid 2., Eerste Uitvoeringsbesluit.

131.

Actor	:	De Centrale Raad voor Consumentenkrediet
-------	---	--

Handeling : Het verlenen van machtiging aan de districtsraden tot openbare verkoop bij executie bij de inning van achterstallige betalingen.
Periode : 1948-1949
Overlegkader : Districtsraden
Bron : Circulaire C 119, C 129; 9 februari 1948.

132.

Actor : De Centrale Raad voor Consumentencrediet
Handeling : Het accorderen van door districtsraden verleend uitstel van betaling wegens bijzondere omstandigheden
Periode : 1947-1949
Overlegkader : Districtsraden
Opmerkingen : Hierbij is inbegrepen het toekennen van uitstelzegels. De Centrale raad zendt deze stukken als zij de bewijsstukken van het uitstel van de districtsraad heeft ontvangen.
Bron : Instructie aan de districtsraden, wijziging VI.

133.

Actor : De minister van Financiën
Handeling : Het navorderen van achterstallige betalingen.
Periode : 1949-1958
Bron : Inleiding inventaris R.E. Telgt c.a.

4.5.1.3.3.4 Restitutie van teveel betaalde gelden

Als gevolg van het naast elkaar bestaan van niet ingeleverde waardebonnen en de verplichting van kredietnemers om regelmatig afbetalingszegels te plakken kwam het vaak voor dat de kredietnemers moesten betalen voor nog niet geleverde goederen en voor goederen die uiteindelijk niet meer zouden worden toebedeeld. Zoals herhaaldelijk in circulaires is vermeld, werden vermiste of gestolen voorschotbonnen niet vergoed. Wel konden er achteraf niet gebruikte bonnen door correspondenten, winkeliers of bankiers worden ingewisseld, maar de districtsraden waren niet tot teruggave van geld bevoegd. Het gevolg hiervan is dat alle correspondentie over restitutie door het Centraal Bureau diende te worden afgedaan. Hetzelfde gold voor overtollige spaarzegels, die door de werkgevers op kredietnemers verrekend hadden moeten worden, en dus door hem waren betaald, maar die onverrekend over bleven omdat een kredietnemer zijn krediet voortijdig had beëindigd.

134.

Actor : De Centrale Raad voor Consumentencrediet
Handeling : Het restitueren van teveel betaalde afbetalingsgelden.
Periode : 1947-1949
Overlegkader : Districtsraden
Bron : Circulaire C 109 van 18 augustus 1947, par. 2.

135.

Actor : De Centrale Raad voor Consumentencrediet
Handeling : Het accorderen van de restitutie van overtollige spaarzegels aan werkgevers.
Periode : 1947-1949
Overlegkader : Districtsraden
Bron : Circulaire C 110 van 9 september 1947.

136.

Actor : De Centrale Raad voor Consumentencrediet
Handeling : Het vervallen verklaren van door werkgevers bij te houden spaarkaarten
Periode : 1947-1949
Overlegkader : Raden van arbeid.
Bron : Art. 21, lid 2, Eerste uitvoeringsbeschikking.

4.5.1.3.4 Toezicht op besteding van het krediet

Inleiding

De kredietnemer mag het krediet besteden door de betaling van duurzame goederen met waardebonnen uit zijn voorschotboekje. Deze bonnen worden op bepaalde tijdstippen door de minister van Financiën geldig verklaard voor de aanschaf van bepaalde daartoe aangewezen goederen. De goederen staan vermeld op een lijst, vastgesteld bij de Eerste uitvoeringsbeschikking; leveranciers die uitsluitend goederen op die lijst verkopen, krijgen van de districtsraad een z.g. "leveranciersverklaring". Voor een verklaring van andere winkels, bijvoorbeeld zaken die ook tweedehands verkopen, is een goedkeuring van de districtsraad vereist. In de leveranciersverklaring werd ook vermeld bij welke bank de winkelier de ontvangen waardebonnen kon verzilveren.

De eerste bon is ongeldig; hiermee worden de vergoedingen verrekend die voor de verstrekking van het krediet werden vereist. Ook de laatste drie bonnen werden uiteindelijk ongeldig verklaard; tegen die tijd liep het krediet op zijn einde en kon men de bonnen bij de districtsraden tegen geld omwisselen. Welke bonnen nimmer geldig werden verklaard was niet tevoren bekend gemaakt, zulks om vroegtijdige inwisseling te voorkomen.

De verklaringen werden door de districtsraden ingenomen toen het krediet in 1949 werd afgewikkeld.

Handelingen

137.

Actor	:	De minister van Financiën
Handeling	:	Het geldig verklaren van kredietbonnen.
Periode	:	1946-1949
Product	:	Circulaire;
Overlegkader	:	Centrale Raad voor het Consumentenkrediet
Bron	:	Eerste uitvoeringsbeschikking.

138.

Actor	:	De Centrale Raad voor Consumentenkrediet
Handeling	:	Het mede beslissen inzake het afwijken van het tijdstip van de geldigheid van kredietbonnen voor goederen.
Periode	:	1946-1949
Product	:	Versnelde kredietverlening in de noodgebieden Gelderland, Noord-Brabant en Limburg in verband met de extra textielvoorziening;
Overlegkader	:	districtsraden

Bron : Art. 29, lid 3, Eerste uitvoeringsbeschikking.

139.

Actor : De Centrale Raad voor Consumentencrediet
Handeling : Het aanwijzen van de door kredietnemers aan te schaffen goederen.
Periode : 1946-1948
Product : Lijst van onontbeerlijke duurzame gebruiksgoederen
Overlegkader : Districtsraden

140.

Actor : De Centrale Raad voor Consumentencrediet
Handeling : Het goedkeuren van bijzondere erkenningen van leveranciers door districtsraden.
Periode : 1946-1949
Overlegkader : Districtsraden
Bron : Art. 29, lid 1, Eerste uitvoeringsbeschikking.

141.

Actor : De Centrale Raad voor Consumentencrediet
Handeling : Het doen instellen van een onderzoek bij krediethouders naar aanleiding van buiten het district ingediende waardebonnen bij niet-erkende leveranciers.
Periode : 1947-1949
Overlegkader : Districtsraden
Opmerkingen : De districtsraden dienen de kredietnemers te benaderen wanneer zij in hun administratie bonnen aantreffen die door een niet-erkende leverancier worden geclaimd. Indien de kredietnemer buiten het district inkopen heeft gedaan, treedt de inspecteur van het Centraal Bureau op.
Bron : Instructie aan de districtsraden, IXB, art. 4

142.

Actor : De Centrale Raad voor Consumentencrediet
Handeling : Het bij rondvraag doen van een onderzoek naar misbruiken van leveranciers bij de aanvaarding van waardebonnen.
Periode : 1947-1948
Overlegkader : Districtsraden
Opmerkingen : De districtsraden hebben de bevoegdheid om bij misbruiken de leveranciersverklaringen in te trekken. Misbruiken kunnen zijn: het in onderpand nemen van voorschotboekjes, het vorderen van borgtochten of het overeenkomen met eigen afbetalingsregelingen. Ook het oneigenlijk inwisselen van waardebonnen of het verlenen van baar geld wordt daartoe gerekend

Bron : Circulaire C 120 van 19 december 1947

143.

Actor : De Centrale Raad voor Consumentencrediet

Handeling : Het machtigen van districtsraden tot de toelating van bestellingen van goederen op krediet na sluiting van de inzendingstermijn van de geldige bonnen.

Periode : 1947-1949

Overlegkader : Districtsraden

Bron : Circulaire C 119, 2 december 1947

4.5.1.3.5 Verzilvering van waardebonnen.

De hier beschreven transacties betreffen de bemoeienis van het Centraal Bureau met de omwisseling van voor geleverde goederen ontvangen waardebonnen door winkeliers in geld. Dit moest geschieden in door het Centraal Bureau aangewezen bankinstellingen. Ook hier konden zich kleine problemen voordoen. Waardebonnen dienden namelijk door de leveranciers op daarvoor bestemde plakvellen bij de banken te worden ingeleverd. Het kon echter voorkomen dat leveranciers bij vergissing ongeldige of voor een verkeerd product bestemde bonnen hadden aanvaard. Het Centraal Bureau trof hiervoor bij circulaire een regeling: de bonnen moesten nu door de districtsraden naar het Centraal Bureau worden gezonden, die ze dan zelf controleerde en bemiddelde bij de restitutie door de banken.

144.

Actor : De Centrale Raad voor Consumentencrediet
Handeling : Het aanwijzen van bankinstellingen die voor de verzilvering van ingeleverde waardebonnen bevoegd zijn
Periode : 1947-1949
Overlegkader : Districtsraden
Bron : Art. 30, Eerste uitvoeringsbeschikking.

145.

Actor : De Centrale Raad voor Consumentencrediet
Handeling : Het doen verzilveren van niet op plakvellen of anderszins onjuist ingeleverde waardebonnen.
Periode : 1948-1949
Overlegkader : Districtsraden, banken.
Bron : Circulaire C 142 van 10 augustus 1948.

4.5.2 KREDIETVERLENING DOOR GEMEENTELIJKE INSTELLINGEN

Kredietverlening door gemeentelijke instellingen is vaak gebaseerd op een filantropische inslag. In de wetgeving is voorzien dat de provincie op deze vorm van krediet toezicht uitoefent door goedkeuring van het oprichtingsbesluit en goedkeuring van de reglementen. Hierbij wordt met name de wijze van besturen getoetst. Doordat kredietverlening zich van filantropisch krediet ontwikkelde naar commercieel krediet ontstond er een behoefte tot nadere garantie dat de gemeentelijke kredietbanken allereerst dienden te functioneren als laatste toevlucht bij financiële nood.

4.5.2.1 Gemeentelijke pandhuizen

Pandhuizen of banken van lening zijn instellingen waarbij kredietnemers voorwerpen in pand kunnen geven in ruil voor krediet. Reeds in de negentiende eeuw bestonden er administratieve regelingen ten aanzien van pandhuizen (wet van de 16e Pluviôse, an XII), maar de huidige regeling dateert oorspronkelijk van de Pandhuiswet 1910, Stb. 321. Heel wat artikelen zijn vervallen omdat bij wet van 28 oktober 1946, Sttb. G 295 alle particuliere banken van lening zijn opgeheven en sedertdien het houden van particuliere pandhuizen strafbaar is gesteld. De huidige pandhuiswet voorziet in de oprichting van gemeentelijke banken van lening, die eventueel aan particulieren kunnen worden verpacht (art. 55). Gemeenten zijn bevoegd om indien de behoefte zich daartoe voordoet een bank van lening op te richten, ja kunnen zelfs door Gedeputeerde Staten van een provincie daartoe worden verplicht (art.2). Sedert de inwerkingtreding van de wet van 28 oktober 1946, waarbij het houden van particuliere pandhuizen werd verboden, zijn er ook geen gemeentelijke pandhuizen opgericht. Want ook de gemeentelijke pandhuizen hadden slechts de bevoegdheid om transacties te sluiten voor bedragen lager dan 25 gulden, een regel die niet aan de geldontwaarding is aangepast. Zij verdwenen dus: in 1984 bestonden er slechts pandhuizen in Den Haag en Amsterdam. In 1988 bevat de CCA van de SER de minister aan de Pandhuiswet te herzien, maar hieraan is geen gevolg gegeven.

De hieronder beschreven uitvoeringshandelingen zijn dus hoofdzakelijk bedoeld voor situaties waarbij zich in de toekomst de behoefte naar een gemeentelijk pandhuis voordoet:

Gemeentelijke besluiten voor de oprichting van een pandhuis worden door Gedeputeerde Staten goedgekeurd (Art. 2, lid 2; art. 3, lid 1, Pandhuiswet). Tegen een beschikking van GS stond tot 1989 beroep bij de Kroon open, nadien bij de Raad van State. Met ingang van 1 januari 1994 is dit kroonberoep afgeschaft in verband met nieuwe administratiefrechtelijke procedures. Ook toetst Gedeputeerde Staten de reglementen van zo'n pandhuis aan de regelgeving (Art. 3, lid 3 Pandhuiswet)

4.5.2.2 Gemeentelijke kredietbanken en voorschotbanken.

Inleiding

De Geldschieterswet trof een aparte regeling voor de oprichting van gemeentelijke kredietbanken; dit zijn geldschietersbanken, die door de gemeente worden opgericht, geregeld en van harentwege bestuurd. Dit laatste kan ruim worden geïnterpreteerd (de feitelijke leiding kan bij een particuliere stichting berusten, waarvan de bestuursleden door de gemeente worden benoemd), maar de uiteindelijke verantwoordelijkheid berust bij de overheid.

Voor de oprichting en de vaststelling van het reglement van een gemeentelijke kredietbank is namelijk goedkeuring van Gedeputeerde Staten vereist. Hierdoor hebben GS de bevoegdheid om enigszins toezicht uit te oefenen op de kredietverlening door de gemeente. Deze toezichtrol wordt versterkt doordat gemeentelijke instellingen volgens art. 228 Gemeentewet verplicht zijn om ook de volgende soorten besluiten aan goedkeuring van GS te onderwerpen:

- * het uitlenen van gelden en het aangaan van rekening-courant-overeenkomsten
- * het waarborgen van rente en aflossingen van leningen door anderen
- * het deelnemen in stichtingen of naamloze vennootschappen

Verder moet elke handeling die financiële consequenties heeft in de gemeentebegroting tot uiting komen. Al deze besluiten vallen dus onder controle van Gedeputeerde Staten, waartegen beroep bij de Kroon mogelijk is. Besluiten tot oprichting van een kredietbank en besluiten tot vaststelling van het reglement moeten door GS worden goedgekeurd (Geldschieterswet, art. 3,; WCGK, art. 7-8; WCK, art. 6-7) In de praktijk komt het vaak voor dat gemeenten geprivatiseerde banken laten oprichten waarin aan de gemeente bevoegdheden zijn toegekend met betrekking tot benoemingen e.d. Hiervoor worden soms bij K.B. vrijstellingen verleend. Gemeentelijke kredietbanken waren in de eerste plaats bedoeld om bijstand te verlenen op filantropisch terrein. In 1957 werd door Schoonderbeek vastgesteld dat gemeenten hun kassen probeerden aan te vullen met het rechtstreeks verlenen van commerciële kredieten en op deze manier de markt op gingen.²⁴ Over de meningsverschillen die hierbij tussen gemeente en provincie ontstonden, heeft de Kroon in ieder geval éénmaal moeten beschikken. Ook oefenen GS toezicht uit op het financiële beheer.

De Wet op het consumptief geldkrediet en de daarop volgende wetten handhaafden dat de regels van het provinciaal toezicht overeenkomstig de Gemeentewet van toepassing waren op de gemeentelijke kredietinstellingen, die nu voorschotbanken werden genoemd. Zij hadden dus geen vergunning van de minister nodig. Wel werd in de wet voorgeschreven dat in de gemeentelijke reglementen regelingen met betrekking tot afbetalingstransacties moesten worden opgenomen, zodat er criteria waren vastgesteld waarop GS de reglementen kon toetsen. In de Wet op het consumentenkrediet kregen deze banken, nu weer kredietbanken geheten, bovendien een aantal bijzondere bevoegdheden. Voor kredieten aan trekkers van de Algemene

²⁴ Schoonderbeek, *De Geldschieterswet*, p. 89.

Bijstand en voor afdoening van een saneringskrediet kunnen zij in bepaalde gevallen loonbeslag bedingen of pandrecht vorderen zonder dat beroep op nietigheid behoeft te worden gedaan. Dit laatste is bij commerciële instellingen wel het geval. Gemeentelijke kredietbanken of voorschotbanken konden ook worden opgericht in het kader van een gemeenschappelijke regeling. Deze mogelijkheid was het eerst voorzien in de Wet op het consumptief geldkrediet.

Handelingen

146.

Actor	:	De minister van Binnenlandse Zaken na 1952: de minister van (Cultuur, Recreatie en) Maatschappelijk Werk
Handeling	:	Het voorbereiden van een kroonbesluit op een beroep tegen de weigering van de goedkeuring van GS van gemeentelijke besluiten ten aanzien van een gemeentelijke kredietbank.
Periode	:	1946-1976
Product	:	Bijvoorbeeld: het KB van 10 januari 1953, nr. 28.
Overlegkader	:	Gemeentebestuur.
Bron	:	3, lid 2, Geldschieterswet

4.5.3 TOELATING VAN PARTICULIERE CREDIETVERLENERS

4.5.3.1 Vergunningen

4.5.3.1.1 Pandhuiswet

Art. 13 van de Pandhuiswet schrijft voor dat voor het houden van een particuliere bank van lening de toelating van een gemeentebestuur vereist is. Feitelijk zijn alle toelatingen ingetrokken en verboden bij wet van van 28 oktober 1946, Sttb. G 295. Tot intrekking van deze wet of een herziening van de Pandhuiswet die alsnog particuliere banken van lening toelaat is het niet gekomen. De oude wettelijke procedures voorzagen in een bezwaarmogelijkheid bij Gedeputeerde Staten van de provincie en een beroepsmogelijkheid bij de Kroon. Als gevolg van de invoering van de Algemene Wet Bestuursrecht zijn er vanaf 1 januari 1994 andere beroepsmogelijkheden van kracht, namelijk bij de administratieve rechtbank.

Zou door intrekking van de wet van 1946, Stb G 295, de Pandhuiswet op dat punt weer in werking treden, dan zou het rijk noch de provincie, die tot 1994 als beroepsinstantie functioneerden, enige bemoeienis hebben met de toelating van particuliere banken van lening. Er werd echter in 1987 een herziening in het vooruitzicht gesteld, die echter in overeenstemming zou moeten zijn met de in 1990 vastgestelde Wet op het consumentenkrediet. Harmonisatie van de Pandhuiswet zou er dan toe kunnen leiden dat voor banken van lening een vergunning van het rijk zou zijn vereist. De Commissie voor Consumentenaangelegenheden van de SER uitte echter in 1987 ernstige bedenkingen tegen het pandhuiswezen: "In het verleden en ook thans is gebleken dat zich bij sommige pandhuizen misstanden voordoen." Waarschijnlijk verwees de SER hier naar situaties in het buitenland, aangezien volgens de SER in Nederland "in deze tijd ook in de consumentensfeer zelden beleningen [...] plaats[]vinden voor een lager bedrag dan f 25."

Er zijn derhalve met betrekking tot particuliere pandhuizen geen administratieve uitvoeringshandelingen te vermelden.

4.5.3.1.2 Geldschieterswet 1932

Inleiding

Voor de instelling van een particuliere geldschietersbank is toestemming van de gemeente vereist. Tegen een beschikking van de gemeente kan beroep worden gedaan bij Gedeputeerde Staten (art. 9, lid 2); de gemeente kan vernietiging van dit besluit voordragen bij de Kroon. Ook voor de benaming van de bank moet de gemeente toestemming geven, wanneer de belanghebbende aan zijn bank een andere naam wenst te geven dan die van "geldschietersbank" (art. 10). De gemeente houdt van de toegelaten geldschietersbanken een openbaar register bij, dat bij de gemeentesecretarie ter inzage ligt (art. 16).

Tenminste eenmaal per jaar wijst het gemeentebestuur personen aan die een onderzoek instellen naar het beheer van de geldschietersbanken aldaar. Burgemeester en Wethouders kunnen bij vastgestelde misstanden een waarschuwing naar die bank laten uitgaan. Zij kunnen de toelating intrekken als er zich omstandigheden voordoen die zouden hebben geleid tot weigering van de toelating van die bank, of indien zich binnen vijf jaar na de waarschuwing eenzelfde misstand heeft voorgedaan. Tegen deze maatregelen is beroep mogelijk bij Gedeputeerde Staten. (art. 20, lid 2) Tegen besluiten van GS is beroep op de Kroon mogelijk. Intrekking van een toelating wordt door het gemeentebestuur in de dagbladen gepubliceerd.

Handelingen

147.

Actor : Na 1952: De minister belast met Maatschappelijk Werk
Handeling : Het voorbereiden van een Kroonbesluit inzake het besluit van Gedeputeerde Staten van een provincie naar aanleiding van een beroep van een particuliere geldschietersbank tegen weigering of intrekking van de toelating door het gemeentebestuur.
Periode : 1946-1976
Overlegkader : Gemeentebestuur.
Opmerkingen : Na vernietiging van het besluit van GS zijn deze verplicht opnieuw uitspraak te doen met inachtneming van de beslissing van de Kroon.
Bron : Art. 9, lid 3, art. 20, lid 4, Geldschieterswet

148.

Actor : De minister van (Cultuur, Recreatie en) Maatschappelijk Werk
Handeling : Het toetsen van opgaven van toegelaten kredietbanken.
Periode : 1952-1976
Overlegkader : Gemeentebestuur, Gedeputeerde Staten.

Opmerkingen : In voorkomende gevallen werden ook adviezen aan de gemeentebesturen gegeven.

Bron : CAS, conceptinventaris van het archief van het Ministerie van Maatschappelijk Werk (niet uitgegeven)

4.5.3.1.3 Wet op het consumptief geldkrediet

4.5.3.1.3.1 Toelating

Inleiding

De Wet op het Consumptief geldkrediet (WCGK) voorziet in een vergunningenstelsel aan particuliere voorschotbanken door het rijk. De minister van Maatschappelijk Werk, vanaf 1984: Economische Zaken, verleent deze vergunningen en, treedt hierbij tevens als toezichhoudende instantie op.

De vergunning dient rechtstreeks bij de minister te worden aangevraagd, die binnen drie maanden beschikt. Zij kan worden geweigerd indien redelijkerwijs kan worden aangenomen dat de bankhouder niet aan de wettelijke bepalingen of regels zal kunnen voldoen, niet in staat is de gevraagde kredieten te verlenen of in het verleenden misbruiken heeft gepleegd. Tegen de weigering is beroep mogelijk. Indien de vergunning wordt verleend, stelt de minister het gemeentebestuur van vestiging hiervan in kennis. In de vergunning staat de plaats van vestiging vermeld; bij verhuizing kan de minister op verzoek van vergunninghouder verklaren dat de vergunning zijn geldigheid behoudt.

De vergunningen worden geregistreerd in een openbaar register, en de vergunninghouders worden in periodieke publicaties bekend gemaakt. Het verstrekken van consumptief krediet zonder vergunningen is strafbaar.

De vergunninghouder is verplicht jaarlijks opgave te doen van de door hem verstrekte voorschotten en kredieten (art. 17, lid 2).

Handelingen

149.

Actor	:	De minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk Na 1984: De minister van Economische Zaken
Handeling	:	Het verlenen van vergunningen aan particuliere voorschotbanken.
Periode	:	1976-1990
Bron	:	WCGK, art. 11-13

150.

Actor	:	De minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk Na 1984: De minister van Economische Zaken
-------	---	--

Handeling : Het voorbereiden van een uitspraak van de Kroon inzake een beroep tegen het weigeren van een vergunning aan de houder van een voorschotbank
Periode : 1976-1990.
Bron : WCGK, art. 16, lid 2

151.

Actor : De minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk
Na 1984: De minister van Economische Zaken
Handeling : Het op verzoek van een voorschotbank verklaren dat een vergunning na verandering van vestigingsplaats of benaming geldig blijft.
Periode : 1976-1990.
Bron : WCGK, art. 15, lid 2.

152.

Actor : De minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk
Na 1984: De minister van Economische Zaken
Handeling : Het registreren van toegelaten particuliere voorschotbanken.
Periode : 1974-1990
Bron : WCGK, art. 4, lid 1.

153.

Actor : De minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk
Na 1984: De minister van Economische Zaken
Handeling : Het jaarlijks opstellen van lijsten van toegelaten particuliere voorschotbanken
Periode : 1974-1990
Opmerkingen : Deze lijsten worden gepubliceerd in de *Staatscourant*.
Bron : WCGK, art. 4, lid 2

4.5.3.1.3.2 Toezicht

Inleiding

Het toezicht op de kredietverlening maakt onderdeel van de voorwaarden waaronder de vergunningen aan kredietinstellingen worden verleend.

De minister oefent op toegelaten kredietinstellingen toezicht uit door jaarlijks opgave te vragen van de verleende kredieten. De minister kan daarna met schriftelijke lastgeving de boeken van de voorschotbank laten controleren. Indien er misstanden worden geconstateerd, kan de minister tot sancties overgaan, namelijk:

- het geven van een schriftelijke aanwijzing;
- het intrekken van de vergunning

Een schriftelijke aanwijzing is feitelijk een vermanende vaststelling dat de regels met betrekking tot het consumptief geldkrediet zijn overtreden, of dat de bankhouder in strijd handelt met wat van een goed kredietverlener wordt verwacht. Indien binnen drie jaar opnieuw aanwijzingen nodig blijken te zijn, kan de vergunning worden ingetrokken; de minister kan echter bepalen dat de aanwijzing is bedoeld om voor een verschil van mening jurisprudentie te bewerkstelligen en daarom niet als een 'gele kaart' moet worden gezien (art. 19, lid 3). Tegen de aanwijzing staat beroep op de Kroon open. De minister heeft de bevoegdheid om een onherroepelijk geworden aanwijzing te publiceren in de *Staatscourant*.

De aanwijzing moet met redenen worden omkleed: bij K.B. van 10 maart 1981 werd een aanwijzing nietig verklaard omdat de motivatie onvoldoende duidelijk werd aangegeven. In de regel gaat aan een aanwijzing een briefwisseling vooraf, waarin de overheid en vergunninghouder hun standpunten uiteenzetten; Overigens werden er "onder het regime van de WAS en de WCGK nauwelijks officiële waarschuwingen gegeven."²⁵

De minister kan een vergunning intrekken

- * op schriftelijk verzoek van de vergunninghouder;
- * indien blijkt dat vergunninghouder het beroep van kredietverlener niet meer uitoefent;
- * indien er zich omstandigheden voordoen of feiten bekend zijn die indertijd tot weigering van een vergunning zouden hebben geleid
- * indien er binnen drie jaar meer dan eens aanleiding is geweest tot een aanwijzing
- * indien meer dan eens een overeengekomen krediet niet of niet volledig is verstrekt
- * indien het gedrag de vergunninghouder in ernstige mate indruist tegen wat van een goed kredietgever in het maatschappelijk verkeer mag worden verwacht. Hiervoor werd van particuliere zijde een bedrijfscode voorbereid.

Een vergunninghouder, wiens vergunning is ingetrokken, mag slechts lopende zaken afhandelen, en mag binnen vijf jaar na de intrekking geen nieuwe vergunning meer aanvragen.

²⁵ Huls, p. 48

Handelingen

154.

Actor : De minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk
Na 1984: De minister van Economische Zaken

Handeling : Het jaarlijks verzoeken aan vergunninghouders om opgave van de verleende kredieten.

Periode : 1972-1992

Bron : WCGK, art. 17, lid 2.

155.

Actor : De minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk
Na 1984: De minister van Economische Zaken

Handeling : Het verrichten van jaarlijks onderzoek op toegelaten particuliere voorschotbanken.

Periode : 1974-1992

Bron : WCGK, art. 18.

156.

Actor : De minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk
Na 1984: De minister van Economische Zaken

Handeling : Het geven van schriftelijke aanwijzingen aan particuliere voorschotbanken.

Periode : 1974-1992

Bron : WCGK, art. 20.

157.

Actor : De minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk
Na 1984: De minister van Economische Zaken

Handeling : Het intrekken van vergunningen van particuliere voorschotbanken.

Periode : 1974-1992

Bron : WCGK, art. 21.

158.

Actor : De minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk
Na 1984: De minister van Economische Zaken

Handeling : Het controleren van de afwikkeling van ontbonden spaarovereenkomsten van vergunninghouders wier vergunning is ingetrokken.

Periode : 1974-1992

- Opmerkingen : Een bijzonder geval bij de afwikkeling van lopende zaken van een vergunninghouder, wiens vergunning is ingetrokken, is de afwikkeling van spaarkredieten, waarbij de kredietverlening naar de toekomst is uitgesteld (art. 25); de overeenkomst is dan ontbonden, en de kredietverlener is dan gehouden het reeds betaalde spaargeld terug te storten. De minister moet door periodieke verslaglegging op de hoogte worden gebracht van het verloop van de terugbetaling.
- Bron : WCGK, art. 25.
- 159.
- Actor : De minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk
Na 1984: De minister van Economische Zaken
- Handeling : Het voorbereiden van een uitspraak van de Kroon op een beroep tegen een aanwijzing aan een vergunninghouder of intrekking van een vergunning.
- Periode : 1974-1992
- Bron : WCGK art. 19, lid 4, art. 21, lid 2, Wet op het consumptief geldkrediet

4.5.3.1.4 Wet op het consumentenkrediet

4.5.3.1.4.1 Toelating

Inleiding

De Wet op het consumentenkrediet voorziet in een vergunningstelsel voor alle kredietinstellingen. Het is volgens art. 11 verboden om als kredietverlener aan consumenten te opereren zonder vergunning van het rijk. Deze vergunning moet bij de minister van Economische Zaken worden aangevraagd; de aanvrager is hiervoor leges verschuldigd. De minister moet kunnen vaststellen of de aanvrager over voldoende statutaire bevoegdheden beschikt om handelingen in strijd met de wet of in strijd met wat een goed kredietverlener betaamt tegen te kunnen gaan; of hij beschikt over voldoende mogelijkheden tot deskundige ondersteuning van de aangesloten instellingen; of hij gemachtigd is de instellingen die bij de vergunning betrokken zijn, te vertegenwoordigen. De vergunning wordt na drie maanden verleend. Aan de vergunning is de voorwaarde verboden dat de houder op een door de minister aangegeven wijze deelneemt aan een stelsel van kredietregistratie.

De wet voorziet in het automatisch verstrekken van een vergunning als blijkt dat de aanvrager is ingeschreven in het register van kredietinstellingen van de Nederlandsche Bank. Hiermee wordt voorkomen dat kredietinstellingen dubbele aanvragen moeten doen of onder dubbel toezicht komen te vallen. Ook wordt hiermee voldaan aan het EG-voorschrift dat instellingen die in één lidstaat over een vergunning beschikken geen hinder krijgen in andere lidstaten; deze instellingen zijn immers na aanmelding door de Nederlandsche Bank ingeschreven.²⁶

Een vergunninghouder wordt door de minister geregistreerd in een openbaar register.

Zodra de aanvrager in het register van vergunninghouders is ingeschreven, zendt de minister een bevestiging van de toegekende vergunning, maar geeft daarbij tevens op welke nadere gegevens en bescheiden hij voor het ministeriele register moet verstrekken: de aard van deze gegevens is in een ministeriele regeling vastgelegd.²⁷ De instelling doet deze gegevens binnen drie maanden toekomen aan de minister.

Vergunninghouder is verplicht jaarlijks opgave te doen van zijn transacties ten behoeve van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Deze gegevensverstrekking staat in eerste instantie ten dienste van de beleidsontwikkeling ten aanzien van het consumentenkrediet, maar dient ook ter ondersteuning van het toezicht.

Handelingen

²⁶ Handelingen met betrekking tot het register van de Nederlandse Bank zijn beschreven in 'Zicht op toezicht', PIVOT-rapport nr. 40, handelingen nr. 127-151.

²⁷ Regeling gegevensverstrekking/ regeling register vergunninghouders RRV.

160.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het verlenen van vergunningen aan kredietverleners
Periode : 1990-
Bron : WCK, .art. 11-14b.

161.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het bij ministeriele regeling vaststellen van legeskosten voor een vergunningaanvraag.
Periode : 1992-
Overlegkader : Minister van Financiën
Bron : Besluit vergunningverlening WCK, a rt. 5.

162.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het inschrijven, uitschrijven en wijzigen van inschrijvingen van vergunninghouders in een register
Periode : 1990-
Product : Register van vergunninghouders.
Opmerkingen : Het register is openbaar en is ingericht volgens door de minister vastgestelde voorschriften. De gegevens die daarin zijn opgenomen zijn vastgelegd zoals ze door de minister zijn vastgesteld.
Bron : WCK, art. 20-21.

163.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het op aanvraag verstrekken van inlichtingen uit het register van vergunninghouders.
Periode : 1990-
Bron : WCK, art. 22.

164.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het op aanvraag verstrekken van berekeningstabellen voor kredietvergoedingen aan vergunninghouders
Periode : 1992-
Opmerkingen : Deze tabellen zijn kosteloos.
Bron : Regeling effectief kredietvergoedingspercentage 1991.

4.5.3.1.4.2 Toezicht

Inleiding

De wet schrijft voor dat toegelaten kredietverleners verplicht zijn elk half jaar een overzicht van de in dat kalenderjaar verleende en nog lopende kredieten aan de minister te doen toekomen volgens door de minister aangegeven richtlijnen. Deze richtlijnen zijn vastgelegd in een Regeling toezicht Wet op het consumentenkrediet, voor het eerst gepubliceerd in 1992, Stcrt. 189. Bij deze regeling behoort een door de minister opgesteld handboek, dat richtlijnen voor het onderzoek bevat (art. 2). De minister is bevoegd de gegevens door zijn accountants te laten controleren en nadere gegevens op te vragen.

Oorspronkelijk lag het in de bedoeling dat de accountantscontrole op de vergunninghouders zou worden uitgevoerd door de Economische Controledienst. Tijdens de totstandkoming van de wet werd echter bepaald dat deze toezichtwerkzaamheden zouden worden uitbesteed aan een particulier bureau, in nadere regelingen omschreven als EZ-accountants. Hiervoor werd in 1993 het accountantskantoor Klijnveld aangewezen, en werden regels gesteld met betrekking tot de kostenbestrijding van de uitbestede werkzaamheden. Ook de ECD oefent toezicht uit op de vergunninghouders, maar hier is vooral de deugdelijkheid van de transacties aan de orde. De EZ-accountants oefenen vooral controle uit op het financiële beheer van de toegelaten kredietverleners.

Handelingen

165.

Actor	:	De minister van Economische Zaken
Handeling	:	Het toetsen van jaarlijkse verslagen van toegelaten kredietverleners
Periode	:	1992-
Overlegkader	:	Centraal Bureau voor de Statistiek
Opmerkingen	:	De indeling van het jaarverslag wordt in belangrijke mate bepaald door de vraagstelling van het Centraal Bureau voor de Statistiek, die aan de vergunninghouders een enquête toezendt .
Bron	:	WCK, art. 24 .

166.

Actor	:	De minister van Economische Zaken
Handeling	:	Het toetsen van de jaarlijkse accountantsverslagen over de toegelaten kredietverleners.
Periode	:	1992-
Overlegkader	:	Minister van Economische Zaken

- Opmerkingen : De toegelaten kredietverleners zijn verplicht elk jaar een verslag van een onafhankelijke accountant aan de minister toe te zenden. Dit verslag houdt tevens een machtiging in aan de door de minister ingestelde accountants om nadere inlichtingen in te winnen. Deze accountants hebben tot taak:
- * Het verzamelen van gegevens over de bedrijfsvoering
 - * Vaststellen of de wetsbepalingen met een precieze en concrete normering zijn nageleefd
 - * Verzamelen van gegevens die nodig zijn om EZ te laten beoordelen of de 'open' normen van het goed kredietgeverschap zijn nageleefd.
- Bron : WCK, art. 25.
- 167.
- Actor : De minister van Economische Zaken
- Handeling : Het opstellen en evalueren van nadere richtlijnen voor het door de wet vereiste accountantsonderzoek.
- Periode : 1993-
- Product : Handboek voor het accountantsonderzoek ten behoeve van de vergunninghouder; Handboek voor het onderzoek door de EZ-accountants.
- Bron : Regeling toezicht WCK, art. 2.
- 168.
- Actor : De minister van Economische Zaken
- Handeling : Het goedkeuren van door de EZ-accountants opgestelde jaarlijkse begrotingen van hun werkzaamheden.
- Periode : 1993-
- Bron : Regeling toezicht WCK, art. 4
- 169.
- Actor : De minister van Economische Zaken
- Handeling : Het innen van jaarlijkse bijdragen van vergunninghouders
- Periode : 1994-
- Opmerkingen : Vergunninghouders zijn verplicht om jaarlijkse bijdragen te betalen aan de EZ-accountants op grond van een door de minister goedgekeurde kostenberekening voor hun werk, verdeeld over het aantal vergunninghouders. In de regeling van 26 mei 1993, Stcrt. 99 werd de inning voor 1993 buiten toepassing verklaard, zodat zij eerst het jaar daarop van kracht werd.
- Bron : WCK, art. 63.; Regeling toezicht WCK. art. 6

170.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het vaststellen van het financieel jaarverslag van EZ-accountants
Periode : 1993-
Bron : Regeling toezicht WCK, art. 7.

4.5.3.1.4.3 Sancties

Inleiding

De minister heeft de bevoegdheid om vergunninghouders die in strijd handelen met de wettelijke voorschriften of anderszins handelen in strijd met hetgeen van een goed kredietverlener verwacht mag worden - de FVN-code - aanwijzingen te geven. Dit kan hij ook wanneer de kredietverlener niet voor eigen rekening of risico handelt, maar als "front" Het laatste dient om te voorkomen dat kredietverleners de kredieten overdragen aan instellingen die achteraf hun eigen voorwaarden gaan stellen. De aanwijzing vermeldt de handelingen die de kredietverlener heeft te verrichten of te laten. Tegen deze beschikking kan de kredietverlener na 1992 bezwaar aantekenen. Ook is er beroep mogelijk bij het College van beroep voor het Bedrijfsleven. Is zij onherroepelijk, dan kan zij worden gepubliceerd in de *Staatscourant*.

De minister kan een vergunning intrekken wanneer de vergunninghouder

- * zodanig onjuiste gegevens heeft opgegeven dat de vergunning zou zijn geweigerd.
- * twee jaar na een aanwijzing opnieuw in overtreding is (dat kan dus ook voor een andere bepaling)
- * geen gehoor geeft aan de aanwijzing.
- * gedurende een vol jaar minder dan honderd kredieten heeft verleend
- * in staat van faillissement, surch ance of curatele verkeert

Tegen deze beschikking kan vanaf 1992 bezwaar worden aangetekend bij de minister. Ook is er beroep mogelijk bij het College van beroep voor het Bedrijfsleven. Is de intrekking of beperking onherroepelijk geworden, dan kan zij worden gepubliceerd in de *Staatscourant*.

Het beroep is nader geregeld in de Wet administratieve rechtspraak bedrijfsorganisaties (Wet AROB), dat in de WCK van toepassing is verklaard. Beroep is binnen dertig dagen mogelijk na vaststelling van een besluit, of "binnen een redelijke termijn" wanneer er geen besluit genomen is. Beroep heeft geen schorsende werking, tenzij de vergunninghouder daarvoor een voorlopige voorziening aanvraagt.

Vanaf 1992 kan een beroep pas worden ingediend nadat de minister heeft beschikt over bezwaren tegen zijn beslissing (art. 32 a-c Wet AROB)

Art. 5 en 29-73 van de Wet administratieve rechtspraak bedrijfsorganisaties kent de volgende beroepsgronden waarop een ministeriele beslissing kan worden getoetst:

- * de beschikking is strijdig met een algemeen bindend voorschrift;
- * er is sprake van d tournement de pouvoir
- * de minister heeft bijafweging van de belangen niet in redelijkheid tot de beschikking kunnen komen
- * de minister handelt in strijd met enig in het rechtsbewustzijn levend beginsel of beginsel van behoorlijk bestuur.

De minister kan een vergunning onmiddellijk intrekken wanneer er naar zijn oordeel sprake is van ernstige misstanden (art. 13). Hierbij denkt hij aan strafrechtelijke veroordeling wegens fraude of het samenwerken met knokploegen bij het incasseren van vorderingen.²⁸

handelingen

171.

Actor : EZ-accountants
Handeling : Het op verzoek van de minister adviseren bij klachten van kredietnemers over misstanden bij kredietverleningen.
Periode : 1993-
Bron : Regeling toezicht WCK, art. 7.

172.

Actor : De Economische Controledienst
Handeling : Het adviseren aan de minister inzake klachten van kredietnemers inzake misstanden bij kredietverleningen.
Periode : 1993-
Overlegkader : De minister van Economische Zaken
Opmerkingen : Het betreft hier vooral misleiding bij kredietvormen, voorgespiegelde rente e.d., waarvoor Art. 12 Europese richtlijn voor het consumentenkrediet de aanwijzing van een klachteninstantie voorschrijft.
Bron : WCK, art. 57.

173.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het geven van aanwijzingen aan kredietverleners.
Periode : 1990-
Opmerkingen : Hierbij is ook inbegrepen het corresponderen met kredietverleners over ingekomen klachten, waarbij de minister heeft bemiddeld. Bij de totstandkoming van de WCK is aangetekend dat 'in de laatste jaren' de klachten zodanig zijn afgewikkeld dat het zelden tot een formele aanwijzing is gekomen.
Bron : WCK, art. 16.

174.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het intrekken of beperken van vergunningen aan kredietverleners.
Periode : 1990-

²⁸ Memorie van Toelichting, Handelingen II 1990, nr.

Bron : WCK, art. 17.

175.

Actor : Het College van beroep voor het bedrijfsleven.

Handeling : Het beslissen over beroep tegen ministeriele aanwijzingen aan vergunninghouders of intrekking van kredietvergunningen

Periode : 1990-

Bron : WCK, art. 49.

4.5.3.2 Toelating van schuldbemiddeling

Inleiding

Schuldbemiddeling is een activiteit waarbij een instelling door overleg met schuldeisers en een in financiële moeilijkheden geraakte kredietnemer tot een regeling probeert te komen. Meestal geschiedt dit door gemeentelijke krediet- of voorschotbanken, maar tot 1974 traden ook particuliere bemiddelaars op, die zich voor hun diensten lieten betalen. Niet zelden betekende transacties met deze instellingen verhoging van de schuldenlast zonder dat kon worden vergewist bestond of de oude schulden ook daadwerkelijk werden afgelost. In de Wet op het consumptief geldkrediet werd schuldbemiddeling vanaf 1976 verboden, behalve voor gemeenten, gemeentelijke voorschotbanken, beroepsgroepen die bij surch ance of faillissement betrokken zijn of bij transacties om niet. De minister heeft de bevoegdheid om ook aan andere instellingen vrijstellingen te verlenen. In de Wet op het consumentenkrediet worden de voor schuldbemiddeling bevoegde instanties bij AMVB vastgesteld.

De Nederlandse Vereniging Voor Volkskredietwezen heeft in 1989 een gedragscode vastgesteld voor schuldregeling. Hieronder wordt verstaan: schuldbemiddeling, schuldsanering of transacties die daarmee samengaan. In de praktijk wordt schuldbemiddeling slechts toegelaten voor volkskredietbanken of instellingen die de gedragscode onderschrijven. Een wijziging van de Faillissementswet heeft ertoe geleid dat deze regelingen een wettelijke basis kregen.

Handelingen

176.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het aanwijzen van instellingen die bevoegd zijn tot schuldbemiddeling
Periode : 1987-1992
Opmerkingen : Bij de toelating kan de minister vaststellen welke bedragen dienen te worden toegekend als vergoeding voor hun werkzaamheden.
Bron : WCGK, art. 48b, lid 1 sub c

177.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het bijhouden van een register van instellingen die tot schuldbemiddeling bevoegd zijn.
Periode : 1987-1992
Bron : WCGK, art. 48b, lid 2.

178.

Actor : De minister van Economische Zaken

Handeling : Het periodiek publiceren van lijsten van instellingen die tot schuldbemiddeling bevoegd zijn.
Periode : 1987-1992
Opmerkingen : De lijsten worden tweejaarlijks in de *Staatscourant* gepubliceerd.
Bron : WCGK, art. 48b, lid 2.

179.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het bij AMVB aanwijzen van personen of instanties die tot schuldbemiddeling bevoegd zijn.
Periode : 1990-
Opmerkingen : Schuldbemiddeling is vanaf 1992 verboden; van dit verbod zijn slechts gemeentelijke kredietbanken en aangewezen personen bij een faillissement uitgezonderd en bij AMVB - eventueel op voorhand - aan te wijzen instanties.
Bron : Art. 48, WCK

4.5.3.3 Vergunningen krachtens de Wet op het afbetalingsbedrijf 1936.

4.5.3.3.1 Afbetalingsleveranciers

Inleiding.

Voor het mogen verkopen van goederen op afbetaling is vanaf 1936 een vergunning vereist. Deze wordt verstrekt door de Kamer van Koophandel en Fabrieken waarbij de afbetalingsleverancier is ingeschreven (art.4, art. 7). De vergunning moet schriftelijk worden aangevraagd bij de Kamer van Koophandel, die hiervan zo spoedig mogelijk het gemeentebestuur in kennis stelt. Het gemeentebestuur verstrekte hierop inlichtingen over de betrouwbaarheid van de aanvrager op grond van de hem bekende gedragingen (bij een vennootschap, vereniging of stichting werden de gedragingen van alle bestuurders nagegaan). Binnen twee maanden moest de Kamer van Koophandel een beschikking treffen. Tegen een afwijzende beschikking kon bij de minister van Economische Zaken beroep worden aangetekend. Indien deze weigering onherroepelijk is geworden, kan aan dezelfde persoon geen vergunning verleend worden voordat er een jaar is verstreken.

De Kamers van Koophandel speelden bovendien een toezichhoudende rol: zij konden hierbij sancties uitoefenen. Een vergunning werd ingetrokken als er zich omstandigheden of feiten voordoen die, als zij tijdens de aanvraag bekend zouden zijn, tot weigering van een vergunning zouden hebben geleid. Ook tegen deze intrekking kon bij de minister beroep worden aangetekend.

De Wet op het afbetalingsbedrijf 1936 voorzag niet in regelingen met afzonderlijke afbetalingsfinanciers. In de praktijk werden deze met afbetalingscolporteurs gelijkgesteld.

Handelingen

180.

Actor	:	De minister
Handeling	:	Het beslissen in een beroep tegen een intrekking of weigering van een vergunning van een Kamers van Koophandel aan een afbetalingsleveranciers
Periode	:	1946-1961.
Bron	:	WAB, art. 5, lid 3-4, art. 8, lid 2-4.

4.5.3.3.2 Afbetalingscolporteurs

Inleiding

De Wet op het afbetalingsbedrijf 1936 voorzag als eerste in maatregelen tegen malafide colportage; zij beperkte zich echter tot de kredietverplichtingen waartoe deze colportage zou kunnen leiden en het voorkomen van schuldenlasten. Afbetalingscolporteurs moesten zich met een bewijs kunnen legitimeren waaruit blijkt dat zij als zodanig door de Kamers van Koophandel waren toegelaten. Deze bewijzen worden jaarlijks door de Kamers van Koophandel - tegen betaling van legeskosten - vernieuwd.

De daarvoor noodzakelijke vergunning moest schriftelijk worden aangevraagd bij de Kamer van Koophandel van de woonplaats van de colporteur; de Kamer van Koophandel wint hierop inlichtingen in bij het gemeentebestuur over het goede gedrag en de betrouwbaarheid van de colporteur. Binnen twee maanden trof Kamer van Koophandel een beschikking. Tegen een afwijzende beschikking kan bij de minister van Economische Zaken beroep worden aangetekend. Indien deze weigering onherroepelijk is geworden, kan aan dezelfde persoon geen vergunning verleend worden voordat er een jaar is verstreken. In afwachting op de afdoening van de aanvraag kan de Kamer van Koophandel een voorlopige vergunning afgeven, die met een vergunning kan worden gelijkgesteld. Het bewijs, dat bij de vergunning moest jaarlijks op aanvraag worden vernieuwd.

Handelingen

181.

Actor	:	De minister
Handeling	:	Het vaststellen van modellen voor door de Kamers van Koophandel te verstrekken vergunningsbewijzen aan afbetalingscolporteurs.
Periode	:	1946-1961.
Overlegkader	:	Kamers van Koophandel en Fabrieken
Bron	:	WAB, art. 12, lid 3.

4.5.3.4 Toelating van afbetalingsleveranciers krachtens de wet op het afbetalingsstelsel 1961.

Een afbetalingsleverancier is een verkoper van goederen of diensten, die bevoegd is om bij de betaling zelf afbetalingsovereenkomsten te sluiten met een klant.

Oorspronkelijk schreef de WAS voor dat afbetalingsleveranciers als zodanig ingeschreven dienden te zijn bij een Kamer van Koophandel. (art. 5). De Kamers van Koophandel melden hun inschrijven bij de minister die daarvan op zijn beurt een openbaar register bijhoudt. Een in het register ingeschreven leverancier is bonafide tenzij uit nadere aantekeningen het tegendeel blijkt; een klant of een transactiefinancier kan dus voor nadere informatie te allen tijde het register raadplegen. De Kamers van Koophandel moesten hun inschrijvingen bij de minister aanmelden, die daarvan een eigen openbaar register bijhield.

Omdat deze inschrijving soms onder bepaalde voorwaarden geschiedt, dienen de Kamers van Koophandel de aanvrager van de inschrijving in kennis te stellen. Ook wijzigingen of het vervallen van een inschrijving, bijvoorbeeld beschreven in art. 11-13 van de WAS, worden op deze manier behandeld. Wanneer een ondernemer overlijdt, blijft de inschrijving nog twee maanden geldig. Volgens de wet oefende de Kamer van Koophandel ook toezicht uit op de ingeschreven afbetalingsleveranciers. Hierbij hadden zij de volgende sanctiebevoegdheden:

- Het geven van waarschuwingen (WAS 1961, Art. 7 en 17);
- Het vervallen verklaren van de inschrijving (WAS 1961, art. 8.)

Wat het laatste betreft: inschrijvingen worden vervallen verklaard:

- * Indien de bij de aanmelding verstrekte gegevens achteraf onjuist of onvolledig blijken te zijn.
- * Indien bij een onderneming binnen zeven jaar na een onherroepelijke waarschuwing opnieuw een ontoelaatbaar misbruik is voorgekomen

In het laatste geval kan de Kamer van Koophandel een inschrijving beperken (bijv. door filialen van de onderneming uit te sluiten) of aan voorwaarden verbinden. De Kamer van Koophandel moet de ondernemer echter in de gelegenheid stellen aannemelijk te maken dat hij redelijkerwijs geen schuld heeft aan het misbruik, in welk geval de maatregel niet wordt toegepast; indien het misbruik door een van zijn werknemers is verricht, dient hij aannemelijk te maken dat er in zijn onderneming voldoende regelgeving en toezicht is geweest om het misbruik redelijkerwijs te voorkomen. Een vervallenverklaring is voor vijf jaar geldig; binnen die termijn kan een ondernemer zich niet opnieuw inschrijven; ingeval van een beperking gelden deze beperkingen als dwingende voorwaarden voor een nieuwe inschrijving.

Wanneer een vervallenverklaring onherroepelijk is geworden, doet de Kamer van Koophandel daarvan mededeling in de plaatselijke dagbladen.

In 1976 werd de WAS aangepast aan de Colportagewet. De daarin vermelde Adviescommissie afbetaling en colportage, een klachtencommissie, kon ook bij de minister rapport uitbrengen

over problemen met afbetalingsregelingen. Op grond van die klachten kon de minister nu zelf waarschuwingen uitdelen en de inschrijving in het register van de Kamers van Koophandel vervallen verklaren. De Kamers van Koophandel konden echter inlichtingen uit deze registers verstrekken en daardoor leges incasseren. (WAS 1976, art. 5, lid 4.; art. 3, Uitvoeringsbesluit 1963)

4.5.3.4.1 Registratie

182.

Actor	:	De minister van Economische Zaken
Handeling	:	Het registreren van door Kamers van Koophandel aangemelde afbetalingsleveranciers
Periode	:	1976-1992
Product	:	Centraal register van afbetalingsleveranciers .
Overlegkader	:	Kamers van Koophandel
Opmerkingen	:	Voor 1976 geschiedde deze inschrijving door de Kamers van Koophandel
Bron	:	WAS 1976. art. 5.

4.5.3.4.2 Toezicht en sancties

183.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het geven van waarschuwingen aan afbetalingsleveranciers bij een vastgestelde misbruik bij afbetalingsregelingen of toegekende vergunningen
Periode : 1976-1992
Bron : WAS 1976, Art. 7 en 17.

184.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het geheel of gedeeltelijk vervallen verklaren van inschrijvingen van afbetalingsleveranciers in de registers van Kamers van Koophandel.
Periode : 1976-1992
Overlegkader : AAC
Bron : WAS 1961, art. 8

185.

Actor : De Adviescommissie afbetaling en colportage
Handeling : Het adviseren van de minister bij klachten over misbruiken door of bezwaren tegen afbetalingsleveranciers
Periode : 1976-1992
Overlegkader : Minister van Economische Zaken
Opmerkingen : Dit advies kan unaniem worden uitgebracht, maar ook met meerderheid van stemmen. In het eerste geval kan de minister, indien zijn advies met de beschikking in overeenstemming is, onmiddellijk in werking doen treden.
Bron : WAS 1972, art. 9 en 9a.

186.

Actor : Het College van beroep voor het bedrijfsleven
Handeling : Het beschikken op een beroep tegen een ministeriele beschikking inzake klachten en/of bezwaren tegen afbetalingsleveranciers.
Periode : 1976-1992
Opmerkingen : Het beroep heeft een schorsende werking bij vervallenverklaring of wijziging van een inschrijving, tenzij de adviescommissie bij unaniem van oordeel is geweest over het vastgestelde bezwaar.
Bron : WAS 1976, art. 10a

4.5.3.5 Vergunningen voor afbetalingsfinanciers krachtens de wet op het afbetalingsstelsel 1961

Inleiding

Een afbetalingsfinancier is een beroepsmatige verstrekker van afbetalingskredieten - veelal een bank - die als derde opereert naast de afbetalingsleverancier en de klant. Bij een afbetalingsregeling schiet hij het verschuldigde geld aan de klant voor, waarna hij een afbetalingsregeling met de klant sluit.

Volgens art. 14 van de WAS was het verboden om als afbetalingsfinancier op te treden zonder vergunning van de minister van Economische Zaken. Deze vergunning werd binnen twee maanden na aanvraag tegen betaling van leges verstrekt, wanneer hij aan een aantal door de wet bepaalde voorwaarden voldeed. De minister was bevoegd om de door aanvrager verstrekte gegevens te controleren door inzage van de boeken; hij kan daartoe personen aanwijzen en zelfs machtigen om woningen te betreden. Wanneer een vergunning werd geweigerd, geschiedde dit bij Koninklijk Besluit. Tegen deze beschikking kon beroep worden aangetekend bij de College van beroep voor het Bedrijfsleven.

Vergunningen worden ingetrokken indien de bij de aanvraag verstrekte gegevens dermate onjuist of onvolledig blijken te zijn dat de vergunning zou zijn geweigerd als ze bekend waren. Tegen toelating van een afbetalingsfinancier kon vanaf 1976 door de AAC bezwaar worden ingediend; de bezwaren van de commissie en de beschikking van de minister werden ook aan de Kamers van Koophandel meegedeeld. .

Vanaf 1976 bestond er dus de mogelijkheid van een geregeld klachtrecht. De minister kon op een klacht beschikken dat zij buiten behandeling werd gesteld. Hiertegen kon beroep worden ingesteld bij het College van Beroep voor het Bedrijfsleven.

Vergunningen kunnen ook door de minister worden ingetrokken, beperkt of gewijzigd en wel om de volgende redenen (art. 18 WAS)

- * Indien een onderneming geen bij AMVB bepaald minimumbedrag aan eigen middelen beschikbaar heeft
- * Indien er zodanige misbruiken zijn voorgekomen dat het langer handhaven niet meer toelaatbaar is, bijvoorbeeld wanneer na het zenden van een waarschuwing opnieuw blijkt dat er misbruiken bestaan of een onderneming onvoldoende deskundig wordt geleid.

De minister moet de ondernemer echter in de gelegenheid stellen aannemelijk te maken dat hij redelijkerwijs geen schuld heeft aan het misbruik, in welk geval de maatregel niet wordt toegepast; indien het misbruik door een van zijn werknemers is verricht, dient hij aannemelijk te maken dat er in zijn onderneming voldoende regelgeving en toezicht is geweest om het misbruik redelijkerwijs te voorkomen.

De minister kan deze maatregel overwegen naar aanleiding van een bij hem ingediende klacht (art. 18a). Dit geschiedde na 1974 door de AAC; een verzoek van de adviescommissie dient binnen twee weken te worden beantwoord.

Wanneer een vervallenverklaring onherroepelijk is geworden, doet de minister daarvan mededeling in de *Staatscourant*.

Handelingen

187.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het op aanvraag van afbetalingsleveranciers verstrekken van vergunningen om als zodanig op te treden
Periode : 1961-1992
Bron : Art. 14, WAS;

188.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het inschrijven van de toegelaten afbetalingsfinanciers.
Periode : 1961-1992
Product : Register van vergunningen
Opmerkingen : In het register worden de toekenningen, de wijzigingen, de beperkingen en de intrekkingen bijgehouden. Het register is openbaar. Aan de inschrijving in het register kunnen legeskosten worden verbonden.
Bron : Art. 14, lid 2, art. 38, WAS;

189.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het op aanvraag geven van inlichtingen uit het register van vergunningen voor afbetalingsfinanciers
Periode : 1961-1992
Opmerkingen : Voor de levering van inlichtingen zijn leges verschuldigd (art. 3b, Uitvoeringsbesluit 1963)
Bron : Art. 14, lid 3, WAS;

190.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het voorbereiden van een KB waarin vergunningen voor afbetalingsfinanciers worden geweigerd
Periode : 1961-1992
Opmerkingen : Een dergelijk besluit kan ook bij KB worden gewijzigd of ingetrokken.
Bron : Art. 16, WAS;

191.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het intrekken of beperken van vergunningen voor afbetalingsfinanciers
Periode : 1961-1992
Overlegkader : Adviescommissie afbetaling en colportage

Bron : Art. 18, WAS

192.

Actor : De Adviescommissie afbetaling en colportage

Handeling : Het adviseren van de minister bij klachten over misbruiken door toegelaten afbetalingsfinanciers.

Periode : 1976-1992

Overlegkader : Minister van Economische Zaken

Opmerkingen : Dit advies kan unaniem worden uitgebracht, maar ook met meerderheid van stemmen. In het eerste geval kan de minister, indien zijn advies met de beschikking in overeenstemming is, onmiddellijk in werking doen treden.

Bron : Art. 18a en 18b, WAS

193.

Actor : Het College van Beroep voor het bedrijfsleven

Handeling : Het beslissen op een beroep tegen een ministeriele beschikking over verzoeken tot intrekking van een vergunning voor afbetalingsfinanciers

Periode : 1961-1992

Opmerkingen : Het beroep heeft een schorsende werking bij vervallenverklaring of wijziging van een inschrijving, tenzij de adviescommissie unaniem van oordeel is geweest over het vastgestelde bezwaar.

Bron : Art. 19, WAS

4.5.3.6 Vergunningen voor afbetalingscolporteurs krachtens de wet op het afbetalingsstelsel 1961

Inleiding

Afbetalingscolporteurs werden ingevolge de WAS alleen toegelaten indien zij als afbetalingsfinancier waren ingeschreven bij een Kamer van Koophandel. Bovendien is voor hen een vergunning van Burgemeester en Wethouders van hun woonplaats vereist. Het gemeentebestuur moest een openbaar register van deze vergunningen bij. De vergunning kon worden geweigerd, beperkt of ingetrokken op dezelfde gronden als waarop de minister kan ingrijpen. Tegen dergelijke beschikkingen is beroep mogelijk bij de College van beroep voor het Bedrijfsleven. De artikelen, die overeenstemmen met bepaalde regelingen in de Geldschieterswet, zijn vervallen na inwerkingtreding van de Colportagewet in 1973. (art. 30 sub W.). De minister van Economische Zaken had de bevoegdheid om nadere regels te stellen over de gegevens die voor de aanvraag van een vergunning bij de gemeente waren vereist. Van deze bevoegdheid is gebruik gemaakt door de vaststelling van de Uitvoeringsbeschikking van 23 december 1963, Stcrt. 251:

De vergunning dient jaarlijks te worden aangevraagd door de afbetalingsleverancier voor wie de colporteur werkt.

Handelingen

194.

Actor	:	De minister van Economische Zaken
Handeling	:	Het stellen van nadere regels voor de aanvraag van een vergunning aan de gemeente door afbetalingscolporteurs.
Periode	:	1961-1973
Overlegkader	:	SER
Bron	:	Art. 24, WAS

195.

Actor	:	Het College van Beroep voor het Bedrijfsleven.
Handeling	:	Het in beroep beschikken inzake een weigering, beperking of intrekking van vergunningen voor afbetalingscolporteurs door een gemeentebestuur.
Periode	:	1961-1973
Bron	:	Art. 27, WAS

4.5.4 Ontheffingen en vrijstellingen van vergunningsvoorwaarden

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de bevoegdheden van het rijk om bepaalde kredietverlenende instellingen vrijstellingen of tijdelijke ontheffingen te verlenen van vergunningsverplichtingen bij de verlening van consumptief geldkrediet. Deze vrijstellingen werden bij Koninklijk Besluit verleend en waren aanvankelijk vooral bedoeld om instellingen waarop al op andere wijze toezicht werd uitgeoefend geen extra belemmeringen op te leggen. In de Wet op het consumentenkrediet 1990 worden bepaalde handelingen geformuleerd in combinatie met registratiewerkzaamheden van de Wet Toezicht Kredietwezen. Instellingen, die op grond van deze laatste wet staan geregistreerd bij de Nederlandse Bank, worden automatisch als kredietinstelling toegelaten. Er hoeven dus geen afzonderlijke beschikkingen tot vrijstelling te worden opgesteld.

4.5.4.1 Vrijstellingen van bepalingen van de Geldschieterswet

Inleiding

Art. 44 geeft de Kroon bevoegdheid om bepaalde instellingen vrij te stellen van verplichtingen, verbonden aan de Geldschieterswet. In art. 2 werden reeds enkele categorieën kredietverleners uitgesloten als: notarissen, verzekeringsmaatschappijen en filantropische instellingen. Voor toepassing van art. 44 kwamen in aanmerking:

- * Bankondernemingen, die na onderzoek bona fide blijken te zijn;
- * Commerciële geldschietbanken waarop het toezicht op andere wijze wordt geregeld ;
- * Niet-winstgevende instellingen

Het criterium dat hierbij wordt gesteld, laat enige beleidsruimte open. De kroon is bevoegd vrijstellingen te verlenen aan personen en instellingen die hebben verklaard dat de bepalingen van de wet niet op hem van toepassing zijn. Deze verklaring is niet vereist voor instellingen die naar het oordeel van de kroon uitsluitend of in hoofdzaak de bestrijding van de woeker ten doel hebben. Hierbij wordt vooral gedacht aan gemeentelijke kredietbanken e.d. Er wordt bij een verzoek van een instelling om vrijstelling soms diepgaande studie door de Commissie van Advies en Bijstand verricht alvorens de minister tot een beslissing komt.

Handelingen

196.

Actor	:	De minister van Binnenlandse Zaken Na 1952: de minister van Maatschappelijk Werk
Handeling	:	Het voorbereiden van Koninklijke Besluiten tot het verlenen van vrijstellingen aan geldschietersinstellingen.
Periode	:	1946-1976.
Bron	:	Art. 44. Geldschieterswet

197.

Actor	:	De Commissie van Advies en Bijstand inzake de Geldschieterswet
Handeling	:	Het adviseren van de minister bij aanvragen om vrijstellingen van bepalingen van de Geldschieterswet
Periode	:	1946-1976.
Bron	:	Art. 45, lid 2, Geldschieterswet

4.5.4.2 Vrijstellingen van bepalingen van de Wet op het consumptief geldkrediet

Inleiding

De Wet op het Consumptief Geldkrediet geeft aan de minister de bevoegdheid om vrijstellingen of ontheffingen te verlenen aan kredietinstellingen tot het volgen van bepaalde regels die vereist zijn voor het verkrijgen van een vergunning of noodzakelijk zijn voor het toezicht op de administratie. Een reden hiervoor kan zijn dat de feitelijke gang van zaken van de onderneming een dergelijke administratie niet toelaat; meestal gaat het om ondernemingen die reeds onder toezicht staan omdat zij een bankinstelling of verzekeringsmaatschappij zijn. De vrijstelling wordt verleend op grond van de feitelijke gang van zaken die daartoe aanleiding heeft gegeven en kan, wanneer de situatie is veranderd, worden ingetrokken

Geen vrijstellingen worden verleend voor de verplichting om gegevens te verstrekken aan het Centraal Bureau voor de Statistiek, de regelingen met betrekking tot eerste aanbetalingen bij afbetalingstransacties, eventuele verplichtingen tot aanmelding van bepaalde krediettransacties.

In de praktijk werd een grote hoeveelheid vrijstellingen, verleend in 1976 voor kredieten voor een bedrag hoger dan 5000 gulden, bij KB van 1 mei 1979 ingetrokken.

De vrijstellingen worden in de *Staatscourant* gepubliceerd.

Handelingen

198.

Actor	:	De minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk Na 1984: de minister van Economische Zaken
Handeling	:	Het voorbereiden van Koninklijke Besluiten tot het verlenen of intrekken van algehele of bijzondere vrijstellingen aan kredietgevers van wettelijke verplichtingen.
Periode	:	1976-1992
Bron	:	Art. 49-50, Wet op het consumptief geldkrediet

4.5.4.3 Vrijstellingen met betrekking tot de registratie van afbetalingen.

Inleiding

De minister heeft de bevoegdheid om op aanvraag van professionele kredietgevers ontheffingen te verlenen van bepaalde voorschriften (art. 33, lid 5 WAS). Met name wordt hierbij gedacht aan de verwerking van afbetalingsgegevens in afzonderlijke systemen (MvT. Uitvoeringsbesluit WAS). De minister kan dan door het opstellen van voorwaarden zodanige regelingen treffen dat het effect overeenkomt met wat door de voorschriften wordt beoogd. Tijdelijke ontheffingen kunnen worden verleend om de contractant in de gelegenheid te stellen zijn systeem aan te passen; aan vrijstellingen kunnen andere voorwaarden worden gesteld. Vrijstellingen worden gepubliceerd in de *Staatscourant*.

Handelingen

199.

Actor	:	de minister van Economische Zaken
Handeling	:	Het verlenen van vrijstellingen of tijdelijke ontheffingen van bij AMVB vastgestelde voorschriften inzake afbetalingscontracten.
Periode	:	1961-1992
Bron	:	Art. 33, lid 5, WAS; Art. 7 Uitvoeringsbesluit.

4.5.5 Administratiefrechtelijke bemoeienis met contracten

4.5.5.1 Vaststelling van afbetalingsprijzen

Inleiding

Afbetalingsprijzen zijn de totaalbedragen die de klant voor goederen op afbetaling verschuldigd zijn; deze prijzen wijken vaak af van de prijzen bij contante betaling, omdat daarbij ook alle verschuldigde rente wordt berekend. De minister stelt regelingen vast over de vermelding van de juiste afbetalingsprijs in een afbetalingsregeling vermeld te krijgen. Hiermee moet worden voorkomen dat verkopers de klant misleiden door uitsluitend de relatief lage termijnbedragen voor te spiegelen, rente “exclusief kosten” te berekenen of op andere manier de suggestie wekken van een lager bedrag of geringere verplichtingen dan waarmee de klant feitelijk akkoord gaat.

Voor goederen op afbetaling geldt bovendien ook de Prijsaanduidingsbeschikking 1963 (Stcrt. 230), die nadere voorschriften stelt in het kader van de prijzenwet. Een overtreding van deze regeling is een economisch delict en kan onder meer na proces-verbaal van de ECD strafrechtelijk worden vervolgd.

De hieronder beschreven handelingen betreffen ontheffingen van door de minister vastgestelde regels op grond van elders reeds vastgestelde regelgeving.

Handelingen

200.

Actor	:	de minister van Economische Zaken
Handeling	:	Het op aanvraag van een onderneming buiten toepassing verklaren van een afbetalingsregeling krachtens art. 30.
Periode	:	1961-1992
Opmerkingen	:	De regeling ('beschikking') wordt buiten toepassing verklaard als de afbetalingsprijs reeds is geregeld door een door de minister goedgekeurde verordening van een product- of bedrijfschap.
Bron	:	Art. 31, WAS;
Waardering:	:	V

201.

Actor	:	de minister van Economische Zaken
Handeling	:	Het delegeren van de bevoegdheid van de vaststelling van een regeling inzake afbetalingsprijzen aan een product- of bedrijfschap.
Periode	:	1961-1992
Overlegkader	:	Het desbetreffende product- of bedrijfschap.

Opmerkingen : Aan deze delegatie, toegekend in het kader van de bevoegdheid om
“medewerking te vorderen” aan bedrijfslichamen ingevolge de Wet op
de Bedrijfsordening, kunnen nadere regels worden gesteld.

Bron : Art. 30, WAS;

Waardering: B

Selectiecriteria: 4

4.5.5.2 Bijzondere omstandigheden

De hier beschreven handelingen betreffen de bevoegdheid van de minister van Economische Zaken om afbetalingscontracten tijdelijk aan algemene regels te onderwerpen. Deze bevoegdheid kreeg een wettelijke basis in art. 43 WAS.

Zo heeft hij de bevoegdheid om in overleg met de minister van Financiën bij bijzondere conjuncturele omstandigheden ministeriële regelingen van tijdelijke aard te treffen.

Deze regels kunnen voorschriften bevatten over:

- * aanbetalen en afbetalingen
- * verbod van financiering van bepaalde goederen of diensten
- * maximumbedragen voor afbetalingstransacties
- * minimumpercentages voor eerste aanbetalen

De regels kunnen verschillend zijn naargelang de aard van de af te betalen goederen.

Met deze voorschriften kon het sluiten van afbetalingskredieten worden afgeremd. Doel hiervan was de spaarzin te bevorderen en te bewerkstelligen dat er meer contant geld werd betaald voor geleverde goederen. Indirect hoopte de minister hiermee de bestedingsbeperking te bevorderen en inflatie te voorkomen. Deze regelingen, die als “beschikkingen” in de Staatscourant werden gepubliceerd, werden indertijd beschouwd als een uitvoeringsinstrument van het conjunctuurbeleid.

202.

Actor	:	De minister van Economische Zaken
Handeling	:	Het vaststellen van ministeriële regelingen op het gebied van afbetalingen.
Periode	:	1956-1959
Product	:	Afbetalingsbeschikking, Stcrt. 1956, 115.
Overlegkader	:	Ministerie van Financiën
Opmerkingen	:	De afbetalingsbeschikking regelt het percentage van de eerste aanbetaling en het afbetalingsplan, afhankelijk van de gekochte waar alsmede de wijze waarop afbetaling dient te worden bedongen.
Bron	:	Art. 2, Wet houdende een tijdelijke regeling betreffende afbetalingsovereenkomsten, 1956.

203.

Actor	:	De minister van Economische Zaken
Handeling	:	Het vaststellen van tijdelijke ministeriële regelingen van bijzondere aard met het oog op conjuncturele omstandigheden
Periode	:	1961-1992

Product : Conjunctuur-afbetalingsbeschikking 1963, Stcrt. 1963, 252; 1964, 6; 1964, 24, ingetrokken in Stcrt. 1967, 196
 Conjunctuurbeschikking persoonlijke leningen, Stcrt 1964, 24, 71)
 Conjunctuur-afbetalingsbeschikking 1969, Stcrt. 14
 Conjunctuurbeschikking persoonlijke leningen 1969, Stcrt. 14.

Overlegkader : Ministerie van Financiën

Opmerkingen : Opzettelijk verrichte handelingen in strijd met deze voorschriften gelden als een misdrijf.

Bron : Art. 43, WAS;

204.

Actor : De minister van Economische Zaken

Handeling : Het op aanvraag verlenen van ontheffingen van tijdelijke regelingen ('beschikkingen') inzake afbetalingen, gegeven in bijzondere omstandigheden.

Periode : 1961-1992

Opmerkingen : Aan de ontheffing kunnen beperkingen worden gesteld en voorschriften worden verbonden.

Bron : Art. 43, lid 4, WAS;

5. Bronnen, literatuur en actoren.

5.1 Actoren van het afgebakende beleidsterrein

5.1.1 Ministers

De minister van Economische Zaken

Was van 1946 af belast met toezichthoudende werkzaamheden. vastgelegd in de WAS 1936 en verdergaande wetgeving op de afbetaling. Formuleerde vanaf 1974 een beleid met betrekking tot consumentenaangelegenheden. Vanaf 1984 was het ministerie belast met alle consumentenaangelegenheden. [Deze beleidstaken worden nu uitgevoerd door de afdeling Marktordening 2]

De minister van Binnenlandse Zaken, afdeling Maatschappelijke Zorg.

De minister van Maatschappelijk Werk (1952-1964), de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk (1964-1982), de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (1982-1994)

Waren belast met het toezicht op de uitvoering van de Geldschieterswet en de Wet op het consumptief geldkrediet. Hielden zich tot 1984 bezig met consumenten aangelegenheden.

De minister van Financiën de minister van Sociale Zaken

schreven in 1946 een eenmalig staatskrediet uit om de consumptie van duurzame goederen te bevorderen. De minister van Financiën was belast met de afwikkeling van dit krediet tot 1946.

5.1.2 Commissies en raden

Raad voor het consumentencrediet, 1946-1952.

Sociaal-economische Raad SER.

Ingesteld krachtens de Wet op de Bedrijfsorganisatie 1950, Stb.

SER-Commissie Uitvoeringsvoorschriften Wet afbetalingsstelsel, ingesteld krachtens art. 3, lid 1, WAS.

Werkzaam 1961-1983.

SER-Commissie voor Consumentenaangelegenheden:

De SER richtte in 1965 een Commissie Consumentenaangelegenheden CCA op; deze commissie werd vanaf 1975 een zelfstandig adviesorgaan. De commissie bestaat uit vertegenwoordigers van consumenten en branche-organisatie. In de periode 1979-1983 werd de commissie grondig gereorganiseerd en gewijzigd in zijn samenstelling; in 1983 trad de commissie in een nieuwe samenstelling aan als een paritaire vertegenwoordiging van consumenten en producenten. In de commissie hebben geen ministeriele afvaardigingen zitting.

De commissie brengt zelfstandig adviezen uit aan de consumenten en branche-organisaties: met name op het gebied van zelfregulering in de vorm van standaardovereenkomsten, bedrijfscodes en andere vormen van gedragsregels

Commissie van advies en bijstand voor de Geldschieterswet, 1936-

Commissie voor het consumptief geldkrediet

Adviescommissie voor het consumentenkrediet, 1990-1997.

Raad voor het Midden- en Kleinbedrijf.

De Raad behartigt de belangen van het Midden- en Kleinbedrijf bij de minister en de Nederlandse delegaties naar Europese instellingen, ook tijdens de vaststelling van beleidsinstrumenten – met name regels - met betrekking tot consumentenbescherming.

5.1.3 Europese niet-gouvernementele organen

Bureau Européenne des Consommateurs BEUC.

Gevestigd te Brussel, Bemiddelt de consumentenbelangen bij de vaststelling van Europese normen inzake de kwaliteit en veiligheid van technische producten;

Comite Europeen de Normalisation, CEN

Normalisatiecommissie voor de EEG, de Europese Vrijhandelsorganisatie en de Europese Unie,

5.1.4 Uitvoerings- en handhavingsorganen

Kamers van Koophandel en Fabrieken

Gemeentebesturen, al dan niet in gemeenschappelijke regeling, als houders van kredietbanken
Gedeputeerde Staten van een provincie

KPMG Klynveld Accountants te 's-Gravenhage.

Economische Controledienst

5.1.5 Particuliere actoren

De Consumentenbond, 1953-

hieronder ook: Consumenten Commissie voor Europa CCE.

Consumenten Contact Orgaan, 1957-1971; Konsumenten Kontakt, 1971-1983.

Stichting Informatieve Etikettering. 1964-1974.

Nederlandse Huishoudraad, voorlichtingsorgaan en particulier belangenbehartigingsorgaan op het gebied van huishoudelijke voorlichting. 1950-1970.

Nationale Federatie voor Huishoudelijke en Gezinsvoorlichting. 1970-

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting NIBUD, opgericht in 1980 na een fusie van de volgende organisaties:

- Gezinsbegrotingsinstituut, opgericht 1952
- Voorlichtingsinstituut voor het gezinsbudget, opgericht 1967
- Stichting economisch huishoudelijk beheer, opgericht 1974

Deze organisaties verlenen advies aan particuliere huishoudens op het gebied van het beheer van gezinsinkomens, maar verstrekken ook overheidsinstellingen advies inzake maatregelen die het gezinsbudget beïnvloeden.

Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Konsumenten Aangelegenheden SWOKA.

Organen voor zelfregulering

Stichting Reclame Code, met als uitvoeringsorgaan:

Commissie tot handhaving van de Nederlandse Code voor het Reclamewezen.
1963-

De stichting ontwerpt regels voor de opstelling van reclame.

Stichting Klachtenbureaus

Samenwerkingsverband van klachtenbureaus van brancheorganisaties

Nederlands Normalisatie Instituut (NNI), 1916-

Het Nederlands Normalisatie Instituut werd in 1916 opgericht door het Koninklijk Instituut van Ingenieurs en de Nederlandse Maatschappij voor Nijverheid en Handel. Het houdt zich bezig met de vaststelling van algemene technische normen voor de standaardisering van industriële producten. Het wordt gesubsidieerd door het Ministerie van Economische Zaken, dat in het algemeen en dagelijks bestuur vertegenwoordigd is. Het ministerie keurt de benoeming van de voorzitter van het algemeen bestuur goed en toetst de begroting en jaarrekening. Het NNI heeft de bevoegdheid om door middel van normcommissies richtlijnen vast te stellen voor technische apparatuur. Het bestuur wordt geadviseerd door een bestuursadviescommissie voor consumentenzaken, die vooral adviezen verstrekt op het gebied van consumentenveiligheid. Als beleidscommissie voor de elektrotechniek functioneert de Stichting Nederlands Electrotechnisch Comité. Het NNI stelt dus ook richtlijnen op voor de elektrische veiligheid. De richtlijnen van de NNI, gepubliceerd in een serie Nederlandse Praktijkrichtlijnen NPR, kunnen de grondslag zijn voor nadere regels, bijvoorbeeld in de Warenwet.

Actoren op het gebied van zelfregulering in het kredietwezen.

Stichting Bureau Krediet Registratie BKR. Opgericht in 1965 als centrale informatiebron ter verkrijging van gegevens van kredietnemers. “Ook de overheid hield een vorm van creditregistratie voor gewenst.” In art. 14, lid 2, WKC is bepaald dat de minister een aansluiting bij een systeem van kredietregistratie in het algemeen als vergunningsvoorwaarde voor kredietverleners zal stellen. Het BKR is echter geen

Nederlandse vereniging voor volkskredietwezen en woekerbestrijding (opgericht door Th.A. Fruin), later Nederlandse vereniging voor volkskredietwezen, vaak als belangenorganisatie optredend in samenwerking met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Deze vereniging heeft een erecode opgesteld met betrekking tot schuldregeling, schuldbemiddeling en schuldsanering en verenigt gemeentelijke kredietbanken met particulieren die van de gemeenten opdracht hebben gekregen om als zodanig te functioneren.

Nederlandse vereniging voor gezinskrediet
Vereniging van Financieringsondernemingen

Stichting Consumentenkrediet, overkoepelend orgaan van beide organisaties, later omgevormd tot:

Nederlandse vereniging van financiële dienstverleners VFN. Deze vereniging heeft in 1987 een gedragscode opgezet voor financiers die als maatstaf dient voor wat in WCK wordt bedoeld als “hetgeen van een goed kredietverlener in het maatschappelijk verkeer mag worden verwacht”.

Nederlandse vereniging van postorderbedrijven.

Vereniging van Kamers van Koophandel, tot 1990: Vereniging van Kamers van Koophandel en Vereniging van Secretarissen van Kamers van Koophandel. De vereniging voert namens de Kamers van Koophandel overleg met de minister of stelt een gemeenschappelijke beleidslijn vast. Ook heeft de vereniging een gemeenschappelijk registratiesysteem inzake het bij de Kamers van Koophandel ingeschreven ondernemingen ten behoeve van de verslaglegging. De rol van de vereniging zal indirect nader besproken worden bij een institutioneel onderzoek betreffende het regionaal economisch beleid.

5.2 bronnen en literatuur

5.2.1 Europese regelgeving en beleidsstukken:

Resolutie van de Raad van Ministers van de EEG betreffende een eerste programma van de EEG voor een beleid inzake bescherming en voorlichting van de consument, 14 april 1975, Pb. C 92/3

Resolutie van de Raad van Ministers van de EEG van 19 mei 1981 betreffende een tweede programma van de EEG voor een beleid inzake bescherming en voorlichting van de consument. Pb C 133/1, Tweede consumentenprogramma

Resolutie van de Raad van 7 mei 1985, Pb. 4 juni 1985, C 136/3 over een gezamenlijke aanpak van technische harmonisatie en normalisatie van producten

Nota "Een nieuwe impuls voor het beleid inzake consumentenbescherming", mededeling van de Europese commissie aan de raad, 24 juni 1985 Com (85) 314 F.

Resolutie van de Raad van ministers van 23 juni 1986, over de toekomstige koers en het beleid van de EG inzake de bescherming en de bevordering van de belangen van de consument, Pb. 5 juli 1986, C 167/1.

Resolutie van de Raad van ministers betreffende toekomstige prioriteiten voor de ontwikkeling van het beleid inzake consumentenbescherming, 13 juli 1992 372Y0723 (01)

EG-groenboek inzake garanties voor consumptiegoederen, december 1993, COM (93) 47

EG-groenboek betreffende garantie op consumptiegoederen en service na verkoop. COM (93) 509

EG-groenboek betreffende de toegang van de consument tot gerechtelijke instanties en de beslechting van consumentengeschillen in de interne markt, 13 december 1993, COM (93) 576.

EG-richtlijnen "betreffende het nader tot elkaar brengen van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de Lid-Statens".

EG-richtlijn inzake etikettering en presentatie van levensmiddelen bestemd voor de eindverbruiker alsmede de daarvoor gemaakte reclame, Pn 1979/12/EEG, gewijzigd in de Pb 1986/97; 1989/395; 1991/72; 1993/102; 1994/54; 1995/42; 1997/4.

EG-richtlijn inzake de bescherming van de consument op het gebied van de prijsaanduiding van levensmiddelen, Pb 1979/581/EEG.

EG-richtlijn inzake misleidende reclame, Pb. 1984/450

EG-richtlijn inzake productaansprakelijkheid, 25 juli 1985, 1985./374/EG, Pb. L 210/29.

EG-richtlijn inzake colportage

EG-richtlijn inzake het consumentenkrediet, 1987/102 EEG.; gewijzigd in Pb 1990/88.

EG-richtlijn (Raad) betreffende pakketreizen, met inbegrip van vakantiepakketten en rondreis pakketten, 1990/314, Pb. Eg L158/59

EG-richtlijn inzake oneerlijke bedingen in de consumentenovereenkomsten, . 1993/13, Pb. L 095.

EG-richtlijn betreffende de bescherming van de verkrijger voor wat bepaalde aspecten betreft van de overeenkomsten inzake de verkrijging van een recht van deeltijdgebruik van onroerende goederen (= time-sharing), Pb 1994/47/EEG

EG-richtlijn betreffende de bescherming van de consument bij op afstand gesloten overeenkomsten, Pb. 1997/7/EEG.

EG-richtlijn inzake waarborgen voor consumptiegoederen (garanties), in voorbereiding.

5.2.2 Nederlandse regelgeving en beleidsstukken.

5.2.2.1 Consumentenkrediet

Geldschieterswet 1932, Stb. 19; 1948, Stb. I 270.: 1965,
Geldschietersbesluit van 13 januari 1933, Stb. 12

Wet op het Afbetalingsbedrijf 1936, Stb. 205

Besluiten van de secretaris-generaal van Handel, Nijverheid en Scheepvaart van 1942, Stcrt. 16, 74, 137, inzake het spaar- en betaalzegelbedrijf

Wet op het consumentencrediet, 1946, Stb. G 184. Hierbij:
Eerste, Tweede en Derde Uitvoeringsbeschikking inzake het consumentencrediet, 1946 Stcrt 1946, 189.
Instructie voor de Districtsraden, de Leveranciers, de Raden van Arbeid en de banken inzake het consumentenkrediet, 's-Gravenhage, 1947.
Circulaires van het Bureau voor het Consumentencrediet, 1947-1949.

Wet houdende opheffing van de particuliere banken van leening, 1946 Stb. G 295.

Wet op het consumptief geldkrediet, Sttb. 1972, 399; 1974, 817; 1977, 227; 1983, 297

Voorontwerp van wet op het consumentenkrediet, 1984.

Wet op het consumentenkrediet, Stb. 1990, 395; 1997, 63.

Wetswijzigingen in het Burgerlijk Wetboek c.q. Nieuw Burgerlijk Wetboek:
Wet algemene voorwaarden, Stb.
Wet consumentenkoop, Stb.

5.2.2.2 Consumentenbeleid

Erkennings- en subsidieregeling klachtencommissies, Stcrt. 1975, nr. 230.
Erkenningsregeling geschillencommissies, Stcrt 1980,

Instellingsbeschikking Interdepartementale Commissie Consumentenaangelegenheden.
Stcrt 1974, nr. 35
Instellingsbeschikking Interdepartementale Commissie Consumentenaangelegenheden.
Stcrt 1980, nr. 156.

5.2.2.3 Niet-gouvernementele regelgeving: particuliere codes:

Nederlandse Reclame Code, met bijzondere codes:

- Code voor Alcoholhoudende Dranken
- Code Brievenbusreclame, Huissampling en Direct Response Advertising
- Reclamecode Casinospelen
- Code voor de Aanprijzing van Geneesmiddelen
- Code voor de Aanprijzing van Gezondheidsproducten
- Code voor de Aanprijzing van Veterinaire Producten
- Reclamecode voor Tabaksproducten
- Code Telemarketing

- Code Verspreiding Ongeadresseerd Reclamedrukwerk
- Code voor Zoetwaren

Codes van het Hoofdbedrijfschap Ambachten

- Code voor de Kappers
- Code voor de voetverzorgers

Universele administratieve voorwaarden voor de uitvoering van werken UAV. 1989

Nederlandse Praktijk Richtlijnen van het Nederlands Normalisatie-Instituut, 1916-
De NPR's worden om de vijf jaar getoetst en waar nodig herzien.

5.2.2.4 Handelingen Staten-Generaal;

HdTK 1978-1979, 15 716
Nota consument en consumptie.

HdTK 1981-1982, 17 100,
Meerjarenplannen consumentenbeleid (MJP) 1982-1985.

HdTK 1983-1984, 18 215
Aktieplan produktinformatiebeleid niet-levensmiddelen.

HdTK 1985-1986, 19 342
Meerjarenplannen consumentenbeleid (MJP) 1986-1989.

HdTK 1985-1986, 19 636, nr. 3
MvT bij het wetsvoorstel Aanpassing van het BW aan de richtlijnen van de Raad voor de
Europese Gemeenschappen inzake de aansprakelijkheid voor produkten met gebreken.

HdTK 1985-1986 II 19 785, nr. 3
Memorie van toelichting Wet op het consumentenkrediet

HdTK 1985-1986, 19 342, nr. 1.
Rapport Dereguleringsinvloeden op het consumentenbeleid.

HdTK 1992-1993, 23 162, nr 1
Nota-van Rooij over het consumentenbeleid.

HdTK 1994-1995, 21501, nr. 15
Europees consumentenbeleid.

HdTK 1996-1997 23 162, nr. 1

Nota-Van Dok over consumentenbeleid en marktwerking.

5.2.3 Literatuur

H.I.R. Berger, *Hoofdlijnen Wet op het consumentenkrediet voor de praktijk*, Den Haag 1991. Centrale Archief Selectiedienst, *Inventaris van het archief van de afdeling Maatschappelijke Zorg van het Ministerie van Binnenlandse Zaken (1946) 1948-1952*. Winschoten, 1985.

P.A. Beukenkamp, J.F.M. Box, J.D.F. Kasper, *Consument, onderneming en overheid, handboek over consumentisme, ondernemingsbeleid en overheid*. Deventer/Den Haag 1982.

Broek, Th.A., *Kernpunten van het consumentenrecht*. Groningen, 1975.

Bureau Kredietregistratie BKS: *Algemeen reglement van de Stichting Bureau Krediet Registratie BKR*, 1 januari 1992.

Centrale Archief Selectiedienst, *Inventaris van het archief van het Directoraat-Generaal voor het Midden- en Kleinbedrijf en het toerisme, en haar taakorganen (1916-) 1945-1965 (1978)*. Winschoten, 1989.

CAS Winschoten, *Inventaris van het Centraal Archief van het Ministerie van Economische Zaken, (1940) 1944-1965 (1972)*. 's-Gravenhage, 1989.

Centrale Archief Selectiedienst, *Inventaris van het archief van het Ministerie van Maatschappelijk Werk*, [concept Winschoten 1989]

Centrale Archief Selectiedienst, *Inventaris van de archieven van de Vereniging van Kamers van Koophandel en Fabrieken in Nederland 1922-1982*. Winschoten, 1996.

Commissie van Onderzoek Inzake het Afbetalingswezen *Rapport omtrent het afbetalingswezen*,. 1954.

Drucker, W.H. en G.H.C. Bodenhausen, *Kort begrip van het recht betreffende de industriële en intellectuele eigendom*, bewerkt door L. Wichers Hoeth. Zwolle 1976⁵

N.P. van Egmond, *'Gegeld toezicht', een institutioneel onderzoek naar actoren en handelingen op het terrein van de regulering van en het toezicht op de centrale bank, het kredietwezen, het effectenverkeer en het giroverkeer (en de Rijkspostspaarbank), het voorkomen van het witwassen van uit criminale activiteiten verkregen gelden, en het financiële verkeer in buitengewone omstandigheden, 1940-1995*. PIVOT-rapport nr. 40. 's-Gravenhage, 1996.

- J.M. Francken, B.J. Beer, G.A.M. Giessen, D. van Barttum, *Warenwet* [handboek], Koninklijke Vermande, Lelystad 1989-
- Th.A. Fruin, *25 jaren volkskrediet*, [Tilburg,] 1957.
- Heij, A.H.C.M. de, *Reclamerecht* Amsterdam 1997.
- N.J.H. Huls, *Wet op het consumptief krediet*, Deventer 1993.
- ICC., *Verslag overheidsbeleid consumentenaangelegenheden*, 1975-1990.
- R.B.M. Keurentjes, *Agressieve handelspraktijken*, Deventer 1986.
- Kouwenhoven, A.L.M., *Inventaris van het deelarchief Directoraat Generaal voor het Midden- en Kleinbedrijf en het Toerisme, 1966-1969*. 's-Gravenhage, 1989.
- R. Lenzen, *Verbraucherpolitik in der EG unter Berücksichtigung der Verbrauchererziehung*. Europäische Hochschulschriften, Reihe V, vol 376. Frankfurt am Main/Bern 1981.
- NVF: *Gedragcode van de Nederlandse vereniging van financiële dienstverleners*
- NVVK: *Gedragcode van de Nederlandse Vereniging voor Volkskredietwezen*,
- Rapport van de Commissie ordelijk economisch verkeer*. 's-Gravenhage, 1967
- W. Schoonderbeek, *De Geldschieterswet*, Assen (Diss. Amsterdam) 1957.
- W. Schoonderbeek, *Wet op het consumptief geldkrediet*, 's-Gravenhage 1975².
- SER, *Advies inzake wettelijke maatregelen ter bevordering van het ordelijk economisch verkeer*, met bijlagen. 's-Gravenhage, 1971.
- SER, *Advies Pandhuiswet*, SER-publicatie 8805, 's-Gravenhage 1987.
- SER, Commissie Consumentenaangelegenheden, *Advies consumptiebeleid, advies inzake enkele hoofdlijnen van een consumptiebeleid, uitgebracht aan de Minister van Economische Zaken*. SER-publicatie nr, 18, Den Haag, 1981
- SER, Commissie Consumentenaangelegenheden, *Van coinsument en consumptie, 25 jaar advies en overleg door bedrijfsleven en consument*, 's-Gravenhage, 1990.

SER, Commissie Consumentenaangelegenheden, *Wegwijzer bij consumentenklachten: overzicht van klachteninstanties in Nederland*. 's-Gravenhage 1992⁶

SER, *Rapport verbintenissenrecht in de interne markt; inventarisatie van knelpunten/ checklist voor toetsing van Europese regelgeving*, 's-Gravenhage 1998.

G. Snijders, *Productveiligheid en aansprakelijkheid*, Deventer 1987.

P. Stoffels, *Huurkoop en afbetalingstransacties*, Deventer 1967.

P. Stoffels, *Huurkoop en crediet aan de consument*. Deventer 1984.

Snijders, G.M.F., *Productveiligheid en -aansprakelijkheid*,

SWOKA *Ja, nee, geen lening*, SWOKA-onderzoeksrapport nr. 17, dl. 1 en 2, 's-Gravenhage 1982

SWOKA, *Consumptief krediet, secundaire analyse ten behoeve van de Coördinatiecommissie consumptief krediet*, SWOKA-interimrapport nr. 25, 's-Gravenhage 1984

R.E. Telgt en F.J. Truijens, *Inventaris van de archieven van het Centraal Bureau voor het Consumentencrediet 1946-1953, de Centrale Raad voor het Consumentencrediet 1945-1953, de commissie uit de Centrale Raad voor het Consumentencrediet, 1946-1949*. 's-Gravenhage, 1984.

B.P.M. Vredegoor, *Het gezinscrediet in Nederland*, Leiden 1952

B. Wessels en R.H.C. Jongeneel., *Algemene voorwaarden*. Deventer 1997.³